MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
CIVILINĖS JUSTICIJOS INSTITUTAS

DAUGAILĖ SYRUSAITĖ
(TARPTAUTINĖ ŽMOGAUS, VARTOTOJŲ IR INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA)

ESMINIŲ STANDARTŲ PATENTŲ LICENCIJAVIMAS REMIANTIS SĄŽININGOMIS, PAGRĮSTOMIS IR NEDISKRIMINACINĖMIS SĄLYGOMIS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė –
Prof. dr. Jūratė Usonienė

Vilnius, 2014

TURINYS

ĮVADAS ... 3
1 ESMINIŲ STANDARTŲ SĄVOKOS SUDEDAMOSIOS DALYS IR KONCEPCIJA ... 7
1.1 Patentų sąvoka ... 7
1.2 Standartų sąvoka ir reikšmė ... 10
1.3 Nacionalinės, regioninės bei globalios standartizavimo organizacijos ir jų vaidmuo; ... 13
1.4 Esminių standartų patentai ir jų atsiradimo priežastys ... 17
2 ESMINIŲ STANDARTŲ PATENTŲ LICENCIJAVIMAS ... 19
2.1 Neatlygintinis licencijavimas ... 19
2.2 Atlygintinis licencijavimas ... 20
2.2.1 Sąžiningumo sąlyga; ... 22
2.2.2 Pagrįstumo sąlyga; ... 23
2.2.3 Nediskriminacinė sąlyga; ... 32
2.3 Esminių standartų patentų licencijavimo sąveika su intelektinės nuosavybės teise ... 33
2.3.1 Patentų karų problematika ... 39
2.4 Esminių standartų patentų licencijavimo sąveika su konkurencijos teise ... 42
2.5 Esminių standartų patentų nepavykusio licencijavimo naujausios problemos ... 51
2.5.1 Patentų pasala kaip nepavykusio esminių standartų patentų licencijavimo pasekmė ... 51
2.5.2 Neteisėtų veiksmų, susijusių su licencijuotų esminių standartų patentų naudojimu, uždraudimo reglamentavimo problematika ... 53
3 IŠVADOS ... 58
LITERATŪRA ... 61
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS ... 69
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA ... 70
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA ... 71
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ ... 72

ĮVADAS

Tiriama problema

Esminių standartų patentų licencijavimo, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, kontekste, kyla didelės vertės ginčų, turinčių įtakos tiek ginčo šalims, tiek visuomenei. Todėl magistro baigiamajame darbe bus siekiama išsiaiškinti, ar teisinė bazė, reguliuojanti esminių standartų patentų licencijavimą Europos Sąjungoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose, yra pakankama ir atspindinti visuomenės bei technologijų išsivystymo lygi?

Baigiamojo darbo aktualumas

Standartai žmonijos istorijoje egzistuoja jau nuo seniausių laikų: Egipto, Kinijos bei Mesopotamijos civilizacijose egzistavo svorio standartai, vėliau buvo išrastas kalendorius, geležinkelio bėgiai, CD diskas, USB raktas, QWERTY klaviatūros kodas, Java script standartas ir dar daugiau. Bene labiausiai žinomas standartas – tai A4 formato popieriaus lapas. Taigi, standartai egzistuoja beveik visur. Todėl, atitinkamai, jų teisinis reguliavimas yra svarbus tiek teisės mokslui, tiek visuomenei.

Tuo labiau šiandieninėje visuomenėje, kai žmones supa išmanieji telefonai, planšetės, kompiuteriai ir kitos naujosios technologijos, standartizacijos procedūra apima vis platesnę technologinę sferą. Pavyzdžiui, nešiojamajame kompiuteryje egzistuoja 251 standartas[1]. Atsižvelgiant į tai, jog teisė turi eiti kartu su visuomene bei technologijomis, o ne reguliuoti susiklosčiusius santykius *post factum*, esant sparčiai technologijų kaitai ir atitinkamai keičiantis visuomenei, turi keistis bei išlikti aktuali teisinė bazė, reguliuojanti standartus bei juose esančius patentus.

Egzistuoja vis daugiau standartų, kurie yra sudaryti iš vieno, kelių ar keliolikos patentų teisėmis saugomų išradimų. Arba atvirkščiai: egzistuoja patentų, kurių nepanaudojus, neįmanoma sukurti vieno ar kito paplitusio gaminio, pavyzdžiui, nešiojamo kompiuterio. Būtent šie patentai ir yra vadinami esminių standartų patentais, kurių reguliavimas iki šios dienos nėra aiškus.

Pažymėtina, kad esminių standartų patentų teisinis reguliavimas yra bene labiausiai nesureglamentuota tema visoje intelektinės nuosavybės teisėje. Teisinio reguliavimo neaiškumas

[1] Biddle B., White A. ir Woods S. *How Many Standards in a Laptop? (And Other Empirical Questions)* [interaktyvus] Arizona State University Sandra Day O'Connor College of Law, 2010, p. 1. [žiūrėta 2014-09-14] <http://ssrn.com/abstract=1619440>.

suponuoja eilę tiek ekonomiškai, tiek teisiškai svarbių problemų, kitaip tariant, teisinio reguliavimo nepakankamumas sukelia daugybę tarpdisciplininių problemų.

Standartizavimo organizacijos reikalauja savo narių licencijuoti jiems priklausančių esminių standartų patentus, vadovaujantis sąžiningomis, pagrįstomis bei nediskriminacinėmis sąlygomis, tačiau visai neseniai kilo eilė didelės vertės ginčų dėl to, ką gi reiškia šios sąlygos ir kaip jos turi būti įgyvendinamos[2]. Negana to, toks teisinis neaiškumas sąlygoja, taip vadinamus, „išmaniųjų telefonų patentų karus“, kai esminio standarto patento savininkas siekia uždrausti savo konkurentų prekių pardavinėjimą rinkoje remdamasis savo esminio standarto patentu[3].

Akivaizdu, jog aukščiau nurodytos teisinio reglamentavimo spragų pasekmės, parodo, jog teisinis esminių standartų licencijavimo reguliavimas atsilieka nuo visuomenės bei technologijų išsivystymo, tai yra laikytina ydinga situacija ir atitinkamai suponuoja autorės pasirinktos magistrinio baigiamojo darbo temos aktualumą.

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas ir tiriamos problemos ištyrimo lygis

Visų pirma, svarbu pažymėti, jog šio magistro baigiamojo darbo mokslinį naujumą, pabrėžia tai, kad Lietuvos Respublikoje dar nebuvo publikuoto mokslinio darbo tokia ar panašia tema, tuo tarpu Vakarų Europoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose, šia tema yra vis labiau diskutuojama, sprendžiami pirmieji ginčai ir priimami sprendimai, turintys įtakos bene kiekvienam asmeniui.

Esminių standartų tema yra aptariama ne tik teisės moksle, tačiau ir ekonomikos. *C. S. Yoo* bei kiti autoriai bandydami nustatyti, kas yra laikytina sąžiningomis, pagrįstomis bei nediskriminacinėmis sąlygos, remiasi ir ekonominiais skaičiavimais.

Teisinėje literatūroje dažnai yra keliami keli esminiai klausimai: kaip ir kada atsiranda esminių standartų patentai, kaip teisingai nuspręsti, ar patentas yra esminis tam tikram standartui? Ir, Autorės nuomone, svarbiausias klausimas: kas yra tos sąžiningos, pagrįstos ir nediskriminacinės sąlygos, kuriomis remiantis turėtų būti licencijuojami esminių standartų patentai? Šios problemos yra keliamos *M. A. Lemley, C. Shapiro, D Geradin* ir kitų autorių moksliniuose darbuose, tačiau vieningos ir nuoseklios nuomonės teisinėje literatūroje nėra.

Baigiamojo darbo reikšmė

[2] Lemley A. M. ir Shapiro C. A *Simple Approach to Setting Reasonable Royalties for Standard-Essential Patents*. Berkeley Technology Law Journal. 2013, p 1137.
[3] Europos komisija. Competition policy in brief. Sandard-essential patents. European Union, 2014, ISBN 978-92-79-35553-0, ISSN:2315-31:13.

Atsižvelgiant į šio magistro baigiamojo darbo naujumą bei aktualumą, mokslinis darbas yra reikšmingas Lietuvos Respublikos teisinėje literatūroje. Pateikiamos išvados ir pasiūlymai galėtų paskatinti mokslinę diskusiją bei jurisprudencijos plėtojimą, o taip pat padėti teisės aktų leidėjams tobulinant patentų teisę Lietuvos Respublikoje bendriausia prasme.

Tyrimo tikslas

Atliekamo magistro baigiamojo darbo tyrimo tikslas yra išsiaiškinti ir išanalizuoti esminių standartų patentų licencijavimo problemas ir pateikti išvadas bei pasiūlymus, kaip turėtų būti reguliuojamas esminių standartų patentų licencijavimas bei aiškinamos sąžiningos, pagrįstos ir nediskriminacinės sąlygos.

Tyrimo uždaviniai

Šiame magistro baigiamajame darbe yra žemiau nurodyti uždaviniai:

1. Atskleisti esminių standartų patentų teisinę sąvoką;
2. Atskleisti esminių standartų patentų licencijavimo sąžiningumo, pagrįstumo ir nediskriminacinės sąlygų teisines sąvokas;
3. Nustatyti teisinio reguliavimo spragas esminių standartų patentų licencijavimo kategorijoje;
4. Pateikti išvadas bei pasiūlymus, kaip turėtų būti aiškinamos aukščiau minėtos licencijavimo sąlygos.

Tyrimo metodika

Lyginamasis metodas šiame magistro baigiamajame darbe yra naudojamas lyginant Europos Sąjungos bei Jungtinių Amerikos Valstijų teisinę praktiką bei bazę. Darbe taip pat lygunamas Jungtinių Amerikos Valstijų bei Europos Sąjungos kompetentingų institucijų priimtų sprendimų teisingumą bei formuojamos politikos kryptis.

Dokumentų analizės metodas yra naudojamas tiriant nacionalinių, regioninių bei tarptautinių teisės aktų turinį bei siekiant identifikuoti pastaruosiuose egzistuojančias teisines spragas. Taip pat analizuojant Europos Sąjungos bei Jungtinių Amerikos Valstijų kompetentingų institucijų priimtus sprendimus, susijusius su esminių standartų patentų licencijavimu.

Tyrimo struktūra

Magistro baigiamasis darbas yra suskirstytas į tris esmines dalis:

Bendroji dalis. Šioje dalyje analizuojami, kas yra patentai, pateikiami patentų reguliavimo pavyzdžiai bei naujovės Europos Sąjungoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose. Taip pat aptariama standartų sąvoka bei genezė, analizuojamas nacionalinių, regioninių bei globalių standartizavimo organizacijų vaidmuo ir reikšmė. Bendroji dalis baigiama esminių standartų patentų sąvokos apibrėžimu bei identifikuojant pagrindines kylančias teisinio reguliavimo problemas.

Specialioji dalis. Šioje magistro baigiamojo darbo dalyje yra gilinamasi į esminių standartų patentų licencijavimo sąlygas, išskiriami neatlygintinis ir atlygintinis licencijavimo būdai, detaliai analizuojamos atlygintino licencijavimo sąlygos, gilinamasi į sąžiningumo, pagrįstumo ir nediskriminacinės sąlygų reikšmes, lyginamas jų aiškinimas Europos Sąjungoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose. Toliau esminių standartų patentų licencijavimo problemos yra atskirai analizuojamos intelektinės nuosavybės bei konkurencijos teisės kontekste, aiškinama jų sąveika bei gilinamasi į kompetentingų institucijų priimtus sprendimus.

Išvados ir pasiūlymai. Paskutiniojoje magistro baigiamojo darbo dalyje pateikiamos išvados, padarytos nagrinėjant pasirinktą temą darbo bendrojoje bei specialiojoje dalyse, o taip pat – pasiūlymai, kaip turėtų būti aiškinamas licencijavimas, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis.

Ginamasis teiginys

Esminių standartų patentų licencijavimo teisinis reguliavimas Europos Sąjungoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose yra nepakankamas.

1 ESMINIŲ STANDARTŲ SĄVOKOS SUDEDAMOSIOS DALYS IR KONCEPCIJA

1.1 Patentų sąvoka

Autorės nuomone, prieš detaliai analizuojant esminių standartų patentų keliamas teisines problemas, yra svarbu teisingai pateikti bei išsiaiškinti tai, kas yra patentai, koks teisinis reguliavimas yra taikomas Lietuvos Respublikoje (toliau – Lietuva), Europos Sąjungoje, o taip pat pastarąjį reguliavimą palyginti su taikomu Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV).

Vadovaujantis Europos Patentų Išdavimo Konvencijos[4] (Toliau – Europos Patentų Konvencija) 52 straipsnio 1 dalimi, patentas yra išradimas, kuris turi pramoninį pritaikomumą, yra naujas ir jis yra išradimo lygio. Atitinkama nuostata yra įtvirtinta ir Lietuvos Respublikos patentų įstatymo[5] (toliau – Patentų įstatymas) 4 straipsnyje. Tačiau, siekiant suprasti patentų esmę, vien apibrėžimo, nurodančio patento požymius, nepakanka. Svarbu atsižvelgti į tai, kokio tikslo yra siekiama įtvirtinant apsaugą tam tikriems išradimams.

Kaip yra nurodoma teisinėje literatūroje, patentams suteikiamos apsaugos tikslas yra inovacijų skatinimas, siekiant paspartinti technikos pažangą[6]. Šis patentams keliamas tikslas yra pripažįstamas ne tik Europos Sąjungoje bei Lietuvoje, tačiau ir JAV. Dar 2011 metais JAV prezidentas Barack Obama pareiškė, jog tam, kad JAV pasiektų ekonominę gerovę, reikia, jog JAV inovacijomis pranoktų likusį pasaulį[7]. Kaip matoma iš aukščiau išdėstytų argumentų, intelektinė nuosavybė, o ypač išradimai, yra itin reikšminga šalies ekonomikos bei pramonės dalis, todėl jų reguliavimas turi būti kuo palankesnis išradėjams.

Taigi, atsakymą į klausimą, ar nacionaliniai patentų įstatymai bei tarptautinės konvencijos atitinka esamą faktinę ekonominę bei techninę pažangą, reikia vertinti per tai, ar patentams keliami reikalavimai suteikia išradėjams palankias sąlygas skatinti inovacijas bei spartinti technikos pažangą.

Analizuojant būtent Europos Sąjungos patentų teisę, pastebima, jog ši pasižymi dualizmu, t. y. dviejų būdų gauti to paties efekto patentą koegzistavimu (įsigaliojus naujajai vieningo patento sistemai, bus galimi trys būdai. – aut. pastaba)[8]. Dualizmas reiškia, jog šiuo metu gauti patentą

---

[4] Europos Patentų Išdavimo Konvencija (Europos Patentų Konvencija). *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 147-5325.
[5] Lietuvos Respublikos patentų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 8-120; 2011, Nr. 4-127.
[6] Kur A., ir Dreier T, *European Intellectual Property Law: Text, Cases and Material*, Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA: MPG Books Group, UK, 2013, p. 84.
[7] Remarks by the President in State of Union Address [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-10] <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-state-union-address>.
[8] Staus J., *The Present State of the Patent System in the European Union: As Compared with the Situation in the Unites States of America and Japan* [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-11] <http://www.suepo.org/public/background/straus.pdf>.

galima dviem būdais: *pirma,* pateikiant paraišką nacionalinei institucijai, ir, *antra*, pateikiant paraišką Europos Patentų Tarnybai. Pastarieji patentai yra nacionalinių paraiškų visuma, o įsigaliojus vieningo patento sistemai, bus galima pateikti paraiškas dėl Europos patento. Taigi prie esamos sistemos, prisidės trečiasis būdas apsaugoti teises į išradimą.

Vadovaujantis jau minėtos Konvencijos 52 straipsnio 1 dalimi, patentas turi atitikti keturias sąlygas: *pirma,* būti išradimu; *antra*, turėti pramoninį pritaikomumą; *trečia*, būti nauju; ir, *ketvirta*, būti išradimo lygio (kaip bus matoma vėliau, šios sąlygos daro skirtumą tarp Europos Sąjungos bei JAV teisinių sistemų). Kaip yra išaiškinus Europos Patentų Tarnybos Apeliacinė Tarnyba (toliau – EPO Apeliacinė tarnyba), šie keturi reikalavimai yra esminiai, nustatant, ar tam tikras objektas yra patentabilus. Ypatingas dėmesys, turi būti atkreiptas į naujumo reikalavimą, kuris yra keliamas ne išradimui (Konvencijos 52 straipsnio 1 dalies prasme), bet yra atskiras patentabilumo reikalavimas[9]. EPO Apeliacinė tarnyba taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad techninio sprendimo (kylančio iš išradimo lygio reikalavimo. – aut. pastaba) svarbą ir nurodė, kad šis aspektas reikalauja, kad išradimas išspręstų tam tikrą techninę problemą[10].

Matyt, viena esminių skirtybių, kuri skiria reguliavimą Europos Sąjungoje bei JAV, yra išradimo koncepcija. Nors gali pasirodyti, kad tiek Europos Sąjungoje, tiek JAV patentinė apsauga taikoma išradimams, tačiau priešingai nei Europos Sąjungoje JAV išradimais yra laikomi ir atradimai. Laikoma, kad asmuo, kuris išranda arba atranda naują ir naudingą procesą, mašiną, gamybą ar jų derinį, arba bet kokį naudingą patobulinimą, gali siekti patentinės apsaugos, atsižvelgdamas į šias sąlygas bei reikalavimus[11]. Iš pateiktų patentų sąvokų teigtina, jog JAV patentinė apsauga yra suteikiama platesniam objektų ratui nei Europos Sąjungoje.

Siekiant suprasti kodėl šiose jurisdikcijose požiūris į esminių standartų patentus yra skirtingas, naudinga atkreipti dėmesį į skirtingą patentų reguliavimą. Tiek Europos Sąjungoje, tiek JAV naujumo reikalavimas yra taikomas, tačiau suprantamas skirtingai. Europos Patentų Konvencijos 54 straipsnis nustato absoliutų naujumo reikalavimą, kuris įtvirtina, kad Išradimas laikomas nauju, jei jis nesudaro technikos lygio. Technikos lygiu laikoma visa, kas iki Europos patento paraiškos padavimo datos visuomenei buvo prieinama dėl žodinio arba rašytinio apibūdinimo, naudojimo ar kuriuo kitu būdu, o taip pat Europos patento paraiškų, kurių padavimo data yra ankstesnė, turinys. Taigi asmuo, siekdamas išradimo apsaugos, negali jokiais būdais atskleisti savo išradimo, nes tokiu atveju naujumo reikalavimas nebus tenkinamas. Tuo tarpu,

[9] Europos Patentų Ofiso Apeliacinė Tarnybos 2006 m. lapkričio 15 d. sprendimas byloje Nr. T0154/04.
[10] *Ibid.*.
[11] Jungtinių Amerikos Valstijų 35 kodeksas – Patentai.

vadovaujantis Jungtinių Amerikos Valstijų 35 kodekso 102 straipsnio nuostatomis, JAV egzistuoja vienerių metų lengvatinis periodas, kai išradėjas, pristatęs išradimą visuomenei, gali dėl išradimo paduoti paraišką.

Vienas esminių šių jurisdikcijų skirtumas yra tas, kas Europos Sąjungoje egzistuoja taip vadinamas „pirmas laike – pirmas teisėje“ principas, kuris reiškia, jog tuo atveju, jeigu asmuo A sukuria išradimą anksčiau už asmenį B, tačiau asmuo B pirmas pateikia patento paraišką, pastarasis įgauna patento suteikiamas teises. Tuo tarpu JAV teisinėje sistemoje, jeigu asmuo A pirmas sukūrė išradimą ir tai gali įrodyti, per metus laiko nuo išradimo paskelbimo visuomenėje jis yra laikomas teisėtu patento savininku.

Trečiasis skirtumas šių sistemų skirtumas yra tas, jog JAV egzistuoja galimybė pateikti laikinąją paraišką ir vienerius metus galios registruojamam išradimui apsauga iki bus pateikta arba ne tikroji paraiška, tuo tarpu Europos Sąjungoje tokia galimybė neegzistuoja.

Autorės nuomone, pastarieji skirtumai iš esmės galimybę įgyti teises į patentą, JAV daro labiau prieinamą bei paprastesnę, o tuo yra skatinama išradėjų veikla bei inovacijų plėtojimas, kas ir yra visuotinai laikoma patentams keliamu tikslu. Lyginant išradimų patentabilumą Europos Sąjungoje bei JAV, pateiktinas toks praktinis pavyzdys: patentinė apsauga JAV galėtų būti suteikta metodui, kurį naudodamas, vartotojas galėtų greičiau surasti reikiamą informaciją savo elektroniniame pašte, tuo tarpu Europos Sąjungoje, įskaitant ir Lietuvą, toks metodas nebūtų laikomas patentabiliu, kadangi pastarasis neišsprendžia jokios techninės problemos.

Kitą vertus, ne visada paprastesnė procedūra bei paprastesni reikalavimai turi vien teigiamą pusę. Pastarosios sąlygos suteikia galimybę plėtotis, taip vadinamiems, patentų „troliams“, kurių problematika bus aptariama toliau šiame magistro baigiamajame darbe.

Iš esmės, tiek Lietuvoje, tiek Europos Sąjungoje, tiek JAV, patentas jo savininkui suteikia dvi išimtines teises, t. y. *pirma*, išimtinę teisę drausti kitiems asmenims be jo leidimo gaminti, naudoti, siūlyti parduoti, parduoti, importuoti ar eksportuoti tą gaminį (tuo atveju, kai patento objektas yra gaminio gamybos būdas, patento savininkas turi išimtinę teisę drausti kitiems asmenims be jo leidimo naudoti tą būdą ir naudoti, siūlyti parduoti, parduoti, importuoti ar eksportuoti tiesiogiai tuo būdu gautą gaminį) (Patentų įstatymo 35 straipsnis, Europos Patentų Konvencijos 64 straipsnis); ir, *antra*, teisę suteikti kitam asmeniui išimtinę ar neišimtinę patento licenciją (Patentų įstatymo 45 straipsnis, Europos Patentų Konvencijos 64 straipsnis).

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą teisės aktų bei teismų praktikos analizę, galima dalyti išvadą, kad patentams keliami tikslai (inovacijų bei spartinti technikos pažangą) yra visuotiniai, globalūs, tačiau, būdai, kuriais to siekiama skirtingose jurisdikcijose yra pakankamai skirtingi ir

turintys savų teigiamų bei neigiamų bruožu. Autorės nuomone, patentų sistema Europos Sąjungoje yra per daug griežta pareiškėjų atžvilgiu ir nepakankamai skatina inovatyvumą, tuo tarpu JAV sistema yra per ne lyg liberali, dėl ko atsirado tokios gilios teisinės problemos kaip patentų „troliai“.

1.2 Standartų sąvoka ir reikšmė

Identifikavus, kas yra patentai ir kokias funkcijas pastarieji atlieka, svarbu išanalizuoti antrąją nagrinėjamai temai svarbią reikšmę – standartų sąvoką.

Standartas yra dokumentas, kuris nustato reikalavimus, specifikacijas, gaires ar charakteristikas, kurios gali būti nuosekliai naudojamos tam, kad gaminiai, produktai procesai ir paslaugos atitiktų jiems keliamus tikslus[12]. Kitais žodžiais tariant, standartas gali būti apibrėžiamas kaip techninių specifikacijų kompleksas, kuriuo siekiama užtikrinti bendrą prekių bei procesų sukūrimą/veikimą[13]. Šiuo metu vien tik Tarptautinė Standartizavimo Organizacija yra paskelbus per 19 500 tarptautinių standartų[14]. Plačiau šie standartai yra žinomi kaip ISO standartų vardu.

Iš esmės visus standartus galima suskirstyti į *de jure* ir *de facto* standartus. *De facto* standartas yra toks standartas, kuris yra susikūręs kaip rinkos pasekmė (pavyzdžiui, QWERTY klaviatūros kodas[15]). *De jure* standartas yra toks standartas, kuris buvo pripažintas turinčiu šį statusą nacionalinių (pavyzdžiui, elektros lizdo kištukas), regioninių bei globalių standartizavimo organizacijų (pavyzdžiui, kompiuterių tinklų technologija lokaliems tinklams (plačiau žinoma „LAN“ akronimu) arba industrinių konsorciumų bei profesinių organizacijų[16].

Žinoma, nagrinėjant kiekvieną sąvoką, svarbu išsiaiškinti, kokio tikslo yra siekiama nustatant vienokią ar kitokią sąvoką, reguliavimą.

Teigiama, jog standartai yra taikomi tam, kad būtų padidintas atskirų procesų efektyvumas, o paskiros įmonės būtų supažindintos su bendra rinkoje esančia sistema. Standartai nustato bendrus bruožus egzistuojančius tam tikroje prekių rinkoje, šalyje, regione ar net pasauliniu mastu[17].

---

[12] Tarptautinė Standartizavimo Organizacija. *What is standard?* [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-13] <http://www.iso.org/iso/home/standards.htm>.

[13] Geradin D., The European Commisssion Policy Towards the Licensing of Standard-Essential Patents: Where Do We Stand? *Oxford University Journal of Competition Law & Economics*, 2013, 9(4): 1125.

[14] Tarptautinė Standartizavimo Organizacija, *op cit.*.

[15] Vikipedija. Laisvoji enciklopedija. *De facto standard.* [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-13] <http://en.wikipedia.org/wiki/De_facto_standard>.

[16] Literatūroje industriniai konsorciumai bei profesinės organizacijos taip pat vadinamos konsorciumais bei forumais.

[17] Tarptautinė Telekomunikacijų Sąjunga. *Understanding patents, competition and standardization in an interconnected world.* ITU 2014, 14 psl [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-13] <http://www.itu.int/en/ITU-T/Documents/Manual_Patents_Final_E.pdf>.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1025/2012[18] (toliau – Reglamentas dėl Europos standartizacijos) preambulėje pagrindinis standartizacijos tikslas – apibrėžti savanoriškai taikomas technines ar kokybės specifikacijas, kurias dabartiniai ar būsimi produktai, gamybos procesai ar paslaugos galėtų atitikti. Iš pateiktos Reglamento dėl Europos standartizacijos preambulės matomi ir standartizacijos bruožai, tai: savanoriškumas, techniškumas arba kokybiškumas, materialumas bei siekis nustatyti reguliavimą į priekį.

Pripažįstama, jog egzistuoja keli standartų tipai, t. y. žodynų, matavimo, saugumo, vadybos, produktų bei techniniai standartai[19]. Nors produktų standartai yra labiausiai paplitę, atsižvelgiant į šių dienų aktualijas bei pasirinktos magistrinio darbo temos naujumą, šiame darbe bus koncentruojamasi į techninius standartus.

Praktinę standartų reikšmę, autorės nuomone, geriausiai atspindi toks praktinis ir lengvai suprantamas pavyzdys: tam, kad Apple Inc. produkcijos naudotojas (pavyzdžiui, mobiliojo telefono iPhone) galėtų prisiskambinti SAMSUNG telefono turėtojui, yra reikalingi tam tikri techniniai standartai, kurie būtų tokie patys tiek viename, tiek kitame telefone. Jei viena įmonė naudotų tik jai būdingus standartus, tai šios įmonės klientai negalėtų susiekti su kitų gamintojų klientais. Akivaizdu, jog egzistuoja visuomenės interesas, kad visi mobiliųjų telefonų naudotojai galėtų nevaržomai susisiekti, būtent dėl to ir yra priimami tarptautiniai standartai. Žinoma, pateiktas pavyzdys yra tik vienas iš begalės, tačiau bene geriausiai nusakantis, kas yra techninis standartas.

Pastebėtina, jog dar 1999 metais, prof. M. A. Lemley atkreipė dėmesį į standartizavimo procesui keliamus tikslus elektroninėje komercijoje, kuri tuo metu buvo diskusijų centre. Sutiktina su profesoriaus nuomone, jog egzistuoja žymi socialinė nauda, kai dauguma naudoja tokią pačią operacinę sistemą ar rašymo programą. Jo nuomone, jeigu visi naudotų tą pačią šifravimo sistemą arba tuos pačius duomenų atsisiuntimo standartus, elektroninė komercija būtų pigesnė ir lengviau prieinama. Kitais žodžiais tariant, visa elektroninė komercija būtų pigesnė, jeigu jos infrastruktūra būtų standartizuota.[20]. Suprantama, jog šiuo metu toks pasiūlymas (standartizuoti elektroninės komercijos struktūrą) atrodo priešingas konkurencijos teisės nuostatoms bei Europos Sąjungos politikai, tačiau profesoriaus M. A. Lemley įžvalga padaryta dar prieš penkiolika metų iki šios

[18] Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 98/34/EB, 2004/22/EB, 2007/23/EB, 2009/23/EB ir 2009/105/EB ir panaikinamas Tarybos sprendimas 87/95/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1673/2006/EB (Tekstas svarbus EEE).

[19] Tarptautinė Telekomunikacijų Sąjunga, *Supra* note 17, p. 14.

[20] Lemely M. A., *Standardizing Government Standard-Setting Policy for Electronic Commerce.* Berkeley Technology Law Journal, 1999, 14(2): 750.

dienos atspinti standartizacijos procesui keliamą tikslą, t. y. svarbių sistemų (aparatų) suvienodinimą tam, kad būtų pasiekta tam tikra visuomeninė nauda.

Standartizavimo susitarimais paprastai daromas didelis teigiamas ekonominis poveikis, nes, pavyzdžiui, skatinama ekonominė tarpusavio skvarba vidaus rinkoje arba naujų ir patobulintų produktų arba rinkų ir pagerintų tiekimo sąlygų plėtra. Todėl standartais paprastai didinama konkurencija ir mažinamos gamybos ir pardavimo sąnaudos – tai apskritai naudinga ekonomikai. Standartais gali būti išlaikoma ir gerinama kokybė, teikiama informacija ir užtikrinama sąveika bei suderinamumas, taigi, klientai gauna daugiau naudos[21].

Specialiojoje šio magistro baigiamojo darbo dalyje bus detaliai nagrinėjama standartų sąveika su intelektinės nuosavybės objektais (ypač patentais), tačiau, norint teisingai suprasti, kas yra standartai ir kokios teisinės problemos kyla dėl jų esmės ir tikslo, būtina atkreipti dėmesį į tai, kuo sutampa bei kuo skiriasi standartai bei patentai, ko nustatytu reguliavimu siekiama.

Vertinant standartų ir patentų tikslų sąveiką, galima išskirti tris bendrus bruožus: *pirma*, investicijų į inovacijas skatinimas; *antra*, techninės informacijos atskleidimas; ir, *trečia*, technologijų skaida. O taip pat itin svarbų bei esminį skirtumą, iš kurio, kaip bus analizuojama vėliau šiame magistro baigiamajame darbe, kyla teisiniai neaiškumai bei problemos esminių standartų patentų srityje, t. y. standartų sėkmė priklauso nuo to, kuo plačiau pastarasis bus naudojamas rinkoje, tuo tarpu turimas patentas garantuoja teisinį monopolį (teisę uždrausti kitiems asmenims naudoti tam tikrą išradimą).

Nagrinėjant magistro baigiamojo darbo temą svarbu identifikuoti, kokias problemas sukelia esami standartai. Rinkos dalyviai dažnai naudoja standartus, siekiant apsiginti ar apsisaugoti nuo neigiamų išorės veiksnių, t. y. kai vieno rinkos žaidėjo veiksmai daro neigiamą poveikį kito asmens normaliam egzistavimui[22].

Nors, iš vienos pusės pažiūrėjus, standartai turėtų teikti naudą tiek visuomenei, tiek gamintojams, tačiau dažnai jie sukelia didelio masto problemas, kurios yra sunkiai sprendžiamos. Kaip yra pastebėta, didelę įtaką turintys rinkos dalyviai, varžydami naujovių diegimą, gali naudoti standartus, siekiant blokuoti potencialius konkurentus. Kai technologijos plėtojasi ir yra ypač ankstyvoje stadijoje, standartas, nustatantis aukštesnius kriterijus, gali padaryti esminius pakeitimus

[21] Europos Komisijos komunikatas. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairės (Tekstas svarbus EEE), 2011/C 11/01.
[22] Abbott K. W ir Sindal D. *International „standards" and international governance.* Journal of European Public Policy, 2001, 8:3: 352.

rinkoje[23]. Šiuo atveju būtina pabrėžti, jog tada, kai standartas yra pripažįstamas *de fakto*, jį yra būtina įgyvendinti.

Taigi, gali būti modeliuojama situacija, kai standartas yra nustatytas *de facto* bei nustato aukštesnius nei įprasta ar prognozuojama kriterijus, didieji rinkos dalyviai, didesnėmis ar mažesnėmis pastangomis, tą standartą gali įgyvendinti, tačiau, jei pastarasis įgyvendina aukštąsias technologijas (kurių įgyvendinimas, dažniausiai, reikalauja didelių kaštų) mažesnieji bei vidutiniai rinkos dalyviai gali tiesiog neįgyvendinti tokių standartų ir automatiškai tampa nekonkurencingais rinkoje bei iš jos pašalinami.

Atsižvelgiant į nurodytą standartų prasmę bei sąveiką su patentų teise, kaip bus analizuojama žemiau šiame magistro baigiamajame darbe, standartai bei patentai siekia to paties inovacijų skatinimo tikslo. Tačiau tuo pačiu iš esmės skiriasi jų pasirinkti būdai – standartais siekiama kuo atviriau atskleisti išradimą, metodą ar net atradimą, o patentais priešingai – suteikti jo savininkui išimtinę monopoliją.

1.3 Nacionalinės, regioninės bei globalios standartizavimo organizacijos ir jų vaidmuo;

Suprantama, jog standartai kaip tokie, yra nustatomi tam tikrų institucijų. Šios standartizavimo institucijos (*angl. standard-setting organizations,* arba *SSOs* – aut. pastaba) veikia savanoriškais pagrindais ir yra sudarytos iš tam tikros rinkos dalyvių[24] (telekomunikacijos, elektronikos, interneto ir kt.). Šiose institucijose nariai bendru sutarimu (dažniausiai, kvalifikuota balsų dauguma) nustato standartus, kurie nustato, jog konkuruojantys ir alternatyvūs (pakeičiantys) produktai bei jų sudedamosios dalys yra atitinkančios tam tikrus kriterijus bei gali sąveikauti su kitomis.

Šios standartizacijos institucijos/organizacijos gali būti trejopos[25]:

- *Įmonės*. Paskiros įmonės savo viduje gali nustatyti standartus, kuriuos ši įmonė taikys. Suprantama, kad šie standartai yra tam tikros įmonės vidaus santvarkos dalykas, todėl magistro baigiamajame darbe nebus plačiau aptariami.

- *Formalios standartizavimo organizacijos (angl. formal slandards-developing organizations (SDOs)* arba *standard-setting organizations (SSOs))*. Nustato taip vadinamus „atviruosius standartus“, kurie gali būti pripažinti *de jure* standartais (Tarptautinė Standartizavimo Organizacija (*angl. the International Organization for Standardization* (ISO)), Tarptautinė

[23] Abbott K. W ir Sindal D. *Supra* note, 353.
[24] Geradin D., The European Commisssion Policy Towards the Licensing of Standard-Essential Patents: Where Do We Stand? *Supra* nota 13, p. 1140.
[25] Tarptautinė Telekomunikacijų Sąjunga, *Supra* note, 13, p. 14.

Telekomunikacijų Sąjunga (*angl. International Telecommunication Union* (ITU)), Europos Telekomunikacijų Standartų Institutas (*angl. the European Telecommunications Standards Institute* (ETSI)), Lietuvos Standartizacijos Departamentas (LSD) ir kt.).

- *Forumai ir konsorciumai (quasi-formalios SDOs/SSOs).* Dažniausiai taip pat nustato „atviruosius standartus“, tačiau taip pat gali nustatyti ir „uždaruosius“[26], priklausomai nuo to, kokia tai yra organizacija (World Wide Web Consortium (W3C), Bluetooth consortium, The Internet Engineering Task Force (IETF) ir kt.).

Atsižvelgiant į tai, kad būtent aukščiau minimos formalios standartizavimo organizacijų bei forumų ir konsorciumų veikla tiesiogiai lemia esminių standartų patentų teisinį reguliavimą bei licencijavimo taisykles, autorės nuomone, šio magistro baigiamojo darbo keliamiems tikslams pasiekti, yra itin svarbu išsiaiškinti šių organizacijų intelektinės nuosavybės apsaugos politikos gaires, kadangi, kaip bus atskleista vėliau, būtent jos turi pamatinę reikšmę nagrinėjant esminių standartų patentų licencijavimą remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis.

Europos Telekomunikacijų Standartų Institutas (ETSI), kurio veikla, autorės nuomone, kartu su Tarptautine Standartizavimo Organizacija, turėtų būti pavyzdžiu kitoms formalioms standartizacijos institucijoms, nurodo, kad intelektinės nuosavybės teisių turėtojams, nepaisant to ar jie yra ETSI nariai, jų filialai ar tretieji asmenys, turi būti adekvačiai ir teisingai atlygina už jų intelektinės nuosavybės teisių naudojimą nustatant standartus ir technines specifikacijas[27]. Atkreiptinas dėmesys, kad intelektinės nuosavybės teisės šiame yra kontekste apima autorių teises, patentus, naudinguosius modelius ir registruotus dizainus, taip pat tais atvejais, kai dėl šių objektų apsaugos yra paduota paraiška[28] (objektai dar nėra įregistruoti oficialiuose registruose – aut. pastaba). Panašias nuostatas įtvirtina ir Tarptautinė Telekomunikacijų Sąjunga[29] bei visa eilė kitų organizacijų, tiksliau, nuostatą, jog, tuo atveju, kai intelektinės nuosavybės teisių savininkas licencijuoja savo esminių standartų patentą, remdamasis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, pastarajam turi būti atlyginta.

Analizuojant pagrindinių (didžiausių) standartizavimo organizacijų intelektinės nuosavybės teisių nuostatus bei kitus dokumentus, o taip pat ir teisinę literatūrą, pastebima bendrybė, jog šiuose dokumentuose išdėstytomis nuostatomis, pastarosios organizacijos siekia patentų savininkus įtraukti

[26] „Uždarųjų“ bei „atvirųjų“ standartų sąvokos bus atskleistos specialiojoje šio magistro baigiamojo darbo dalyje.
[27] Europos Telekomunikacijų Standartų Instituto 2014 m. kovo 19 d. procedūrų taisyklių priedas Nr. 6 [interaktyvus], 3.2 punktas. [žiūrėta 2014-10-15] <http://www.etsi.org/images/files/IPR/etsi-ipr-policy.pdf>.
[28] Europos Telekomunikacijų Standartų Instituto 2013 m. rugsėjo 19 d. intelektinės nuosavybės teisių nuostatai.
[29] <http://www.itu.int/en/ITU-T/ipr/Pages/policy.aspx>.

į standartizacijos procesą bei atskleisti turimus patentus[30]. Išanalizavęs 36 standartizavimo organizacijas prof. M. A. Lemeley pastebėjo, jog pastarosios turi tris pagrindines nuostatų dalis: (patentų. – aut. pastaba) paiešką, atskleidimą ir licencijavimą[31]. Organizacijos vadovaudamosi šiomis trimis kryptimis siekia paskatinti rinkos dalyvius aktyviai (bei sutinkant su nustatytomis taisyklėmis) dalyvauti standartizacijos procese, atskleisti savo turimus (susijusius) patentus bei nediskriminuojant suinteresuotų trečiųjų asmenų juos licencijuoti. Atkreiptinas dėmesys, kad būtent paskutinėje dalyje (licencijavimo) standartizavimo organizacijos ir nustato šio magistro baigiamojo darbo temoje minimas sąžiningas, pagrįstas ir nediskriminacines sąlygas (*angl. fair, reasonable and non-discriminatory terms (FRAND)*).

Susidariusiu atveju svarbu atkreipti dėmesį į Lietuvos nacionalinę standartizacijos instituciją, t. y. standartizacijos departamentą. Kaip buvo minėta aukščiau, standartizacijos organizacijos savo internetiniuose puslapiuose publikuoja intelektinės nuosavybės nuostatus, kaip bus elgiamasi tuo atveju, jeigu standartas apima patentų teisėmis saugomus objektus. Apmaudu, jog nei Lietuvos standartizacijos departamento internetiniame puslapyje[32], nei Lietuvos standartizacijos departamento nuostatuose[33], nei tuo labiau Lietuvos Respublikos standartizacijos įstatyme[34], nėra užsiminta apie intelektinės nuosavybės apsaugos mustatas standartizacijos procese. Autorės nuomone, toks teisinio reguliavimo bei aiškumo nebūvimas yra didelis trūkumas Lietuvos teisinėje sistemoje.

Atsižvengiant į aukščiau išdėstytą teisinį reguliavimą Lietuvoje, darytina išvada, jog yra neįmanoma prognozuoti, kaip vyktų standartizacijos procesas Lietuvoje, jeigu į šį procesą būtų įtrauktas intelektinės nuosavybės, įskaitant ir patentų, teisėmis saugomas objektas. Pažymėtina, jog Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas yra konstatavęs, jog teisinis reguliavimas visais atvejais turi būti aiškus, jis negali kelti dviprasmybių[35].

---

[30] Lemley, M. A., *Intellectual Property Rights and Standard-Setting Organizations*. California Law Review, 2002, 90 (6): 1927; Geradin D., The European Commisssion Policy Towards the Licensing of Standard-Essential Patents: Where Do We Stand? *Supra* nota 13, p. 1153.

[31] Lemley, M. A., *Intellectual Property Rights and Standard-Setting Organizations*. *Op cit.* 30, p. 1932; Rysman, M., Simcoe, T., Patents and Performance of Voluntary Standard-Setting Organizations, *Management Science*, 2008m, 54(11): 1925.

[32] <http://www.lsd.lt/typo_new/index.php?id=209>.

[33] Lietuvos standartizacijos departamento nuostatai. *Valstybės žinios*. 2013, Nr. 48-2415.

[34] Lietuvos Respublikos standartizacijos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 35-972.

[35] Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies, Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939-1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto sąrašo „1939-1990 metų okupacijų represinės struktūros, tarnybos ir pareigos, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos" 9 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai Vilnius, 2000 m. vasario 10 d. *Valstybės žinios*, 2000-02-18, Nr. 14-370.

Primintina, jog standartizacijos procesu yra siekiama padidinti vartotojų galimybę pasirinkti ir to pasirinkimo patogumą bei sumažinti rinkoje esančias kainas[36]. Akivaizdu, jog teisinio reguliavimo nebūvimas Lietuvoje yra didelė teisinė spraga, kuri stabdo bei trikdo tiek teisinę tiek ekonominę (inovacijų) pažangą ir yra žalinga vartotojams.

Lyginamuoju aspektu naudinga atsižvelgti į teisinį reguliavimą JAV, į kurį, autorės nuomone, turėtų būti žiūrimą kaip į pavyzdį ir iš kurio vertėtų pasisemti gerosios praktikos. Amerikos Nacionalinis Standartų Institutas (*angl. American National Standards Institute* (ANSI)) patentų nuostatų įgyvendinimo gairėse teigia, jog (atsižvelgiant į siekį atskleisti turimus patentus – aut. pastaba), siekiant užbaigti ir patvirtinti standartus, ankstyvas patento atskleidimas, tikėtina, kad padidins naudojamo proceso efektyvumą[37]. Anot ANSI, ankstyvas atskleidimas suteikia galimybę dalyviams įvertinti standartizacijos objektą, o taip pat patento(-ų) savininkui bei galimiems licenciatams suteikia daugiau laiko deryboms dėl patento licencijavimo[38].

Susidariusiu atveju, yra būtina atkreipti dėmesį į kylančius prieštaravimus tarp Europos Sąjungos ir JAV įsivaizduojamos standartų koncepcijos, t. y. ar tarptautiniai standartai yra tiesiog standartai *de facto* ar tai yra *de jure* standartai, oficialiai priimti tarptautiniu lygiu ir naudojami rinkoje, arba tai priimti tarptautinių organizacijų, kurios yra valstybių pripažintos ir kuriose visos valstybės narės yra atstovaujamos, nustatyta narių balsavimo sistema[39].

Autorės nuomone, kaip minėta aukščiau, ANSI nuostatai standartizacijos procese yra pažangesnė, nei globalių ar regioninių standartizacijos institucijų, tuo labiau Lietuvos standartizacijos departamento. Taigi, darytina išvada, jog ANSI nuostatai yra tinkamai suderinti tiek savo narių (patentų savininkų) interesus, tiek trečiųjų asmenų, kurie, galimai bus esminių standartų patentų licenciatai.

Kita vertus, pastebėtina, jog standartizacijos organizacijos tiek Europos Sąjungoje, tiek ir JAV susiduria su tam tikromis bendromis problemomis.

Viena tokių problemų yra spendimo dėl standarto nustatymo ar bet kokių kitų spendimų vykdymo privalomumo. Akivaizdu, kad standartizavimo organizacijų vidiniai nuostatai ar įstatai neturi įstatymo galios ir negali nustatyti teisių ar pareigų ne jos nariams. Dėl to kyla grėsmė, kad,

[36] Geradin, D. The European Commission Policy Towards the Licensing of Standard-Essential Patents: Where Do We Stand? *Supra* note 13, p. 1133.

[37] American National Standards Institute, *Guidelines for Implementation of the ANSI Patent Policy (An Aid to More Efficient and Effective Standards Development Fields That May Involve Patented Technology)* [interaktyvus], 2012. [žiūrėta 2014-10-15] http://publicaa.ansi.org/sites/apdl/Documents/Standards%20Activities/American%20National%20Standards/Procedures,%20Guides,%20and%20Forms/ANSI%20Patent%20Policy%20Guidelines%202012%20final.pdf

[38] *Ibid.*

[39] Mattli, W. The Politics and Economics of International Institutional Standandard Setting: An Introduction, *Journal of European Public Policy*, 2011, 8:3, 334.

kaip pastebėta prof. M. A. Lemley, didelės įmonės (ar tos, kurios turi pakankamai stiprų intelektinės nuosavybės portfelį) gali pasirinkti tiesiog nedalyvauti organizacijų veikloje bei sukurti savo standartą(-us)[40].

Antroji standartizavimo organizacijų sistemos trūkumas yra tas, kad vis dar nėra aišku, kaip standartizavimo organizacijos veiks tuo atveju, jeigu jų narys pažeis pastarosios vidaus taisykles. Ar organizacija galėtų taikyti kokias nors bausmes? Ar būtų apribotos pažeidėjo teisės į jo esminių standartų patentą? Tuo labiau neaišku būtų, kokia teise (jei tai nėra nustatyta organizacijos taisyklėse) būtų sprendžiamas ginčas?

Autorės nuomone, egzistuoja ir trečioji problema, kylanti iš skirtingų jurisdikcijų ir teisinio intelektinės nuosavybės reglamentavimo. Kaip yra nurodyta šio magistro baigiamojo darbe apibrėžiant patentų sąvoką, Europos Sąjungoje (įskaitant ir Lietuvą) bei JAV vyrauja pakankamai skirtingi patentų rėžimai, kurių kertiniai aspektai nėra sutampantys (pavyzdžiui, nuostata, kas yra išradimas). Manytina, jog susidūrus skirtingų teisinių sistemų atstovams, prieiti vieningo konsensuso, kuris išradimas turėtų būti laikytinas esminių standartų patentu, bei licencijuojamas vadovaujantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis.

Negana to, egzistuoja ne tik problemos, susijusios su intelektinės nuosavybės teise ar sprendimų privalomumu, bet ir grėsmė, jog konkurencijos teisė[41] gali apriboti standartizavimo organizacijos sprendimus bei vykdomumą[42].

1.4 Esminių standartų patentai ir jų atsiradimo priežastys

Išnagrinėjus pagrindines šio magistro baigiamojo darbo sudėtines sąvokas, t. y. patentų bei standartų sąvokas, bei išsiaiškinus, iš kur atsiranda esminių standartų patentai, prieš nagrinėjant esminių standartų keliamas problemas yra vertinga išnagrinėti pačią esminių standartų sąvoką.

Šiame magistro baigiamajame darbe jau buvo užsiminta apie standartizavimo organizacijų siekį, jog patentai būtų atskleisti. Taigi, galima iš anksto daryti išvadą, jog esminių standartų patentai yra tokie patentai, kurie yra būtini priimtam standartui įgyvendinti. Tačiau, atsižvelgiant į tokį apibrėžimą, kyla klausimas, kada patentas yra laikomas būtinu standartų įgyvendinimui ir jo savininko teisės turi būti apribotos, o kada tai yra nebūtina ir savininkas išlaiko jam patento teisėmis suteiktą monopolį į tą išradimą.

---

[40] Lemely M. A., *Standardizing Government Standard-Setting Policy for Electronic Commerce. Supra* note, 20, 750.
[41] Esminių standartų sąveika bei detali bylų analizė tiek Europos Sąjungoje, tiek Jungtinėse Amerikos Valstijose, bus nagrinėjama šio magistro baigiamojo darbo specialiojoje dalyje.
[42] Lemely M. A., *Standardizing Government Standard-Setting Policy for Electronic Commerce, Supra* note, 20, 752.

Teigiama, jog standartizavimo organizacijos dirba tam, kad būtų pasiektų visiems (tiek patentų savininkams, tiek vartotojams. – aut. pastaba) geriausią susitarimą rinkos veikimui ar linktų į kuo bendresnį susitarimą tarp organizacijos narių, kas yra daroma naudojantis ir vadovaujantis organizacijų intelektinės nuosavybės nuostatomis, o būtent patentų paieškos, atskleidimo ir licencijavimo nuostatomis.

Nors, iš vienos pusės, gali pasirodyti neįtikėtina ir nesuprantama, kaip tam tikra organizacija gali sumažinti išimtinių teisių į saugomą patentą turinį bei kodėl įmonės pačios jungiasi į tokias organizacijas, atsakymas yra pakankamai paprastas ir susidedantis iš ekonominio bei teisinio aspektų. Dažniausiai, rinkos dalyviai, prisijungdami prie standartizavimo organizacijų sutinka su jose galiojančiomis intelektinės nuosavybės naudojimo nuostatomis, todėl, priėjus išvados (kuri yra, dažniausiai priimama kvalifikuota balsų dauguma), kad tam tikras įrenginys, kuriame galimai egzistuota saugomas patentas ar patentai, yra laikytinas standartu, patento teisių savininkai turi pranešti apie jo egzistavimą bei jį atskleisti.

Pažymėtina, jog jungiantis į standartizavimo organizacijas ir atskleidžiant turimus esminių standartų patentus yra naudinga tiek ekonomiškai (teigiama, jog esminių standartų patentai yra naudojami bent dvigubai dažiau, nei analogiški, patentų teisėmis saugomi ir neįeinantys į standartą, patentai), tiek teisiškai. Praktikoje yra pasitaikę atvejų, kai atsisakius atskleisti esminio standarto patentą ar, pareiškus, jog tokio rinkos dalyvis neturi, buvo patrauktas konkurencijos institucijų dėmesys ir, remiantis konkurencijos teisės nuostatomis patento savininkas nubaustas, pavyzdžiui, remiantis piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, primintina, jog patentų savininkai į standartizavimo organizacijas jungiasi savanoriškais pagrindais, prisiimta pareigą, esant narių nutarimui vieną ar kitą objektą pripažinti standartu, pranešti, jog jo turimas patentas (ar patentai) yra reikšmingas tam standartui bei pastarąjį licencijuoti, dažniausiai, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis bei nediskriminacinėmis sąlygomis.

2 ESMINIŲ STANDARTŲ PATENTŲ LICENCIJAVIMAS

Kaip buvo minėta ankstesnėse šio magistro baigiamojo darbo dalyse, esminių standartų patentai – tai tokie patentai, kurie yra būtini tam tikro standarto įgyvendinimui. Taip pat minėta, kad tokiam patentui bei jo savininkui yra keliami tam tikri reikalavimai, t. y. patentą būtina atskleisti bei licencijuoti standartizavimo organizacijos nustatyta tvarka ir terminais. Šioje magistro baigiamojo darbo dalyje bus detaliai išnagrinėtos esminių standartų licencijavimo, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, tokio licencijavimo sąveika su intelektinės nuosavybės teise bei konkurencijos teise ir iš to kylančios problemos.

Standartizavimo organizacijos savo intelektinės nuosavybės nuostatuose ar kitose taisyklėse nustato, kaip bus atlyginama patentų savininkams, kurie įdeda savo indelį į standartizacijos procesą. Taigi ilgainiui, kaip ir autorių teisių aspektu, susiformavo du licencijavimo būdai: tai neatlygintinis licencijavimas ir atlygintinis licencijavimas.

2.1 Neatlygintinis licencijavimas

Siekiant tinkamai suprasti, kas yra esminių standartų patentų neatlygintinas licencijavimas, atkreiptinas dėmesys, kad šis neatlygintinis licencijavimas (*angl. Royalty free*) yra itin panašus į vieną iš Kūrybinių Bendrijų (*angl. Creative Commons (CC)*) siūlomų licencijų kodu „CC BY“, reiškiančią, jog asmeniui, kuris naudoja autoriaus kūrinį, yra leidžiamas pardavimas, platinimas, kūrinio keitimas bei adaptavimas (plačiausio CC pobūdžio licencija. – aut. pastaba)[43]. Atitinkamai ir esminių standartų patentų aspektu yra leidžiamas standarto, kurio įgyvendinimui yra būtinas patentas, gaminimas, platinimas rinkoje, patento keitimas bei adaptavimas. Atsižvelgiant į šį panašumą, tiek teisinis reguliavimas, tiek iš jo kylanti problematika yra iš tiesų panaši.

Atkreiptinas dėmesys į egzistuojančią nuomonę, kad, siekiant išvengti daugiaprasmiškų situacijų, kurias, kaip bus matoma toliau šiame magistro baigiamajame darbe, kelia licencijavimas remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, standartizavimo organizacijos turėtų pakeisti savo intelektinės nuosavybės nuostatas bei įtvirtinti neatlygintinį licencijavimą[44]. Autorės nuomone, neatlygintinis licencijavimas yra orientuotas į vartotojus ir į technikos pažangą (kas yra labai svarbus aspektas tiek patentų teisėje, tiek standartizacijos procese), tačiau itin nepalankus intelektinės nuosavybės savininkui. Suprantama, kad išradėjai ar patentų

[43] http://www.creativecommons.lt/creative-commons-licenciju-suteikiamaos-galimybes.
[44] Lemeley, M. A. Ten Things to do About Patent Holdup of Standards (And One Not To). *Boston College Law Review*, 2007, 40: 152.

savininkai nebus suinteresuoti atskleisti savo išradimą ar jo dalį ir iš to negauti jokios ekonominės naudos. Negana to, manytina, kad rinkos dalyviai tiesiog atsisakytų jungtis į organizacijas, dėl ko, žinoma nukentėtų standartizavimo procesas. Kitais žodžiais tariant, neatlygintinis esminių standartų patentų licencijavimas susiduria su analogiškomis kliūtimis kaip ir Kūrybinių Bendrijų judėjimas autorių teisių kontekste.

2.2 Atlygintinis licencijavimas

Visų pirma, būtina pažymėti egzistuojančią atlygintinio licencijavimo sąvokų skirtybę. Europos Sąjungoje yra naudojamas „licencijavimo, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis“ (*angl. licensing under fair, reasonable and non-discriminatory terms (FRAND)*) terminas, tuo tarpu JAV yra dažniau vartojamas „licencijavimo, remiantis pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis“ (*angl. licensing under reasonable and non-discriminatory terms (RAND)*) terminas. Autorės nuomone, Europos Sąjungoje pridėta „sąžiningumo“ sąlyga parodo bendrą griežtesnį požiūrį patentų teisinį reguliavimą, tačiau, kaip bus matoma toliau šiame magistro baigiamajame darbe, likusios šių terminų sudedamosios dalys iš esmės reiškia tą patį.

Primintina, jog esminių standartų patentų atlygintinis licencijavimas pasireiškia taip vadinamu savanoriškumu: asmuo savo noru pareiškia, jog yra nustatomam standartui esminio patento savininkas ir pareiškia, kad, vadovaudamasis tam tikromis sąlygomis, sustatytomis standartizavimo organizacijų ir jos narių, bei gaudamas už tai atlyginimą, yra pasiryžęs licencijuoti savo patentą.

Teisinėje literatūroje teigiama, jog standartizavimo organizacijos licencijavimo taisykles nustato taip, kad šalys iš anksto įsipareigotų licencijuoti jų turimus esminius patentus pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, užkertant kelią vėlesniems šių šalių siekiams sutrikdyti technologijų plėtojimąsi ar sulaikyti jas nuo standarto naudotojų apmokestinimo didesnėmis nei rinkos kainomis. Iš kitos pusės, licencijavimo įsipareigojimai yra pagrįsti sutarimu, nesinaudoti visomis patentų savininkams suteikiamomis teisėmis, už tai mainais priimant turimą patentą kaip rinkos standartą, dėl ko galiausiai padidėtų jo licencijavimo apimtis[45].

Atitinkamai Europos Komisija nurodo, jog FRAND įsipareigojimais siekiama užtikrinti, kad standarto naudotojai galėtų naudotis į tą standartą įtrauktomis būtinomis technologijomis, saugomomis intelektinės nuosavybės teisėmis, sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis

[45] Lemley, M. A. ir Shapiro, C. A Simple Approach to Setting Reasonable Royalties for Standard-Essential Patents, *supra* note 2, p. 1140.

sąlygomis. Visų pirma FRAND įsipareigojimu galima neleisti intelektinės nuosavybės teisių turėtojams trukdyti įgyvendinti standartą atsisakant suteikti licenciją ar prašant nesąžiningų ir nepagrįstų mokesčių (kitaip tariant, per didelių mokesčių) po to, kai toje pramonės srityje veikiantys subjektai įsipareigojo taikyti standartą, ir (arba) reikalaujant diskriminacinių honorarų[46].

Europos Komisija *Google ir Motorola* sprendime[47] taip pat atkreipė dėmesį, jog FRAND įsipareigojimais esminių standartų patentų savininkai iš esmės įsipareigoja: (i) padaryti tam tikrą patentą prieinamą visoms suinteresuotoms trečiosioms šalims; (ii) nediskriminuoti skirtingų licenciatų; ir (iii) pasiūlyti licencijuoti patentą sąžiningomis bei pagrįstomis sąlygomis[48].

Aiškinant esminių standartų patentų atlygintinio licencijavimo esmę, paminėtinas 3G (trečiosios kartos) ryšio standartizavimo atvejis Europos Sąjungoje. Standartizavimo organizacija paskelbė, kad 3G ryšys turėtų būti pripažintas standartu, ir paprašė asmenų pranešti, ar pastarieji turi šiam standartui esminių patentų bei nurodyti, kokia kaina patentų savininkai sutiktu licencijuoti savo teises. Organizacija gavo per 6000 pareiškimų dėl „esminių“ patentų, kurių savininkų reikalavimai siekė 130 proc. gaminio sumos[49]. Akivaizdu, jog ši standartizavimo procedūra buvo koreguota ir atlygintinio licencijavimo procedūros metu galiausiai buvo priimtas konsensusas, dėl sąlygų, atitinkančių tiek patentų, tiek standartų įgyvendintojų interesus.

Sutiktina su nuomone, jog, jungdamiesi į standartizavimo organizacijas, rinkos dalyviai turėtų sutikti su organizacijų intelektinės nuosavybės nuostatomis, kurios aiškiai išdėstytų, kokiomis sąlygomis ir terminais bus licencijuojami esminių standartų patentai[50]. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu tokio taisyklės yra daugiau deklaratyvaus pobūdžio, todėl gali būti lengvai apeinamos standartizavimo organizacijos nariams, todėl turėtų būti tobulinamos, nepaliekant didelės laisvės licencijavimo deryboms.

Išanalizavus toliau šiame magistro baigiamajame darbe išdėstytus Europos Komisijos sprendimus bei susijusią teisinę literatūrą, sutiktina su nuomone[51], jog didžiausias dėmesys Europos Sąjungos lygiu yra skiriamas būtent esminių standartų patentų licencijavimo pagrįstumo sąlygai, mažiau – nediskriminacinei sąlygai, tuo tarpu sąžiningumo sąlygai yra paliekamas antraeilis vaidmuo. Tuo tarpu JAV, dažniausiai, yra naudojama RAND terminas, iš viso neįtraukiant

[46] Europos Komisijos komunikatas, *Supra* note 21.
[47] Europos Komisijos 2012 m. vasario 13 d. sprendimas byloje COMP/M.6381-Google/Motorola Mobility, C(2012) 1068.
[48] *Ibid.* p. 11.
[49] Lemeley, M. A. *Ten Things to do About Patent Holdup of Standards (And One Not To). Supra* note, 44, 152-155.
[50] *Ibid.*
[51] Layane-Farrar, A, Padilla A. J. ir Schmalensee, R. *Pricing Patents for Licensing in Standard Setting Organizations: Making Sense of FRAND Commitment*s. [interaktyvus] CEMFI Working Paper No. 0702, 2007, p. 3 [žiūrėta 2014-10-22] <ftp://ftp.cemfi.es/wp/07/0702.pdf>.

sąžiningumo sąvokos, kitais žodžiais tariant, JAV jurisdikcijoje sąžiningumo sąlyga nėra taikoma. Autorės nuomone, kaip bus matome skyrelyje žemiau, sąžiningumo sąlyga yra naudinga esminių standartų patentų licencijavimo kontekste.

2.2.1 Sąžiningumo sąlyga;

Sutiktina su egzistuojančia nuomone, jog pirmoji Europos Sąjungoje taikoma sąžiningumo sąlyga iš esmės turėtų būti interpretuojama kaip galiojanti tiems licencijavimo santykiams, kurie nėra susiję su esminio standarto savininkui mokamu licencijavimo atlyginimu[52]. Autorės nuomone, sekant visų esminių standartų patentų licencijavimo sąlygų prasmę ir tikslą, pastaroji sąžiningumo sąlyga iš esmės turi būti siejama su sąžiningu patento atskleidimu asmeniui, kuris siekia naudoti standartą savo ūkinėje komercinėje veikloje. Taigi tiek logine, tiek prasmine seka, ir kaip bus matoma toliau šiame magistro baigiamajame darbe, ši pirmoji sąlyga yra orientuota į pirmiausiai susiklostančius santykius – patento atskleidimą, pagrįstumo sąlyga – į mokestinę sudaromo FRAND susitarimo dalį ir, galiausiai, nediskriminacinė – sietina su vėlesniu esminių standartų patentų pateikimu į rinką.

Taip pat egzistuoja nuomonė, jog sąžiningumo sąlyga yra sietina su skaidrumu, o būtent su skaidriu atlygio gavimu esminių standartų patentų licencijavimo procese, t. y. atsiskaitymu tik pinigine išraiška bei abipusių licencijų „užskaitymu“, kai vieno esminio standarto patento savininkas „apsikeičia“ licencijomis su kito esminio standarto patento savininku[53]. Autorės nuomone, šis požiūris nėra itin tikslus ir atitinkantis esminių standartų patentų pripažinimo bei licencijavimo prasmės, kadangi sąžiningumo sąlygos aiškinimas tokiu būdu lyg „susipina“ su pagrįstumo sąlyga ir tampa kaip viena. Vadovaujantis pastaruoju aiškinimu, galima prieiti prie išvados, jog iš tiesų, kaip dažnai teigiama JAV jurisdikciją atstovaujančių autorių, yra iš esmės nereikalinga ir pertekline.

Analizuojant sąžiningumo sąlygos terminą ir prasmę, yra itin svarbu atkreipti dėmesį į absoliučiai skirtingą šios sąlygos reguliavimą JAV. Kaip teigiama JAV teismų praktikoje, sąžiningumo sąlyga neprideda jokios reikšmės prie pagrįstumo ir nediskriminacinės sąlygų[54]. Taigi JAV sąžiningumo sąlyga yra iš esmės nepripažįstama kaip nereikalinga ir nepridedanti jokios vertės. Būtent dėl šios priežasties pastarojoje jurisdikcijoje yra naudojamas ne FRAND įsipareigojimo terminas, o RAND.

---

[52] Barazza, S., Licensing standard essential patents, part one: the definition of F/RAND commitments and the determination of royalty rates, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2014, Vol. 9, p. 471.

[53] Kühn, K., Scott Morton, F. ir Shelanski, H., S*tandard Setting Organizations Can Help Solve the Standard Essential Patents Licensing Problem*, CPI Antitrust Chronicle, 2013, p. 4.

[54] United States District Court for The Northern District of Illinois Eastern Division sprendimas byloje *Apple, Inc. and NeXT Software Inc. v Motorola, Inc. and Motorola Mobility, Inc*. Nr. 1:11-cv-08540.

Autorės nuomone, sekant logine standartizavimo proceso seka, kuri yra aprašoma šiame magistro baigiamajame darbe, pirmoji – sąžiningumo – sąlyga yra sietina būtent su sąžiningu ir visapusišku esminių standartų patentų atskleidimu dviejuose lygmenyse: *pirma,* standartizavimo organizacijai, kuri pranešė apie tam tikro standarto priėmimą, ir, *antra*, sąžiningu esminių standartų patentų atskleidimu suinteresuotiems asmenims, kurie rengiasi įgyvendinti tam tikrą standartą.

Vis dėl to, šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, sąžiningumo sąlyga yra reikalinga esminių standartų patentų licencijavimo procese, kadangi užtikrina sąžiningą ir atvirą patentų atskleidimą. Kaip bus matoma vėliau šiame magistro baigiamajame darbe, būtent sąžiningas ir aiškus esminių standartų patentų atskleidimas galėtų užkirsti kelią vėlesniam patentų užlaikymui bei patentų karų reiškiniams.

2.2.2 Pagrįstumo sąlyga;

Autorės nuomone, pagrįstumo sąlyga yra kertinė esminių standartų patento savininko teisėms licencijuojant pastarąjį patentą, todėl šiai sąlygai turi būti skiriamas itin didelis dėmesys. Kaip yra pažymėta teisinėje literatūroje, idealiame pasaulyje standartizavimo organizacijos turėtų pasiūlyti detalų gidą, kas yra laikoma pagrįstu atlyginimu už esminių standartų patentų portfelio atskleidimą[55]. Tuo tarpu Europos Komisija nurodo, kad, pagal SESV 101 straipsnį standartus nustatančios organizacijos neprivalo tikrinti, ar dalyvių licencijavimo sąlygos yra sąžiningos, pagrįstos ir nediskriminacinės. Dalyviai turės įvertinti patys, ar licencijavimo sąlygos, ypač nustatyti mokesčiai, yra sąžiningi, pagrįsti ir nediskriminaciniai[56]. Autorės nuomone, toks teisinis reguliavimas nėra pakankamas, kadangi, kaip bus matoma vėliau šiame magistro baigiamajame darbe, neužtikrina vieningos licencijavimo įsipareigojimo sudedamųjų dalių aiškinimo, dėl ko tiek intelektinės nuosavybės savininkai, tiek asmenys, siekiantys įgyvendinti standartą, kurio sudedamoji dalis yra patentas, negali realiai prognozuoti, kas aukščiau minėtos licencijavimo sąlygos ir būti užtikrintais, jog sudarytas licencinis susitarimas neprieštaraus konkurencijos teisės nuostatoms.

Manytina, jog, siekiant įvertinti pagrįstumo sąlygos reikšmę ir nustatymą tiek Europos Sąjungoje, tiek JAV, yra būtina suprasti, kokia kryptimi šios sistemos eina bei kokia ideologija vadovaujasi su esminių standartų patentų licencijavimu remiantis sąžiningomis, pagrįstomis bei nediskriminacinėmis sąlygomis susijusius sprendimus priimančios institucijos.

[55] Lemley, M. A. ir Shapiro, C. A Simple Approach to Setting Reasonable Royalties for Standard-Essential Patents, *supra* note 2, p. 1142.
[56] Europos Komisijos komunikatas, *Supra* note 21.

Autorės nuomone, svarbu aptarti ir pagrindines (vyraujančias) pagrįstumo interpretavimo ir pagrįsto atlyginimo nustatymo teorijas. Tradicinė finansinė analizė siūlo naudoti *„priauginės vertės“ teoriją*, kuri teigia, jog atlyginimo dydis turi būti nustatomas atsižvelgiant į šiuos du faktorius: *pirma*, įdėtą indėlį į technologiją, kuri turi esminę reikšmę tam tikros prekės ar paslaugos veikimui ir vertei; ir, *antra*, alternatyvių technologijų naudojimo galimybę[57]. Pastebėtina, jog šios metodologijos naudojimas apsiriboja reliatyvios technologijų vertės įvertinimu iš licenciaro perspektyvos, kadangi įvertinimas yra priimtas atsižvelgiant į esminio standarto patento savininko indėlį į produkto sukūrimą. Pastebėtina, kad vertės nustatymo rezultatai gali žymiai skirtis nuo atsižvelgiant į esminio standarto savininko indėlį į patį standartą, kuris kartais gali pasireikšti ne tik materialiu indėliu. Negana to, vertė gali skirtis atsižvelgiant ir į tam rinkos ir technologijų specifikos pobūdį. Taigi, nors ir, autorės nuomone, aukščiau pateikti kriterijai galėtų būti „atspirties tašku“ esminių standartų patentų pagrįsto licencijavimo kontekste, tačiau nėra galutiniai. Šią teoriją, manytina, turėtų papildyti ir tokie faktoriai, kurie atspindėtų konkrečios rinkos ar specifinės technologijų srities aktualijas, o taip pat būtų orientuoti ne tik į licenciaro atliekamus veiksmus, bet ir licenciato.

Kita išskirtina teorija – tai *skaitinio proporcingumo teorija*, kurios esmė yra siekis paskirstyti licenciatų mokėjimus skirtingiems esminių standartų patentų savininkams[58]. Kitaip tariant, šis metodas paskirsto iš licencijavimo gautas pajamas esminių standartų patentų savininkams proporcingai turimam esminių standartų patentų portfeliui. Pavyzdžiui, tuo atveju, jeigu standartą sudaro 200 esminių patentų, tas asmuo, kuriam priklauso 20 patentų, turės taisę į 10 proc. nuo atlyginimo sumos, sumokėtos už to standarto naudojimą savo ūkinėje komercinėje veikloje. Sutiktina su nuomone, jog pastaroji teorija, taip pat kaip ir aukščiau aptartoji, nepakankamą dėmesį skiria tam tikros technologijos svarbai priimam standartui[59]. Manytina, jog šios teorijos taikymas gali paskatinti esminių standartų patentų savininkų piktnaudžiauti savo patentais siekdami į standartizavimo procesą įtraukti patentus, kurie yra standartui nebūtini ar neproporcingai daug nutolę nuo jo esmės, tokiu būdu siekdami gauti kuo didesnį atlyginimo dydi, kas, akivaizdu, prieštarautų sąžiningumo sąlygai (kaip minėta, sietinai su būtent sąžiningu esminio standarto atskleidimu standartizavimo procese).

Ex ante teorija, kuri yra bene labiausiai paplitusi pasaulyje, siekia skatinti esminių standartų patentų atskleidimą ir atlyginimo nustatymą dar prieš tam tikro standarto nustatymą. Tinkamas

[57] Layane-Farrar, A, Padilla A. J. ir Schmalensee, R. *Supra* note, p. 5-6.
[58] *Ibid*. p. 11
[59] Toikka, R. S. Patent Licensing Under Competitive and Non-Competitive Conditions. *Journal of Patent and Trademark Office Society* 82, 2000, p. 279.

atskleidimas pasiektų dvejopą naudą: *pirma,* standartizavimo organizacijų nariams leistų įvertinti tam tikros technologijos kainą, atsižvelgiant į rinkoje esančias alternatyvas ir pasirikti optimaliausią standarto įgyvendinimo variantą; ir, *antra,* užtikrintų orientavimąsi rinkoje derantis dėl FRAND susitarimo sąlygų ir jį sudarant[60]. Kita vertus, manytina, jog esminių standartų atskleidimo sistema gali sąlygoti ir paskatinti neaiškių sąlygų sudarymą, kadangi pats standartas ir į jį įeisiantys kiti esminių standartų patentai nėra konkretūs, taip pat šis procesas gali sudaryti sąlygas nepagrįstai didelio atlyginimo nustatymui, siekiant kuo plačiau licencijuoti tam tikrą patentą, bei kitas problemas, kurio kyla iš hipotetinio reguliavimo. Tuo labiau, kai kurių mokslininkų nuomone, *ex ante* teorija gali paskatinki „kainų fiksaciją“, kuri prieštarautų SESV 101 straipsnio nuostatoms bei atitinkamai JAV galiojančio Sherman įstatymo[61]. Dėl šios priežasties, kaip bus matoma vėliau šiame magistro baigiamajame darbe, tiek Europos Sąjungos, tiek JAV institucijos pasisakė dėl sąlygų, kurioms esant, galima bus laikyti, jog sudarytas susitarimas neprieštaraus konkurencijos teisės nuostatoms.

Galiausiai, autorės nuomone, svarbu atkreipti dėmesį ir į bene naujausią pasiūlytą teoriją – tai taip vadinamas *„pseudo-pool“ vertinimas*, siūlantis, jog neaiškumai, kylantys iš FRAND įsipareigojimų, galėtų būti aiškinami pasisemiant naudingosios praktikos iš *„patent-pool“* susitarimų[62]. Kaip bus matoma toliau šiame skyrelyje, pastaroji teorija dalinai atsisako FRAND įsipareigojimo keliamų sąžiningumo, pagrįstumo ir nediskriminacinės sąlygų bei siūlo naują požiūrį į esminių standartų patentų licencijavimo taisykles.

„Patent-pool“ yra tokie susitarimai, kai du ar daugiau patentų savininkai susitaria licencijuoti vieną ar kelis jų turimus patentus trečiosioms šalims[63]. Nors *„patent-pool“* susitarimas yra panašus į FRAND susitarimą, tačiau tam tikri esminiai aspektai skiriasi, t. y. susitariančias šalis sieja sutartis, bet ne narystė organizacijoje, gaminys dėl kurio yra priimtas sprendimas kurti *„patent-pool“* nėra standartas, neegzistuoja jokie išankstiniai kriterijai, kuriais remiantis patentas turi būti licencijuojamas. J. Conteras siūlo, jog *„pseudo-pool“* vertinimas turėtų pasižymėti tokiais aspektais: dalyviai, remdamiesi gera valia, turėtų pareigą atskleisti savo esminių standartų patentus nuo pat pradžių; darbo grupės, sudarytos iš esminių standartų patentų savininkų ir potencialių tų patentų įgyvendintojų, dar prieš standarto patvirtinimą nustatytų, kas yra laikytina pagrįstu atlyginimu visų

[60] Barazza, S., *Licensing standard essential patents, part one: the definition of F/RAND commitments and the determination of royalty rates*, *Supra* note 52, p. 472-473.
[61] The Sherman Antitrust Act, 26 Stat. 209, 15 U.S.C. §§ 1–7.
[62] Contreras J.L., FRAND: A Pseudo-Pool Approach to Standards-Based Patent Licensing, *Antitrust Law Journal*, 2013, 79, p. 83-84.
[63] Love J., Essential Inventions, Inc. on Collective Management of IP Rights: Patent Pool [interaktyvus] *Presentation at the 14th Annual AIDS Conference in Barcelona*. [žiūrėta 2014-10-27] < http://www.essentialinventions.org/docs/eppa/whatisapatentpool.html> .

esminių standartų patentų, dalyvaujančių *„patent-pool“* susitarime, nepriklausomai nuo to, kiek esminių standartų tams tikras savininkas atskleidė; tik tie esminių standartų savininkai, kurie sudaro FRAND susitarimus ir licencijuoja pardavėjui savo patentus, turėtų teisę pasidalinti bendru iš konkretaus pardavėjo gautu atlygiu[64]; bendras atlygis būtų skirstomas vadovaujantis proporcingumo principu; vidinės ir išorinės procedūros turėtų būti nustatytos taip, kad asmenys galėtų kvestionuoti, ar patentas iš tiesų yra esminis nustatomo standarto atžvilgiu, taip pat nustatantis sankcijas (baudą) už piktnaudžiavimą turimu patentu siekiant pastarąjį pripažinti esminiu; esminių standartų patentų savininkai galėtų licencijuoti savo esminiais pripažintus patentus ir už *„pseudo-pool“* ribų (ypač tuo atveju, kai technologija apima ir ne esminius patentus)[65]; ir, galiausiai, turėtų būti įtvirtinta atsitraukimo iš *„pseudo-pool“* galimybė, kuri taip pat nustatytų ir bylinėjimosi, kylančio FRAND įsipareigojimo, atsisakymą.

Šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, pastarasis *„pseudo-pool“* vertinimas yra laikytinas labiausiai atitinkančiu tiek technologinę, tiek ekonominę rinkos situaciją, kadangi pateikia nuosekliausią ir liberaliausią vertinimą, kuris suteikia esminių standartų patentų savininkams bei būsimų standartų pardavėjams galimybę iš anksto susitarti prieš priimant tam tikrą standartą. Pažymėtini du esminiai pastarosios teorijos pranašumai prieš kitas teorijas, t. y. *pirma*, priešingai aukščiau aptartoms teorijoms, *„pseudo-pool“* vertinimas suteikia žymų vaidmenį būsimiems standarto įgyvendintojams, atsižvelgia ir į jų interesus priimant standartą; ir, *antra*, įtraukdamas abi puses į standarto priėmimo procedūrą, šis vertinimas įpareigoja šalis iš anksto susitarti dėl pagrįsto ir proporcingo atlyginimo už įdėtą indėlį į priimamą standartą; kitais žodžiais tariant, pagrįstą atlyginimą nustato remiantis realiomis aplinkybėmis iš anksto, o ne hipotetiniu vertinimu, kaip daugelis kitų teorijų.

Literatūroje teigiama, kad pagrįstumo sąvoka turėtų reikšti, jog atlyginimas, kurį patento savininkas galėtų gauti atviroje konkurencijoje su kitomis technologijomis, o ne atlyginimą, kurį patento savininkas gali išgauti, kaip kiti asmenys yra iš esmės priversti naudoti technologiją, kuri (ar jos dalis. – aut. pastaba) yra saugoma patentų suteikiamomis teisėmis[66].

Autorės nuomone, siekiant suprasti šioje magistro baigiamojo darbo dalyje nagrinėjamos pagrįstumo sąlygos aiškinimą Europos Sąjungoje, būtina atkreipti dėmesį į tai, kas paskatino būtent

---

[64] Taip pat žr. Salant D., Formulas for Fair, Reasonable and Non-Discriminatory Royalty Determination, *International Journal of IT Standards and Standardization Research*, 2009, 7(1), p. 66.

[65] Barazza, S., *Licensing standard essential patents, part one: the definition of F/RAND commitments and the determination of royalty rates*, *Supra* note 52, 474.

[66] Shapiro, C., ir Varian, H. R. Information Rules: A Strategic guide to the Network Economy [interaktyvus]. *Harvard Business School Press*, 1999 < http://mbauninorte.files.wordpress.com/2009/08/information-rules.pdf>, [žiūrėta 2014-10-20].

tokį teisinį reguliavimą. Tai – Europos Komisijos priimti sprendimai ir veiksmai *Rambus*[67] ir *Qualcomm* bylose.

Rambus yra JAV įmonė, kuri kuria, plėtoja bei licencijuoja didelio pralaidumo mikroschemas kompiuterių ryšio technologijoms, vartotojų elektroniniams ir komunikacijos gaminiams, tačiau pats tokių gaminių negamina.

2007 m. Europos Komisija *Rambus* pateikia pareiškimą dėl prieštaravimų, kuriuo Europos Komisija nurodė, jog *Rambus* pažeidė SESV 102 straipsnį draudžiantį piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi. Pareiškime pažymėta, jog piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi pasireiškė nustatant nepagrįstą atlyginimą patento dinaminės laisvosios kreipties atmintinėms (*angl. Dynamic Random Access Memory* arba *DRAMS*) ir atliko taip vadinamą „patentų pasalą“ (*angl. „patent ambush“*).

Rambus teigė, jog standartizavimo organizacijoje jau JEDEC priimtame standarte yra naudojamas jo patentas, todėl bet kuris gamintojas, kuris siekia gaminti DRAM mikroschemą ar mikroschemų rinkinį, turi įsigyti jas iš *Rambus* arba derėtis dėl licencijavimo sąlygų. Anot Europos Komisijos, *Rambus*, neatskleisdamas esminio patento egzistavimo fakto, tyčia elgėsi apgaulingai, o toks elgesys yra laikomas „patentų pasala“. Europos Komisijos manymu, *Rambus* reikalavo nepagrįstai didelio atlyginimo, o be tokios „patentų pasalos“ atlyginimo iš viso nebūtų gavęs. Pažymėtina, jog tai buvo pati pirma byla, kai Europos Komisija susidūrė su „patentų pasalos“ atveju standartizacijos procese. Ši byla buvo patekusi į Europos Sąjungos Bendrąjį Teismą, tačiau baigta taikiu sutarimu ir, deja, teismas neturėjo progos pasisakyti dėl esminių standartų patentų licencijavimo Europos Sąjungoje[68].

Kita aukščiau minėta - *Qualcomm* - byla taip pat kilo dėl nepagrįstai didelio atlyginimo reikalavimo, tačiau kontekstas buvo kitoks. Šešios telekomunikacijų įmonės (Broadcom, Ericsson, NEC, Nokia, Panasonic ir Texas Instruments) pateikė Europos Komisijai skundus dėl *Qualcomm* patento, esančio WCDMA[69] standarte, licencijavimo sąlygų. Anot pareiškėjų, sąlygos neatitinka *Qualcomm* prisiimto FRAND įsipareigojimo ir dėl to yra priešingos Europos Sąjungos konkurencijos taisyklėms[70]. Kaip pastebėta teisinėje literatūroje, šie įtarimai buvo pakankamai abejotini, kadangi atlyginimo dydis ir kitos licencijavimo sąlygos buvo nustatytos remiantis „*arm's-*

[67] Antitrust: Commission confirms sending a Statement of Objections to Rambus, European Commission. 2007 m. rugpjūčio 23 d. pranešimas spaudai MEMO/07/330.
[68] Europos Sąjungos Bendrojo teismo Antrosios kolegijos prezidento 2012 m. vasario 1 d. įsakymas byloje Nr. T-148/10.
[69] *Angl. Wideband Code-Division Multiple Access*.
[70] Antitrust: Commission initiates formal proceedings against Qualcomm European Commission. 2007 m. spalio 1 d. pranešimas spaudai MEMO/07/389.

length“ teorija[71] kartu su skundą pateikusiomis korporacijomis[72]. Taigi, nors ir atlyginimo dydis buvo pripažintas aukštu, tačiau Europos Komisija negalėjo įrodyti *Qualcomm* „išnaudotojiškumo“ fakto, ko reikalauja SESV 102 straipsnio a dalis, dėl ko galiausiai buvo nutarta tyrimą nutraukti[73].

Nepaisant to, kad pastaroji byla buvo nutraukta, autorės nuomone, atspindi Europos Komisijos vaidmens silpnumą, ji turi didelę reikšmę tolimesnei Europos Sąjungos teisinei praktikai. Ši byla iliustruoja, kad nėra pakankamų instrumentų sąžiningumo bei pagrįstumo sąlygoms, o taip pat ir per ne lyg aukšto atlyginimo, nustatymui. Atitinkama nuomonė aptinkama ir teisinėje literatūroje, kur teigiama, kad ši byla yra laikytina Europos Komisijos nesėkme[74], kuri parodo, jog Europos Komisijos kompetencija nagrinėjant bylas vadovaujantis SESV 102 straipsniu, neapima didžiosios dalies iš esminių standartų patentų licencijavimo sąlygų aiškinimo kylančių teisinių problemų.

Išnagrinėjus, matyt, pirmuosius ir tikrai plačios apimties Europos Komisijos sprendimus, darytina išvada, jog precedentas esminių standartų patentų licencijavimo kontekste taip ir nebuvo nustatytas, o FRAND įsipareigojimo sąvoka ir sudedamosios dalys taip ir liko neaiškios. Taigi, siekiant išspęsti šį, autorės nuomone, teisinį vakuumą, Europos Komisijai reikėjo surasti kitą galimybę paaiškinti ir nustatyti tam tikras taisykles, susijusias su esminių standartų patentų reguliavimu, kas buvo padaryta jau minėtu 2011 m. sausio 14 d. Europos Komisijos SESV 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairėmis[75] (toliau – Gairės).

Europos Komisija pateiktose Gairėse teigia, jog, tuo atveju, jeigu kyla ginčas, vertinimas, ar už naudojimąsi intelektinės nuosavybės objektu nustatyti mokesčiai (nustatant standartus) yra sąžiningi ar pagrįsti, priklauso nuo to, ar mokesčiai pagrįstai susieti su ekonomine intelektinės nuosavybės objekto verte[76]. Kitais žodžiais tariant, reikia nustatyti, ar tokie mokesčiai atitinka *United Brands*[77] testą, t. y. ištirti produkto bei geografines rinkas, atitinkamoje rinkoje užimamą ir konkurencinę padėtis.

---

[71] Ši teorija yra daugiausiai paplitusi bendrosios teisės sistemoje bei pasižymi tuo, jog šalys yra laikomos visiškai laisvos bei savarankiškos viena nuo kitos. Ši teorija užtikrina, jog sutartis buvo sudaryta laisva valia ir nustatyta kaina, reikalavimai bei kitos sąlygos yra sąžiningos ir realios.

[72] Geradin D., The European Commisssion Policy Towards the Licensing of Standard-Essential Patents: Where Do We Stand? *Supra* nota 13, p. 1131.

[73] Antitrust: Commission initiates formal proceedings against Qualcomm European Commission. 2009 m. lapkričio 24 d. pranešimas spaudai MEMO/09/516.

[74] Treacy P. ir Lawrance S., FRANDly fire: are industry standards doing more harm than good? *Journal of Intellectual Property Law*, 2008, Vol. 3, p. 26.

[75] Europos Komisijos komunikatas, *Supra* note 21.

[76] *Ibid*. 289 paragrafas.

[77] Europos Teisingumo Teismo 1978 m. vasario 14 d. sprendimas byloje 27/76 *United Brands Company ir United Brands Continental BV v Europos Bendrijų Komisija*.

Atitinkamai Europos Komisija priimtose Gairėse nurodė, jog, siekiant nustatyti, ar reikalaujami mokesčiai atitinka sąžiningumo bei pagrįstumo reikalavimus, galimi tokie būdai (pateikiamas galimų variantų sąrašas, kuris nėra laikytinas vieninteliu ir baigtiniu. – aut. pastaba)[78]:

i. licencijavimo mokesčius, kuriuos nustato konkreti bendrovė už atitinkamus patentus konkurencinėje aplinkoje prieš toje pramonės srityje veikiantiems subjektams įsipareigojant taikyti standartą (*ex ante*), palyginti su tais mokesčiais, kurie nustatomi po to, kai toje pramonės srityje veikiantys subjektai įsipareigoja taikyti standartą (*ex post*);

ii. gauti nepriklausomo eksperto objektyvų vertinimą dėl atitinkamo intelektinės nuosavybės objektų portfelio svarbos ir būtinumo atitinkamam standartui įgyvendinti;

iii. atitinkamu atveju, atsižvelgiant į konkretaus standarto nustatymo proceso aplinkybes, galima pasikliauti *ex ante* atskleistomis licencijavimo sąlygomis.

Autorės nuomone, Europos Komisijos priimtas aiškinimas turi du esminius trūkumus.

Visų pirma, sąžiningumo bei pagrįstumo sąvokoms nustatyti yra taikomi tie patys kriterijai. Kitais žodžiais tariant, šios dvi FRAND įsipareigojimo sudėtinės dalys, kurios, žinoma, turi būti aiškinamos atsižvelgiant į kitos prasmę, yra sutapatintos, dėl ko galima daryti išvadą, jog Europos Komisija sąžiningumo sąlyga yra tapati pagrįstumo sąlygai.

Kaip minėta ankstesniame skyrelyje aiškinant sąžiningumo sąlygą, pastaroji iš esmės turi būti siejama su sąžiningu patento atskleidimu asmeniui, kuris siekia naudoti standartą savo ūkinėje komercinėje veikloje. Tuo tarpu aukščiau Europos Komisijos pateikti galimi gautino atlyginimo už intelektinės nuosavybės objekto naudojimą standarte vertinimo būdai turėtų būti siejami tik su pagrįstumo sąlyga. Kita vertus, atkreiptinas dėmesys, jog tik Europos Sąjungoje yra minima sąžiningumo sąlyga, kuri skirtinguose kontekstuose yra naudojama suteikiant pastarajai skirtingas prasmes, taigi, kaip minėta aukščiau, autorės nuomone, sukelia neadekvačiai daug dviprasmybių, dėl ko turėtų būti atsižvelgta į JAV pavyzdį ir panaikinta iš FRAND įsipareigojimo sudėties, paliekant joje pagrįstumo bei nediskriminavimo sąlygas.

Antrasis įžvelgtinas pateikto aiškinimo trūkumo aspektas, autorės nuomone, kyla iš aukščiau minėtų *Rambus* ir ypatingai *Qualcomm* bylų. Manytina, jog, atsižvelgiant į ilgai trukusią *Qualcomm* bylos aplinkybes, buvo suprasta, jog nesant jokios oficialios praktikos ar išaiškinimo, Europos Komisija gali vėlgi susidurti su situacija, kai bus pritrūkta kokių nors vertinimo kriterijų, kuriais remiantis galima būtų priimti tvirtą ir vienareikšmišką sprendimą. Autorės nuomone, priimtose Gairėse iš esmės yra matomas chaotiškumas, įskaitant ir nuostatose, aiškinančiose licencijavimo įsipareigojimo pagrįstumo sąlygą. Manytina, jog itin ydinga yra trečioji nuostata, kai bet kuriuo

[78] Europos Komisijos komunikatas, *Supra* note 21, 289-290 paragrafai.

momentu leidžiama pasikliauti *ex ante* atskleistomis licencijavimo sąlygomis. Ši nuostata iš esmės sako, kad vienu iš galimų variantų įmanoma atsižvelgti į standarto priėmimo metu galiojusias licencijavimo sąlygas, tačiau, pažymėtina, jog autorės nuomone, licencijavimo sąlygos turi būti nustatomos remiantis tam tikromis gairėmis, tačiau kiekvieną kartą atskirai atsižvelgiant į konkretų atvejį, o *ex ante* atskleistos licencijavimo sąlygos gali daugeliu atveju neatitiks konkrečios ir aktualios situacijos (kaip bus matoma vėliau, atitinkama problema egzistuoja ir, daugiausiai, JAV naudojamoje „*arm's-length*“ teorijoje).

Taigi, atsižvelgiant į tai, jog šiame magistro baigiamajame darbe esminių standartų patentų licencijavimo teisinis reguliavimas Europos Sąjungos yra lyginamas su atitinkamu teisiniu reguliavimu egzistuojančiu JAV, svarbu pažymėti ir išsiaiškinti, koks pagrįstumo sąlygos aiškinimas vyrauja būtent JAV. Vadovaujantis JAV patentų teise, pagrįstas atlyginimas paprastai yra paremtas hipotetine taip vadinama ir jau aukščiau minėta „*arm's-length*“ teorija, kuriuos pagrindu yra laikoma, kad galimas pardavėjas bei galimas pirkėjas susitaria tuo metu, kai prasideda pažeidimas[79]. Teigiama, jog esminių standartų patentų licencijavimo atveju ši teorija turėtų hipotetiškai siekti tą momentą, kai standartizavimo organizacija priėmė sprendimą tam tikrą objektą pripažinti standartu[80]. Tuo atveju, kai šalys licencijavimo susitarimą sudaro dar standartizacijos procese, pagrįsta kaina yra ta kaina, kuri vyravo tuo metu, kai derybos buvo pradėtos, o ne ta kaina kai esminio patento pirkėjas jį realiai įgyvendino[81]. Autorės nuomone, toks pagrįsto atlyginimo nustatymas nėra tinkamas. Tuo atveju, jeigu atsiranda alternatyva esminiam patentui, kuris yra jau pripažintas tokiu konkrečiame standarte, šio patento vertė iš esmės pasikeičia. Todėl, jeigu ir esant alternatyvai, esminio standarto licencijavimo sąlygos bei kaina išliktu tokios pačios, t. y. galiojusios standarto priėmimo metu, jos nebebūtų pagrįstos tuo atveju, jeigu rinkoje atsirastų tam šio standarto alternatyva.

Dar labiau yra kritikuotinas JAV egzistuojantis požiūris, jog bet kokio licencijavimo atveju, reikėtų atsižvelgti į aukščiau minėtą patento teisių pažeidimo atvejį, t. y. pagrįstumo sąlygą siejant su tuo metu patirtinų nuostolių suma. Negana to, ši atlyginimo suma priklausytų nuo galimybės, kad patentas bus pripažintas negaliojančiu ar standarto įgyvendinimo veiksmai iš esmės nepažeistų esminio standarto patento savininko teisių[82]. Manytina, jog toks pagrįstumo sąlygos aiškinimas

[79] Durie, D. J. ir Lemley M. A., A Structural Approach to Calculating Reasonable Royalties, *Lewis & Clark Law Review*, 2010, 14:627-652.
[80] Lemley, M. A. ir Shapiro, C. A Simple Approach to Setting Reasonable Royalties for Standard-Essential Patents, *supra* note 2, p. 1140.
[81] *Ibid.*
[82] Lemley, M. A. ir Shapiro, C. A Simple Approach to Setting Reasonable Royalties for Standard-Essential Patents, *supra* note 2, p. 1140.

neatitinka nei intelektinės nuosavybės savininko, nei standarto įgyvendintojo intereso, kadangi vertinimas, ar patentas gali būti pripažintas negaliojančiu ar standarto įgyvendinimo veiksmai iš esmės nepažeistų esminio standarto patento savininko teisių yra galimas tik teismine tvarka arba kitos kompetentingos institucijos, o šalys, nustatydamos, jog patentas galimai bus pripažintas negaliojančiu iš esmės atliktų tos institucijos vaidmenį. Negana to, autorės nuomone, tokios licencijavimo derybos iš esmės nesutinka su JAV vyraujančia, šio magistro baigiamojo darbo pirmojoje dalyje nurodyta, patentabilumo prezumpcija.

Kita vertus, vertinant pagrįstumo sąlygos aiškinimą JAV, būtina atsižvelgti ir į tai, kaip šią sąlygą supranta kompetentingi JAV teismai. *Georgia-Pacific*[83] byloje nustatė penkiolika faktorių, kuriais galima remtis, siekiant nustatyti ar licencijavimo susitarimas atitinka pagrįstumo sąlygą, t. y. i) ar patento savininko gautas licencijavimo atlyginimas įrodo, arba linksta link nustatyto honoraro įrodymo; ii) ar licenciato mokėtas atlyginimas atitinka mokėtiną atlyginimą už kitų patentų naudojimą; iii) ar licencijos savo prigimtimi ir apimtimi yra laikytina išimtine ar neišimtine; taip pat apribota ar neapribota tam tikros teritorijos ar asmenų atžvilgiu; iv) ar licenciaras nustatė politikos ir rinkodaros programą tam, kad apsaugotų savo turimą patento monopolį nelicencijuojant kitiems asmenims, ar pastarosios taisyklės buvo pritaikytos licencijavimui specialiomis sąlygomis, sukurtomis apsaugoti turimą monopolį; v) kokie komerciniai santykiai buvo susiklostę tarp licenciaro ir licenciato, pavyzdžiui, ar šie asmenys yra konkurentai toje pačioje teritorijoje, veikia toje pačioje verslo sektoriuje, taip pat ar šie asmenys yra išradėjai ar skleidėjai; vi) kokį poveikį daro parduodamas gaminys, kurį sudaro patentas, kitiems licenciato parduodamiems produktams; vii) kokį laiko tarpą išradimas bus saugomas intelektinės nuosavybės teisėmis ir kuriam laikui yra sudaroma licencijavimo sutartis; viii) kokia yra gaminio, kurio sudėtyje egzistuoja saugomas patentas, teikiama piniginė nauda, jo komercinė sėkmė ir jo esamas populiarumas; ix) kuo patentuota technologija yra pranašesnė ir naudingesnė už ankstesnius būdus bei prietaisus, kurie buvo naudoti panašaus rezultato pasiekimui; x) kokia yra patentuoto išradimo prigimtis, kokią komercinę naudą patentas teikia licenciarui, jeigu gaminį gamina ar parduota tik jis pats, bei kokią naudą gauna asmenys, kurie naudoją tą išradimą; xi) kokia apimtimi galimai buvęs teisių pažeidėjas gavo naudos iš to išradimo ir kokie buvo pateikti įrodymai dėl tokios naudos gavimo; xii) kokia komercinė nauda būtų gauta dėl konkretaus išradimo, jeigu konkrečia veikla arba panašiomis veiklomis besiverčiančioms įmonėms būtų leista naudoti išradimą ar analogiškus išradimus; xiii) koks pelnas būtų gautas iš realizuotų gaminių, jeigu jie būtų atskirti nuo patentų teisėmis

[83] United States District Court, S.D. New York. Georgia-Pacific Corporation v United States Plywood Corporation Tenney, District Judge 1970 m. gegužės 28 d. Civ. A. No. 99-195.

saugomų objektų ar gamybos procesų; xiv) kokia yra kvalifikuoto eksperto nuomonė; xv) kokį taikų susitarimą būtų sudarę licenciaras su licenciatas, jeigu licenciaras būtų patento savininkas ir licenciatas būtų pažeidėjas, įskaitant visas taikos sutarties galimas sąlygas.

Autorės nuomone, Europos Komisija, priimdama minėtas Gaires, galėjo ir turėjo atsižvelgti į šį JAV kompetentingo teismo priimtą sprendimą bei jo pateiktus vertinamuosius faktorius. Manytina, jog dar 1970 metais priimtas *Georgia-Pacific* spendimas yra aktualus iki šių dienų, o jame pateiktas esminių standartų patentų pagrįstumo vertinimas yra detalesnis ir apimantis daugiau įmanomų variantų bei kriterijų, kuo remiantis galėtų būti nustatyta, kas konkrečioje situacijoje yra laikytina pagrįstu atlyginimu, kurį turėtų gauti patentų teisėmis saugomo išradimo savininkas už įdėtą indėlį į išradimą, kuris buvo pripažintas esminiu būsimam standartui.

2.2.3 Nediskriminacinė sąlyga;

Tuo tarpu, kai pagrįstumo sąlygai FRAND susitarimų kontekste yra teikiamas didžiausias dėmesys, nediskriminacinė sąlyga dažnai yra menkai paliečiama. Tačiau tai nereiškia, jog pastaroji sąlyga yra mažiau reikšminga už kitas. Teigiama, jog nediskriminacinė sąlyga FRAND įsipareigojime užtikrina reikalavimą, jog su panašioje padėtyje esančiais dalyviais šis susitarimas bus sudarytas tokiomis pačiomis sąlygomis[84]. Ši sąlyga taip pat gali reikšti, jog esminių standartų patentų savininkai visais atvejais sudarydami ir vykdydami FRAND įsipareigojimus turi elgtis ne mažiau palankiai nei savininkas elgiasi pats su savimi[85]. Atkreiptinas dėmesys, jog pastarieji apibrėžimai yra orientuoti labiau į esminių standartų patentų savininkus nei į kitus asmenis.

Tuo tarpu, šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, labiau pritartina visapusiškesniam apibrėžimui, kuris nurodo, jog nediskriminacinė sąlyga reiškia, kad asmuo, kuris prisiima licencijavimo įsipareigojimą, licenciją turi suteikti absoliučiai visiems suinteresuotiems asmenims, kurie sutinka su abipusiu bendradarbiavimu[86]. Taigi šiuo atveju yra paliečiami visi standartizavimo procese veikiantys dalyviai, įskaitant licenciatus, licenciarus bei standartizavimo organizacijas.

Pažymėtina, jog standartų nustatymo susitarimu, kuriuo aiškiai diskriminuojamas bet kuris dalyvaujantis ar potencialus narys, gali būti ribojama konkurencija. Pavyzdžiui, kai standartus nustatanti organizacija aiškiai neįtraukia tik gamintojų grandies (pobūdžio) bendrovių (t. y.

[84] Teece, D. J. ir Sherry, E. F., Standards Setting and Antitrust, *Minnesota Law Review*. 2003, 87, p. 1961.
[85] Geradin D. ir Rato M., Can Standard-Setting lead to Exploitative Abuse? A Dissonant View on Patent Hold-Up, Royalty Stacking and the Meaning of FRAND [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2007. <http://ssrn.com/abstract=946792> [žiūrėta 2014-11-17].
[86] Lemley, M. A. ir Shapiro, C. A Simple Approach to Setting Reasonable Royalties for Standard-Essential Patents, *supra* note 2, p. 1157.

bendrovių, kurios nevykdo veiklos tam tikroje gamybos rinkoje), gali būti pašalinamos galbūt geresnės technologijos[87]. Taigi nediskriminacinė sąlyga susidariusiu atveju riboja ir standartizavimo organizacijos veiksmus bei užtikrina skaidrumą dar standarto priėmimo procese.

Kaip bus matoma toliau šiame magistro baigiamajame darbe, nediskriminacinė sąlyga taip pat prisideda prie patentų užlaikymo bei patentų pasalų vykdymo, kas yra itin žalinga visam standartizavimo procesui. Todėl, nors ir šiai sąlygai kol kas nėra teikiamas didelis dėmesys, matyt, todėl, kad nediskriminavimo būtinumas įvairiais kontekstais yra išaiškintas tiek Europos Sąjungos tiek JAV teismų praktikoje, ši sąlyga yra laikytina nemažiau svarbia nei kitos FRAND įsipareigojimo sąlygos.

2.3 Esminių standartų patentų licencijavimo sąveika su intelektinės nuosavybės teise

Suteikiamas išimtines intelektinės nuosavybes galima laikyti kaip atlygį už išradėjų, dizainerių, autorių ir kitų asmenų kūrybinę veiklą. Už kūrėjų įdėtą intelektinės veiklos indėlį jiems yra atlyginama išimtinėmis teisėmis, kurios jų turėtojus įgalina uždrausti tretiesiems asmenims naudoti intelektinės nuosavybės objektus, nesant teisių turėtojo ar turėtojų sutikimo, tokį sutikimą duoti išimtinai tik savo nuožiūra.

Patentai, kaip intelektinės nuosavybės teisinės apsaugos forma, suteikia jų savininkui monopolį į tam tikrą išradimą (JAV ir atradimą), kadangi patento savininkas įdėjo indėlį į kūrybos rezultatą, už tą indėlį atlygino išradėjui ar kitaip nusipelnė naudotis patento suteikiamomis išimtinėmis teisėmis. Vėliau, pasibaigus patento apsaugos terminui, asmenys yra įgalinami komerciniais tikslais naudoti patentinę informacija ir kurti kitus išradimus. Būtent tokia seka ir yra pasiekiamas pats tikslas – skatinti naujoves ir didinti vartotojų gerovę. Tuo tarpu, nors standartizavimo procesu ir yra siekiama to paties – inovacijų skatinimo – tikslo, standartai, į kurių sudėtį įeina ir patentų teisėmis saugomi išradimai, panaikina monopolį ir suteikia teisę visiems asmenims, kurie sutinka sudaryti ir laikytis FRAND susitarimo, naudotis išradimu.

Europos Komisija priimtose Gairėse nurodė, jog kalbant apie standartus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisėmis, iš esmės galima išskirti tris pagrindines bendrovių, turinčių skirtingus interesus standartų nustatymo srityje, grupes:

Pirma, vien gamintojų rinkose veikiančios bendrovės, kurios tik kuria ir parduoda technologijas. Licencijavimo pajamos yra jų vienintelis pajamų šaltinis, taigi jų paskatos yra kuo labiau padidinti honorarus.

[87] Europos Komisijos komunikatas, *Supra* note 21, 297 paragrafas.

Antra, vien vartotojų grandies rinkose veikiančios bendrovės, kurios tik gamina produktus ar teikia paslaugas, pagrįstus kitų sukurtomis technologijomis, ir neturi atitinkamų intelektinės nuosavybės teisių. Honorarai joms kainuoja, jie nėra jų pajamų šaltinis, taigi jų paskatos yra kuo labiau sumažinti honorarus.

Trečia, vertikaliai integruotos bendrovės, kurios ir kuria technologijas, ir parduoda produktus. Jų paskatos yra įvairios. Viena vertus, jos gali gauti licencijavimo pajamų iš joms priklausančių intelektinės nuosavybės objektų, antra vertus, joms gali tekti mokėti honorarus kitoms bendrovėms, kurioms priklauso intelektinės nuosavybės teisės įgyvendinamos atitinkamame standarte. Todėl jos gali teikti savo pagrindinių intelektinės nuosavybės teisių licencijas mainais į kitų bendrovių pagrindinių intelektinės nuosavybės teisių licencijas[88].

Autorės nuomone, pastaruoju – trečiuoju – aspektu yra labai svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Europos Komisijos aukščiau pateiktomis Gairių nuostatomis buvo sukurtas netinkamas teisės aiškinimas. Anot Europos Komisijos, vieno esminio standarto patento savininko licencija gali būti keičiama mainais į kitą licenciją, tačiau, manytina, jog pastarasis aiškinimas yra prieštaraujantis FRAND įsipareigojimo sąžiningumo sąlygai, kuri turėtų būti interpretuojama kaip galiojanti tiems licencijavimo santykiams, kurie nėra susiję su esminio standarto savininkui mokamu licencijavimo atlyginimu[89] bei skaidriu atlygio gavimu esminių standartų patentų licencijavimo procesu, t. y. atsiskaitymu tik pinigine išraiška, bet ne abipusių licencijų „užskaitymu“, kai vieno esminio standarto patento savininkas „apsikeičia“ licencijomis su kito esminio standarto patento savininku[90].

Pritartina prof. M. A. Lemley pozicijai, kad susidariusias problemas dėl patentų teisių standartizacijos procese reikia spręsti ne nustatant ir nubaudžiant tam tikrus asmenis, kaip patentų „trolių“ savininkus, bet spęsti problemą iš jos esmės. Mūsų tikslas turi būti tokio pasaulio sukūrimas, kuriame patentų savininkams galėtų būti atlyginta, atsižvelgiant į jų indelį[91].

Autorės nuomone, svarbu atsižvelgti į tai, kaip veiks ir bus vertinamas būsimas Europos Sąjungos patentų portfelis, kai įsigalios naujoji Europos patentų sistema ir Bendras Patentų Teismas pradės darbą. Taigi yra būtina išnagrinėti kaip licencijavimo taisyklės ir konkurencijos teisės normos sąveikaus su visa naująja Europos Sąjungos patentų sistema, bei tai, ar būsimasis Europos Patentų Teismas bus pajėgus bus pajėgus ir turės pakankamą kompetenciją spręsti ginčus, susijusius su esminių standartų patentų licencijavimu, FRAND susitarimų sudarymu ir jų laikymusi.

---

[88] Europos Komisijos komunikatas. *Supra* note 21.
[89] Barazza, S., *Licensing standard essential patents, part one: the definition of F/RAND commitments and the determination of royalty rates*, *Supra* note 52, p. 471.
[90] Kühn, K., Scott Morton, F. ir Shelanski, H., *Supra* note 53, p. 4.
[91] Lemeley, M. A. Ten Things to do About Patent Holdup of Standards (And One Not To). *Supra* note 44, p. 152-153.

Nevertinant ekonominių paskatų, egzistuoja du teisiniai pagrindai, kurie skatina esminių standartų patentų savininkus pranešti apie šiuos patentus standartizavimo organizacijose: *pirma*, specifinės patentų teisės taisyklės, nustatančios privalomą patentų licencijavimą; ir, *antra*, konkurencijos teisės taisyklės, kurios draudžia teisių turėtojus piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi. Atsižvelgiant į šiame magistro baigiamojo darbo dalyje nagrinėjamą esminių standartų licencijavimo bei intelektinės nuosavybės sąveiką, toliau bus nagrinėjamas būtent pirmasis pagrindas, o antrasis – kitoje šio magistro baigiamojo darbo dalyje.

Taigi, privalomosios licencijos daugelyje šalių yra pripažįstamos kaip svarbus elementas, kuris palaiko balansą tarp išimtinių teisių suteikiamos monopolijos bei viešojo intereso intelektinės nuosavybės teisėje. Priverstinės licencijos svarba būtent patentų teisėje yra įtvirtinta dar Paryžiaus konvencijoje dėl pramoninės nuosavybės saugojimo[92] (toliau – Paryžiaus konvencija). Jos 5 straipsnio A dalyje nustatyta, jog, siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimams, kurie gali atsirasti naudojantis išimtine teise, kurią duoda patentas, pavyzdžiui, tuo atveju, kai išradimas nepanaudojamas, kiekviena Sąjungos šalis turi teisę įstatymuose numatyti priemones priverstinėms licencijoms išduoti. Atitinkama nuostata yra įtvirtinta ir Sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba[93] (toliau – TRIPS sutartis). Pastarosios – TRIPS sutarties – 8 straipsnio 2 dalis teigia, jog tam, kad būtų užkirstas kelias teisių turėtojų piktnaudžiavimui intelektinės nuosavybės teisėmis arba praktikai, nepagrįstai ribojančiai prekybą ar darančiai neigiamą poveikį tarptautiniam technologijų perdavimui, gali būti reikalingos atitinkamos priemonės su sąlyga, kad jos atitiktų TRIPS sutarties nuostatas. Autorės nuomone, svarbu atkreipti dėmesį, jog pastaroji TRIPS sutarties nuostata yra priskirta prie intelektinės nuosavybės teisės principų, taikytinų visose valstybėse narėse. Vėliau šis principas yra detalizuojamas TRIPS sutarties 30 bei 31 straipsniuose.

Kita vertus, nors ir priverstinės licencijos taisyklės yra sukurtos taip, kad palaikytų aukščiau minėtą balansą intelektinėje nuosavybėje, teisinėje literatūroje pastebima, kad nacionaliniai teismai retai kada taiko priverstines licencijas reglamentuojančias taisykles[94]. Tai, žinoma, nereiškia, jog pastarosios taisyklės yra nereikšmingos – jos skatina šalis sudaryti savanoriškas licencijas tam, kad vėliau nebūtų nustatytas licencijos sudarymo privalomumas. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, jog Europos Sąjungos lygiu licencijavimo privalomumą stengiamasi reguliuoti konkurencijos teisės nuostatomis, manytina, todėl, kad Europos Komisijos vaidmuo intelektinės nuosavybės teisėje yra labai ribotas, o Bendras Patentų Teismas dar nėra pradėjęs veiklos ir, deja, nėra įmanoma tiksliai

[92] Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 75-1796.
[93] 1994 m. gruodžio 23 d. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba [1994], OL 336/214.
[94] Salung Petersen C., Riis T. ir Schovsbo J, The Unified Patent Court (UPC), Compulsory Licensing and Competition Law [interaktyvus], 2014, p. 3. <http://ssrn.com/abstract=2489006> [žiūrėta 2014-10-29].

nurodyti, kada ši veikla bus pradėta vykdyti. Autorė sutinka su generalinio advokato pareikšta nuomone *Orange book* byloje, kuri bus nagrinėjama vėliau šiame magistro baigiamajame darbe, kad dėl FRAND sąlygų sąvokos ir turinio aiškinimas, galėtų būti tinkamai, o gal net geriau, išspręsta remiantis kitomis teisės šakomis ar kitais mechanizmais nei konkurencijos teisė[95].

Taigi, autorės nuomone, yra svarbu išanalizuoti, kaip bus vertinamos privalomo licencijavimo nuostatos, kai Bendras Patentų Teismas su visais savo padaliniais pradės veiklą.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas kuriant bendrą patentinę apsaugą[96] (toliau – Bendros patentinės apsaugos reglamentas) 15 straipsnis, nustatantis konkurencijos teisės aktų ir nesąžiningai konkurencijai taikomų teisės aktų taikymą, įtvirtina, jog šiuo reglamentu nedaromas poveikis konkurencijos teisės aktų ir nesąžiningai konkurencijai taikomų teisės aktų taikymui. Ši nuostata aiškiai parodo, jog naujieji Europos patentai nebus izoliuoti bei neturės imuniteto nuo konkurencijos teisės nuostatoms (detaliai konkurencijos teisės nuostatų bei esminių standartų licencijavimo sąveika yra nagrinėjama kitoje šio magistro baigiamojo darbo dalyje).

Bendros patentinės apsaugos reglamento preambulėje įtvirtinta nuostata, jog bendro galiojimo Europos patentų priverstinį licencijavimą atitinkamų dalyvaujančių valstybių narių teritorijų atžvilgiu turėtų reglamentuoti jų teisės aktai. Autorės nuomone, tokia nuostata yra neatitinkanti reikiamo teisinio reguliavimo. Manytina, jog, siekiant įtvirtinanti vieningo Europos patento egzistavimą bei veikimą, reikia apimti visas esmines sritis, kurios gali turėti įtakos vieningo Europos patento galiojimui, o taip pat savininko teisių į patentą įgyvendinimui. Akivaizdu, kad priverstinis patentų licencijavimas daro didelę įtaką išradimo savininko išimtinių teisių įgyvendinimui. Tuo tarpu, nacionalinės teisės normos, pastebėtina, pasižymi fragmentacija. Autorės nuomone, vieningo teisinio reguliavimo nebūvimas apsunkins esminių standartų patentų licencijavimo aiškinimui Europos Sąjungoje.

Šią išvadą iliustruoja ir Lietuvos pavyzdys, t. y. Patentų įstatymas, kuriame priverstinė licencija yra siejama su saugoma augalo veisle, farmacijos produktais ir išradimo naudojimas su Lietuvos Respublikos Vyriausybės leidimu. Pažymėtina, jog Patentų įstatymo 50 straipsnis nurodo, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė gali priimti nutarimą leisti asmeniui be patento savininko sutikimo naudoti patentų teisėmis saugomą išradimą Lietuvos Respublikos rinkoje, jeigu saugomas išradimas yra susijęs su visuomenės poreikiais, nacionaliniu saugumu ir visuomenės sveikatos

[95] Generalinio advokato Melchior Wathelet išvada, pateikta 2014 m. lapkričio 20 d., Huawei Technologies Co. Ltd v ZTE Corp., ZTE Deutschland GmbH byloje Nr. C‑170/13.

[96] Europos Parlamento ir Tarybos 2012 m. gruodžio 17 d. reglamentas (ES) Nr. 1257/2012 kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas kuriant bendrą patentinę apsaugą. [2012] OL, L 361/1.

apsauga, ekonomiškai svarbių sektorių plėtra; arba teismas nusprendžia, kad patento savininko ar licenciato išradimo naudojimo būdas riboja konkurenciją. Pastebėtina, jog ši nuostata, nors ir yra įtvirtinta Patentų įstatyme, iš esmės neturėtų būti laikoma specifine intelektinės nuosavybės priverstinio licencijavimo nuostata, kadangi ji nukreipia į konkurencijos teisės taikymą.

Tuo tarpu Vokietijos Federacinėje Respublikoje (toliau – Vokietijoje) yra įvirtintas privalomos licencijos suteikimas tuo atveju, jeigu patento savininkas atsisako leisti saugomą išradimą naudoti asmeniui, kuris pasiūlo patento savininkui kompensaciją bei užtikrinti to išradimo saugumą. Tokiu atveju išradimo savininkas privalo suinteresuotam asmeniui suteikti licenciją, jeigu kompetentinga institucija pripažįsta, kad licencija yra reikalinga patenkinti visuomenės interesui, o išradimas yra saugomas išimtinėmis teisėmis daugiau nei tris metus[97].

Į tai, jog šiuo metu egzistuoja minėta fragmentacija, atkreipė dėmesį ir generalinis advokatas, teigdamas, jog kelių valstybių narių ir trečiųjų šalių teismuose buvo pareikšta daugybė ieškinių dėl su standartu susieto patento savininko, įsipareigojusio suteikti licencijas tretiesiems asmenims FRAND sąlygomis, elgesio. Tokia ne tik konkurencijos teise, bet ir civiline teise grindžiamų ieškinių gausa lėmė daugybę skirtingų teisinių sprendimų, todėl ir didelį netikrumą dėl su standartu susieto patento savininko ir įmonių, kurios taikydamos Europos standartizacijos organizacijos nustatytą standartą naudoja su standartu susieto patento techninę teoriją, tam tikrų veiksmų teisėtumo[98].

Šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, kaip pastebėta aukščiau, priverstinio patentų licencijavimo sąlygų nustatymas ir jų aiškinimas turėtų būti nustatytas Europos Sąjungos lygiu, nepaliekant valstybėms narėms teisės pačioms spręsti dėl pastarųjų licencijų teisinio reguliavimo. Siūlomu atveju, Europos Patentų Tesimas turėtų būti ta institucija, kuri aiškintų priverstinio licencijavimo nuostatų prasmę bei spręstų ginčus dėl šių licencijų pažeidimo. Taip būtų iš tiesų įgyvendinta bendrosios rinkos politika ir pasiektas bendro Europos patento veikimas esminių standartų patentų priverstinio licencijavimo srityje.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, manytina, jog yra svarbu atsižvelgti į būsimą Bendro Patentų Teismo kompetenciją. Susitarimo dėl Bendro Patentų Teismo[99] 32 straipsnio 1 dalies a punktu nustatyta, jog teismas turi išimtinę kompetenciją nagrinėti ieškinius dėl patentų ir papildomos apsaugos liudijimų faktinių pažeidimų ar jų grėsmės ir susijusius atsiliepimus į ieškinį, įskaitant priešieškinius dėl licencijų. Itin atkreiptinas dėmesys, jog tos pačios dalies h punktas

[97] 1936 m. Vokietijos patentų įstatymo 15 straipsnio 1 dalis.
[98] Generalinio advokato Melchior Wathelet išvada, *Supra* note 95.
[99] Europos Sąjungos Tarybos 2013 sausio 11 d. susitarimas dėl Bendro patentų teismo Nr. 16351/12.

nurodo išimtinę teismo kompetenciją, nagrinėti ieškinius dėl kompensacijų už licencijas remiantis aukščiau minėtu Bendros patentinės apsaugos reglamento 8 straipsniu.

Šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, minėto teismo kompetencijos ribos yra nesuderintos su Bendros patentinės apsaugos reglamento preambulėje įtvirtinta nuostata, jog bendro galiojimo Europos patentų priverstinį licencijavimą atitinkamų dalyvaujančių valstybių narių teritorijų atžvilgiu turėtų reglamentuoti jų teisės aktai. Sutiktina su teisinėje literatūroje išdėstyta nuomone, jog tarptautiniai teismai yra linkę nepagrįstai išplėsti savo kompetenciją[100]. Autorės nuomone, 32 Susitarimo dėl Bendro Patentų Teismo straipsnio nuostata ir jos sąveika su Bendros patentinės apsaugos reglamento nustatytu nacionaliniu reguliavimu, yra vertintina kontraversiškai, kadangi Europos Patentų Teismas bus įgalintas spręsti išimtinai nacionalinės teisės reguliuojamus santykius kaip, pavyzdžiui, privalomųjų licencijų nustatymo klausimus. Tokia Europos Patentų Teismo nustatyta „jungtinė“ kompetencija spręsti nacionalinės teisės klausimus, gali sukelti, ir, manytina, ilgainiui sukels kompetencijų pasiskirstymo klausimą tarp Bendrojo Patentų Teismo ir nacionalinių teismų.

Dar kartą atkreiptinas dėmesys, jog privalomosios licencijos yra pripažįstamos kaip svarbus elementas, kuris palaiko balansą tarp išimtinių teisių suteikiamos monopolijos bei viešojo intereso intelektinės nuosavybės teisėje. Taigi, autorės nuomone, vienareikšmiškas šio instituto vertinimas yra svarbus ne tik esminių standartų patentų licencijavimo kontekste, bet ir Europos Sąjungos bendrosios (vidaus) rinkos politikos įgyvendinimui.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, darytina išvada, jog vertinant išskirtinį privalomųjų licencijų vaidmenį intelektinės nuosavybės teisėje bei nustatant naująjį teisinį reguliavimą, Europos Sąjungoje buvo padaryta klaida, kuri iš esmės suteikia Europos Patentų Teismui nepagrįstai plačią kompetenciją spręsti nacionaline teise reguliuojamą privalomųjų licencijų sudarymo klausimą. Būtent todėl, autorės nuomone, turėtų būti keičiama Bendros patentinės apsaugos reglamento preambulė ir atitinkamos nuostatos, kurios įtvirtina šių licencijų teisinį reguliavimą nacionaliniu būdu.

Lyginamuoju aspektu vertinant esminių standartų patentų licencijavimo sąveika su intelektinės nuosavybės teise JAV, svarbu pažymėti, jog JAV tokia sąveika, kuri, kaip minėta aukščiau, pasireiškianti būtent per intelektinės nuosavybės privalomojo licencijavimo taisykles, iš esmės neegzistuoja. Teigiama, jog, atsižvelgiant į tai, kad JAV egzistuoja iš tiesų platus prekių pasirinkimas bei įvairovė, o taip pat visuomenės išsivystymo lygį, rinkos dalyviai yra tiesiog suinteresuoti eksploatuoti ir sudaryti licencinius sutarimus su kitais rinkos dalyviais, dėl ko

[100] Salung Petersen C., Riis T. ir Schovsbo J, *Supra* note 94, p. 11.

privalomo licencijavimo nuostatos (esminių standartų patentų licencijavimo srityje. – aut. pastaba) JAV yra nereikalingos[101]. Kita vertus, išanalizavus susijusią literatūrą, pastebėtina, jog JAV privalomas licencijavimas yra daugiau siejamas su tam tikro patento nenaudojimu, o aspektai, susiję atsisakymu licencijuoti savo esminių standartų patentus yra vertinami per konkurencijos teisės prizmę, tiksliau, remiantis jau šiame magistro baigiamajame darbe minėto Sherman įstatymo nuostatomis.

2.3.1 Patentų karų problematika

Vienu naujausių neigiamų reiškinių, kuris dažnai kyla iš esminių standartų patentų licencijavimo ir intelektinės nuosavybės teisės sąveikos, yra įvardinami patentų karai. Esminių standartų patentų, kurių atžvilgiu buvo sudarytas įsipareigojimas licencijuoti pastaruosius, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis bei nediskriminacinėmis sąlygomis, savininkai kuo toliau tuo labiau siekia taikyti neteisėtų veiksmų uždraudimo institutą, laikinąsias apsaugos ar panašias priemones standartizavimo organizacijose, įvairiose konkurencijos tarnybose bei įvairių jurisdikcijų teismuose bylose dėl išimtinių patentų teisių pažeidimo.

Pastebėtina, jog šie patentų karai yra itin paplitę dėl patentų naudojimo išmaniuosiuose telefonuose, kadangi pastarieji susideda iš begalės patentų, kurių išimtinės teisės priklauso skirtingiems asmenims ir yra, matyt, plačiausiai paplitusi bei naudojama technologija vartotojų tarpe. Pasitaiko atvejų, kai išmaniuosiuose telefonuose esantys patentai yra naudojami be pastarųjų teisių turėtojų sutikimo, siekiant sustiprinti savo konkurencinį pranašumą rinkoje. Atrodytų, jog modeliuotina situacija, kai vienas išmaniuosius telefonus gaminantis asmuo naudoja kitam asmeniui priklausantį patentą, yra eilinis išimtinių teisių pažeidimas, tačiau dalis tokių patentų yra pripažinti esminiais tam tikram standartui įgyvendinti, kas reiškia, jog pastarieji turi būti licencijuojami vadovaujantis standartizavimo organizacijos intelektinės nuosavybės nuostatuose įtvirtintomis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis.

Siekiant parengti tinkamus ir teisės aktams neprieštaraujančius intelektinės nuosavybės nuostatus, autorės nuomone, yra būtinas kompetentingų institucijų bei standartizavimo organizacijų bendradarbiavimas. Tokio bendradarbiavimo pavyzdžiu yra laikytinas ETSI[102] atvejis, kai ETSI intelektinės nuosavybės nuostatai yra parengti ir priimti kartu su Europos Komisija, JAV Teisingumo departamentu, JAV Federaline prekybos komisija, Europos Patentų Ofisu bei Pasaulio

[101] Dratler J. Jr., Licensing of Intellectual Property Law, Volume 1, *Commercial Law and Intellectual Property Law Series*, ISBN 1-58852-064-1, 2005, p. 19.
[102] Europos Telekomunikacijų Standartų Institutas.

Intelektinės Nuosavybės Organizacija taip siekiant užkirsti kelią ateityje galimiems ginčams. Deja, tokio bendradarbiavimo pavyzdžių yra tikrai ne daug[103], o tai ir yra laikytina viena tų priežasčių, dėl kurių kyla šiame magistro baigiamajame darbe minimi patentų karai.

Pažymėtina, jog egzistuoja nuomonė, kad asmenys, kurie dėl savo esminių standartų patentų jau sudarė FRAND įsipareigojimą, iš esmės prarandą teisę į tolimesnį savo teisių gynimą iš esmės todėl, kad jau buvo suteiktas leidimas asmenims naudoti tam tikrą išradimą už jį sumokant pagrįstą atlyginimą (čia „įsijungia“ FRAND įsipareigojimo nediskriminacinės sąlygos veikimas). Šios teorijos šalininkai jokiais būdais neteigia, jog negalimas joks bylinėjimasis dėl esminių standartų patentų naudojimo jokiomis aplinkybėmis, tačiau, jų bei šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, nuostata, jog esminio standarto patento savininkas, sudarydamas FRAND susitarimą, iš esmės atsisako išimtinės patento naudojimo kontrolės dėl ko vėliau teisių apimtis ginti savo patentą teisme žymiai sumažėja, atitinka esminių standartų patentų licencijavimo susitarimų ir standartizacijos proceso tikslą[104], t. y. svarbių sistemų (aparatų) suvienodinimą tam, kad būtų pasiekta tam tikra visuomeninė nauda.

Atsižvelgiant į aukščiau nurodytą problematišką patentų karų reiškinį, autorės nuomone, svarbu išanalizuoti su šiuo reiškiniu susijusią naujausią kompetentingų institucijų formuojamą praktiką.

Kaip jau minėta aukščiau, su iš esminių standartų patentų teisinio reguliavimo neaiškumo problematika yra susiduriama abejose Atlanto vandenyno pusėse, tačiau, atsiveliant į tai, kad Europoje, kol Bendras Patentų Teismas nepradėjo savo veikos, ginčai yra sprendžiami Europos Komisijoje, remiantis konkurencijos teisės nuostatomis, arba nacionaliniuose teismuose. Visų pirma, šiame magistro baigiamajame darbe bus nagrinėjama teismų praktika JAV, kadangi pastaroji, autorės nuomone, šiuo aspektu laikytina pavyzdžiu, į kurį reikėjo labiau atsižvelgti nustatant naująjį vieningo patento reguliavimą Europos Sąjungoje.

Kaip viena žymiausių bylų, paminėtina *Apple v Motorola*[105] byla, kurioje *Apple* pateikė ieškinį dėl to, jog neva *Motorola* pažeidė *Apple* JAV galiojančius patentus, kurie buvo pripažinti Visuotiniais Mobiliųjų Telekomunikacijų Standartais (*angl. Universal Mobile Telecommunications Standards (UMTS)*), o *Motorola* pateikė priešieškinį, kuriuo teigė, kad tai *Apple* pažeidė *Motorola* JAV galiojančius patentus.

---

[103] Šiuo metu, bendradarbiaujant su išvardintomis institucijomis, savo intelektinės nuosavybės politiką rengia Tarptautinė Telekomunikacijų Sąjunga (*angl. International Telecomunication Union (ITU)*) bei kalios JAV veikiančios standartizavimo organizacijos.

[104] Fröhlich M. The smartphone patent wars saga: availability of injunctive relief for standard essential patents. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2014, Vol. 9, No. 2, p. 157.

[105] United States District Court for The Northern District of Illinois Eastern Division, *Supra* note 54.

Nagrinėtoje *Apple v Motorola* byloje buvo nuspręsta, jog sudarydamas FRAND įsipareigojimą, išimtinių teisių turėtojas sutiko suteikti licencijas visiems asmenims, kurie sutinka laikytis sudaryto įsipareigojimo keliamų sąlygų. Būtent dėl šios FRAND įsipareigojimo prigimties kyla prezumpcija, jog teisių savininkas nebetenka teisės uždrausti tretiesiems asmenims naudoti esminių standartų patentą, išskyrus tuos atvejus, kai FRAND susitarimą sudariusi šalis nesilaiko prisiimtų įsipareigojimų. Pažymėtina, jog ši byla yra tik viena iš daugelio bylų tarp tų pačių šalių bei kilusių iš esminių standartų patentų teisinio reguliavimo. Pažymėtina, jog byla, kuri, kaip vertinama teisinėje literatūroje[106], turėjo padaryti žymų poveikį JAV ginčų spendime dėl FRAND įsipareigojimo aikštinimo bei taip pat kilusi tarp *Apple* ir *Motorola*, buvo užbaigta taikos sutartimi, kai abi šalys atsiėmė savo reikalavimus[107]. Kita vertus, ši byla yra išskirtina dar ir tuo, jog teisėjas Richard A. Posner pareiškė, kad jis yra pasiryžęs bylą nutraukti nesulaukus bylos nagrinėjimo iš esmės stadijos, kadangi, net ir nepaisant to, jog kvestionuojamas patentas yra galiojantis ir pažeistas, nebuvo pateikta pakankamai įrodymų, patirtiems nuostoliams pagrįsti; taigi neteisėtų veiksmų uždraudimo instituto ar laikinųjų apsaugos priemonių taikymas byloje būtų laikomi kaip neproporcingos priemonės *Motorola* atžvilgiu[108].

Taip pat, atkreiptinas dėmesys į dabartinę situaciją Europos Sąjungoje. Kaip jau minėta aukščiau, nesant vieningos patentų sistemos, šiuo metu iš FRAND įsipareigojimų kylantys ginčai yra sprendžiami arba nacionaliniuose teismuose, vadovaujantis nacionaline teise, arba Europos Komisijoje, vadovaujantis konkurencijos teisės nuostatomis. Nepaisant to, šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, yra labai svarbu atkreipti dėmesį į didžiųjų korporacijų, kurios atitinkamai atlieka ir didžiausių inovatorių vaidmenį, naujųjų technologijų srityje nuomonę dėl būsimos vieningos patentų sistemos. Adidas AG, Apple Inc., BlackBerry Limited, Google Inc., Hewlett-Packard Company, Intel Corporation, Microsoft Corporation, Samsung Electronics Co., Ltd., Yahoo! Inc. bei kitos žymios pasaulio įmonės vieningai, nepaisydamos jau minėtų tarp jų vykstančių patentų karų, Europos Sąjungos valstybėms narėms, Europos Parlamentui, Europos Komisijai bei Bendro Patentų Teismo reglamento rengėjams pateikė viešą laišką[109], kurio, manytina, baimindamiesi galimų patentų karų persikėlimo ir į Europos Sąjungos jurisdikciją, prašė persvarstyti

[106] Fröhlich M. *Supra* note 104, p. 157.
[107] United States Court of Appeals for the Federal circuit 2014 m. gegužės 16 d. sprendimas byloje Apple, Inc. ir Next Software Inc. v Motorola, Inc. ir Motorola Mobility, Inc. Nr. 2012-1548,-1549.
[108] United States District Court for The Northern District of Illinois Eastern Division 2012 m. liepos 22 d. teisėjo Richard A. Posner nuomonė byloje Apple, Inc. ir Next Software Inc. v Motorola, Inc. ir Motorola Mobility, Inc. Nr. 1:11-cv-08540; Shaver, L. Illuminating Innovation: From Patent Racing to Patent War. *Washington and Lee Law Review*, 2014, 69, p.1938.
[109] [interaktyvus] http://www.microsoft.com/global/eu/RenderingAssets/pdf/3201.2013%2009%2026%20-%20UPC%20-%20Industry%20Open%20Letter.pdf [žiūrėta 2014-11-01].

reglamentuojančių dokumentų priėmimą, o ypač nuostatų, susijusių su neteisėtų veiksmų uždraudimo reglamentavimu, kadangi, kaip minėta aukščiau, patentų karai, dažniausiai, kyla dėl to, jog esminių standartų patentų savininkai siekia taikyti neteisėtų veiksmų uždraudimo institutą, laikinąsias apsaugos ar panašias priemones.

Akivaizdu, jog toks iš esmės piktnaudžiavimas intelektinės nuosavybės teisėmis kelia didelius nuostolius tiek kovojančioms korporacijoms, tiek vartotojams, kadangi dėl šio patentų karų reiškinio yra stabdoma inovacija. Autorės nuomone, išeitis galėtų būti pasiekta, visų pirma, nedviprasmiškai aiškinant FRAND įsipareigojimo sąvoką, sustiprinant standartizavimo institucijų vaidmenį šiame procese ir DFRAND įsipareigojimo privalomumą, o taip pat, nustatant, jog asmenys, kurie dėl savo esminių standartų patentų jau sudarė FRAND įsipareigojimą, iš esmės prarandą teisę į tolimesnį savo teisių gynimą, kadangi pastarieji jau suteikė leidimą asmenims naudoti tam tikrą išradimą už jį sumokant pagrįstą atlyginimą. Šių sąlygų visuma, manytina, skatintų esminių standartų patentų savininkų tikslius ir neperdėtinus patentų atskleidimas standartizavimo procese, o taip pat mažintų ir piktnaudžiavimą savo esminių standartų patentų suteikiamomis galiomis.

2.4 Esminių standartų patentų licencijavimo sąveika su konkurencijos teise

Šiame magistro baigiamajame darbe jau ne kartą buvo minėta esminių standartų patentų licencijavimo sąveika su konkurencijos teise tiek Europos Sąjungoje, tiek JAV. Taigi šioje darbo dalyje bus detaliai analizuojama ši sąveika bei kylančios problemos ir kliūtys abiejose jurisdikcijose.

Aukščiau minėta, jog iš esmės pareiškimai pranešti ir licencijuoti savo esminius standartų patentus, saugomus intelektinės nuosavybės teisėmis, gali būti pareiškiami remiantis dviem pagrindais: *pirma*, specifinėmis patentų teisės taisyklėmis, nustatančiomis privalomą licencijavimą; ir *antra*, konkurencijos teisės taisyklėmis, kurios draudžia teisių turėtojus piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi. Pirmasis pagrindas buvo išnagrinėtas vertinant esminių standartų patentų licencijavimo sąveiką su intelektinės nuosavybės teise. Todėl žemiau autorė pateikia antrojo pagrindo, kuriuo remiantis galima pateikti pranešimą ir licencijuoti esminių standartų patentą.

Teigiama, jog daugumoje jurisdikcijų konkurencijos teisė atlieka antraeilį vaidmenį siekiant subalansuoti išimtinių patentų teisių turėtojų naudojimąsi šiomis teisėmis, siekiant suvaržyti konkurenciją[110]. Pastaroji nuomonė yra grindžiama tuo jog SESV 102 straipsnis draudžia tik piktnaudžiavimą ir tik dominuojančia padėtimi. SESV 102 straipsnis nustato, jog, kaip nesuderinamas su vidaus rinka, draudžiamas bet koks vienos ar keleto įmonių piktnaudžiavimas

[110] Salung Petersen C., Riis T. ir Schovsbo J, *Supra* note 94, p. 4.

dominuojančia padėtimi vidaus rinkoje arba didelėje jos dalyje, galintis paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą. Siekiant nustatyti, kokią – dominuojančią ar ne – padėtį užima įmonė atitinkamoje prekių ar paslaugų rinkoje, konkurencijos galimybės turi būti vertinamos atsižvelgiant į rinką, apimančią visas prekes ir paslaugas, kurios, atsižvelgiant į jų technines savybes, yra ypač tinkamos tenkinant nuolatinius poreikius ir yra mažai pakeičiamos kitomis prekėmis ir paslaugomis. O taip pat, atsižvelgiant į tai, kad atitinkamos rinkos apibrėžimas naudojamas siekiant įvertinti, ar atitinkama įmonė turi galimybę kliudyti išsaugoti veiksmingą konkurenciją ir gali žymia dalimi veikti nepriklausomai nuo savo konkurentų ir nuo konkuruojančių paslaugų teikėjų, šiuo tikslu vykdomas tyrimas negali būti ribojamas vien tik atitinkamų paslaugų objektyviomis savybėmis, bet reikia atsižvelgti ir į konkurencijos sąlygas, paklausos ir pasiūlos rinkoje struktūrą. Dominuojanti padėtis yra tuomet, kai įmonė ar įmonių grupė gali žymia dalimi veikti nepriklausomai nuo savo konkurentų, klientų ir, pagaliau, savo vartotojų ir taip apriboti veiksmingą konkurenciją tam tikroje rinkoje[111].

Kaip pastebima teisinėje literatūroje, *IMS Health*[112] byla yra viena svarbiausių Europos Komisijos ir teismų praktikoje, kadangi ji apibendrino ir patikslino praktiką, susijusią su atsisakymu suteikti licenciją[113]. Europos Teisingumo Teismas nustatė, jog tam, kad dominuojančio ūkio subjekto, kuriam priklauso intelektinės nuosavybės teisės, atsisakymas suteikti licenciją ūkio subjektams, kurie siekia įeiti į rinką ir kurių sėkmingam įėjimui į rinką ir verslo plėtojimui yra būtinos šios intelektinės nuosavybės teisės, būtų pripažintas piktnaudžiavimu, toks atsisakymas turėtų atitikti tris kumuliatyvias sąlygas: *pirma*, atsisakymas turėtų užkirsti kelią naujam produktui, kuris turi potencialią vartotojų paklausą, atsirasti rinkoje; *antra*, atsisakymas neturi būti objektyviai pateisinamas; ir *trečia*, atsisakymas turi būti tokio pobūdžio, kad galėtų panaikinti konkurenciją antrinėje rinkoje[114]. Taigi, siekiant pripažinti, jog asmuo piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi naudodamasis savo intelektinės nuosavybės teisėmis yra būtina visų šių sąlygų visuma.

---

[111] Europos Teisingumo Teismo 1983 m. lapkričio 9 d. sprendimas Michelin v Komisiją byloje Nr. 322/81, Rink. p. 3461, 37 punktas; 1978 m. vasario 14 d. sprendimas United Brands Company ir United Brands Continentaal BV v Komisija (1978), byloje Nr. 27/76, Rink. p. 207, 108 – 129 punktai; 1979 m. vasario 13 d. sprendimas Hoffmann-La Roche&Co. AG v Komisija (1979), byloje Nr. 85/76, 70 punktas; Pirmosios instancijos teismo 2000 m. kovo 30 d. sprendimas Kish Glass v Komisiją, byloje Nr. T-65/96, Rink. p. II-1885, 62 punktas; 2003 m. gruodžio 17 d. sprendimo British Airways v Komisiją, byloje Nr. T-219/99, Rink. p. II-5917, 91 punktas.

[112] Europos Teisingumo Teismo 2004 m. balanžio 29 d. sprendimas IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH & Co. KG. Byloje Nr. C-418/01. ERC I-05093, 2004.

[113] Švirinas, D. ir Volochova, A. Atsisakymo sudaryti licencinę sutartį vertinimas pagal konkurencijos teisę. *Jurisprudencija*. 2008, 10 (112), p. 78.

[114] Žr. Europos Teisingumo Teismo 2004 m. balanžio 29 d. sprendimas IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH & Co. KG. Byloje Nr. C-418/01. ERC I-05093, 2004.; Švirinas, D. ir Volochova, A. *Op cit* 113, p. 79. Salung Petersen C., Riis T. ir Schovsbo J, *Supra* note 94, p. 4.

Autorės nuomone, šios sąlygos yra iš esmės netinkamos vertinant esminių standartų patentų licencijavimo ar atsisakymo licencijuoti remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacine sąlygomis. Šią savo poziciją autorė grindžia tuo, jog: *pirma,* atsisakymas licencijuoti ar patento užlaikymo veiksmai niekada neužkirs kelio naujo produkto įvedimui į rinką, kadangi standartizavimo procese nėra sukuriamas naujas produktas, o standartizuojamas jau esantis rinkoje ir plačiai naudojamas gaminys; tiksliau, gaminys, kuris yra taip paplitęs ir reikalingas visuomenei, jog jį reikia paskelbti standartu ir taikyti šiame magistro baigiamajame darbe jau aptartą standartizavimo procedūrą; *antra*, objektyvumo sąlyga, keliama *IMS Health* teste, taip pat nėra suderinama su FRAND įsipareigojimo esme, kadangi esminio standarto patento turėtojas turi laikytis šio įsipareigojimo keliamos nediskriminacinės sąlygos, kuri reiškia, jog asmuo, kuris prisiima licencijavimo įsipareigojimą, licenciją turi suteikti absoliučiai visiems suinteresuotiems asmenims, kurie sutinka su abipusiu bendradarbiavimu[115]; taigi, objektyvaus atsisakymo sudaryti esminių standartų patentų licencijavimo susitarimą su asmeniu, kuris jo siekia, iš esmės negali būti. Iš to, kas išdėstyta aukščiau ir turint omenyje, jog *IMS Health* išdėstytos sąlygos yra kumuliatyvios, darytina išvada, jog jokiais atvejais nesant pirmųjų dviejų sąlygų, *IMS Health* testas nėra tinkams vertinti esminių standartų savininkų atsisakymą licencijuoti šiuos patentus remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis.

Autorės nuomone, svarbu atkreipti dėmesį į *Microsoft* bylą, nagrinėtą Europos Bendrajame Teisme[116]. Europos Komisija priėmė sprendimą[117], kuriuo nustatė, jog *Microsoft* pažeidė EB 82 straipsnį (dabar SESV 102 straipsnis) ir EEE susitarimo 54 straipsnį, nes du kartus piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi[118]; pirmą atvejį, kuris vienintelis svarbus šioje byloje, sudaro *Microsoft* atsisakymas suteikti konkurentams „su suderinamumu susijusią informaciją“ bei leisti ja naudotis kuriant bei platinant su jos gaminiais darbo grupės serverių operacinių sistemų rinkoje konkuruojančius produktus nuo 1998 m. spalio mėnesio iki pranešimo apie 2004 m. sprendimą dienos. Už abu 2004 m. sprendime nustatytus piktnaudžiavimo atvejus *Microsoft* buvo nubausta skiriant 497 196 304 EUR baudą, kuri vėliau buvo padidinta periodine 3 milijonų EUR bauda per dieną.

[115] Lemley, M. A. ir Shapiro, C. A Simple Approach to Setting Reasonable Royalties for Standard-Essential Patents, *supra* note 2, p. 1160.
[116] Europos Bendrojo Teismo 2012 m. birželio 27 d.. sprendimas Microsoft Corp. v Europos Komisija. Byloje Nr. T-167/08.
[117] Europos Komisijos 2004 m. gegužės 24 d. Sprendimas 2007/53/EB dėl [EB] 82 straipsnio ir EEE susitarimo 54 straipsnio taikymo prieš Microsoft Corp. Bylos Nr. COMP/C‑3/37.792, OL L 32, 2007, p. 23.
[118] Microsoft korporacija susaistė Windows Media Player programą su Windows operacine sistema.

Šioje situacijoje yra itin svarbus Europos Komisijos priimtas sprendimas ir jo turinys. Literatūroje pastebėta, jog Europos Komisija nustatė tokius *Microsoft* piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi požymius: *pirma*, licencijos suteikimo atisakymas, sukėlė riziką, kad bus panaikinta konkurencija atitinkamoje operacinių sistemų rinkoje; *antra,* atsisakyta suteikti informacija buvo būtina konkurentų verslui plėtoto toje rinkoje; *trečia,* atsisakymas licencijuoti turi neigiamą įtaką technikos pažangai bei vartotojų interesams[119].

Procese Bendrajame Teisme, *Microsoft*, nors ir neginčijo 2004 m. sprendimo teisėtumo ir neneigė galimybės vykdyti nuostatas, kuriose yra neapibrėžtų teisinių sąvokų, tačiau ginčijo teisę nustatyti periodinę baudą už minėtos nuostatos pažeidimą neapibrėžus iš jo kylančių pareigų, teigė, jog, kaip matyti iš Komisijos sprendimų praktikos, 2004 m. sprendime Europos Komisija galėjo apibrėžti atlygio įkainius, kuriuos *Microsoft* turėjo teisę reikalauti, o Sąvoka „protingi įkainiai“ apima įvairaus dydžio įkainius. Bendrasis Teismas, galiausiai įvertino galimos baudos, įskaitant ir periodinę dydį, ir nurodė šios baudos galimumą. Negana to, Bendrasis Teismas, kaip bus matoma toliau šiame darbe, vadovavosi JAV institucijų politika ir patvirtino Europos Komisijos nuostatą, jog *Microsoft* galėjo strategiškai fiksuoti kainas, o taip būtų piktnaudžiavęs dominuojančia padėtimi (taigi vertino hipotetinę situaciją). *Microsoft* byla nagrinėjamu atveju yra svarbi tuo, jog konkurencijos teisės nuostatos nebuvo taikomos antraplaniame vaidmenyje – jos buvo taikomos pirmiausiai, o tik vėliau intelektinės nuosavybės teisė.

Akivaizdu, kad toks Europos Komisijos vertinimas, nors ir galėtų būti taikomas susidariusioje situacijoje, yra visiškai prieštaraujantis ir nesutinkantis su *IMS Health* byloje nustatyto testo reikalavimais. Įdomu ir tai, jog iš esmės *Windows Media Player* programa ar jos dalys nebuvo pripažintos standartais, o patentai, kurie sudaro šią programą nebuvo pripažinti esminiais kokiam nors įgyvendintinam standartui, tačiau pagrįsto licencijavimo galimumas buvo vis tiek vertinamas per konkurencijos teisės prizmę. Pažymėtina ir sutiktina su nuomone, jog tiek Europos Komisija, tiek Bendrasis Teismas, nors ir vertino pagrįstumo sąlyga, sukelia tik dar didesnį nesupratimą kas yra pagrįstumo sąlyga ir kaip ji turi būti vertinama[120].

Vis dėlto, šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, priešingai pirmiausiai minėtajai nuomonei, būtent konkurencijos teisės normos yra pagrindinės normos, taikomos tiek siekiant esminių standartų patentų savininkus paskatinti dalyvauti standartizavimo procese standartizavimo

[119] Švirinas, D. ir Volochova, *Supra* note 113, p. 81.
[120] Lawrance S. ir Peirson L., The General Court's 2012 Microsoft judgment: 'reasonable' fines and 'reasonable' licence fees, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2013, Vol. 8, No. 3, p. 238.

organizacijose bei licencijuoti savo esminių standartų patentus vadovaujantis sąžiningomis, pagrįstomis bei nediskriminacine sąlygomis.

Susidariusiu atveju atkreiptinas dėmesys į *Orange book* bylą (Huawei Technologies Co. Ltd (toliau – *Huawei*) prieš ZTE Corp., ZTE Deutschland GmbH (toliau – ZTE)), kai, remiantis būtent piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi nuostatomis ir jų taikymo FRAND įsipareigojimo aiškinimo kontekste, buvo kreiptasi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą[121]. 2009 m. kovo 4 d. *Huawei* pranešė ETSI apie ginčijamą patentą ir kartu įsipareigojo suteikti licencijas tretiesiems asmenims sąžiningomis, pagrįstomis[122] ir nediskriminacinėmis sąlygomis. Kadangi derybos dėl licencinės sutarties sudarymo FRAND sąlygomis „buvo nesėkmingos“, *Huawei* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme ZTE pareiškė ieškinį dėl patento pažeidimo ir reikalavo nutraukti veiksmus, pateikti buhalterinės apskaitos duomenis, atšaukti gaminius ir nustatyti žalos atlyginimą. Anot ZTE, šis ieškinys dėl veiksmų nutraukimo yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, nes ji pasirengusi derėtis dėl licencijos.

Vadovaujantis Vokietijoje įtvirtintu *Orange Book* testu, patento savininkas, pareiškęs ieškinį, kuriuo reikalaujama nutraukti patento pažeidimą, nors atsakovas turi teisę gauti licenciją tam patentui, ieškovas piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi tik jeigu tenkinamos šios sąlygos:

Pirma, atsakovas turi būti pateikęs ieškovui besąlygišką pasiūlymą sudaryti licencinę sutartį (tokiame pasiūlyme, be kita ko, neturi būti sąlygos, pagal kurią licencijos taikymas ribojamas tik patento pažeidimo atvejais), kuris atsakovui yra privalomas ir kurio ieškovas negali atmesti neteisėtai nesukliudęs atsakovui arba nepažeidęs diskriminacijos draudimo principo.

Antra, jei atsakovas jau naudoja patentu saugomą objektą dar prieš ieškovui priimant jo pasiūlymą, jis privalo laikytis įsipareigojimų, pagal ketinamą sudaryti licencinę sutartį susijusių su objekto, kuriam teikiama licencija, naudojimu. Tai visų pirma reiškia, kad atsakovas nediskriminacinės sutarties sąlygomis turi apskaičiuoti savo naudojimosi veiksmų apimtį ir įvykdyti iš to kylančias mokėjimo prievoles.

Generalinis advokatas padarė išvadą,[123] kad su standartu susieto patento savininko, kuris standartizacijos organizacijai įsipareigojo suteikti licencijas tretiesiems asmenims FRAND sąlygomis, patento pažeidėjo atžvilgiu pateiktas prašymas taikyti atkuriamąsias priemones ar pareikštas ieškinys dėl veiksmų nutraukimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos

[121] 2013 m. balandžio 5 d. Landgericht Düsseldorf (Vokietija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje *Huawei Technologies Co. Ltd v ZTE Corp., ZTE Deutschland GmbH* (Bylos Nr. C-170/13).
[122] 2014 m. lapkričio 20 d. generalinio advokato Melchior Wathelet išvadoje pagrįstumo (*angl. reasonable*) sąlyga yra įvardinama kaip teisingumo, tačiau, autorės nuomone bei atsižvelgiant į tai, kad Europos Komisijos sprendimuose yra minima pagrįstumo sąlyga, yra lietuvių kalboje yra teisingiau šią sąlygą įvardinti kaip reiškiančią pagrįstumą.
[123] Generalinio advokato Melchior Wathelet išvada, *Supra* note 95.

2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo 10 ir 11 straipsnius, dėl kurių su standartu susieto patento pažeidėjo gaminiai ir paslaugos gali būti pašalinti iš rinkos, kurioje taikomas standartas, yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi pagal SESV 102 straipsnį, jeigu įrodyta, kad su standartu susieto patento savininkas nesilaikė įsipareigojimo, nors patento pažeidėjas buvo objektyviai pasirengęs, ketinantis ir pajėgus sudaryti licencinę sutartį. Kita vertus, su standartu susieto patento savininkas tariamam patento pažeidėjui turi pateikti rašytinį licencijos suteikimo FRAND sąlygomis pasiūlymą su visomis sąlygomis, kurios įprastai nurodomos licencijoje atitinkamos veiklos srityje, visų pirma tikslų licencinio mokesčio dydį ir jo apskaičiavimo būdą. Toliau tęsdamas aiškinimą, generalinis advokatas nurodė, kad jeigu su standartu susieto patento savininko pasiūlymo nepriima, jis pastarajam kuo greičiau raštu turi pateikti tinkamą savo pasiūlymą, susijusį su sąlygomis, su kuriomis nesutinka. Prašymo taikyti atkuriamąsias priemones pateikimas ar ieškinio dėl veiksmų nutraukimo pareiškimas nėra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, jeigu patento pažeidėjo elgesys tik taktinis ir (arba) vilkinantis ir (arba) nerimtas.

Galų gale, generalinis advokatas išaiškino, kad su standartu susieto patento savininko pareikštas reikalavimas atlyginti žalą už jau atliktus naudojimo veiksmus, kuriuo siekiama, kad būtų atlyginta žala tik už ankstesnius jo patento pažeidimus, nėra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi.

Išanalizavus Europos Teisingumo Teismui pateiktas faktines aplinkybes, prejudicinius klausimus bei generalinio advokato padarytas išvadas, yra matomas intelektinės nuosavybės reguliavimo trūkumas FRAND įsipareigojimo sudarymo bei vykdymo aspektu, o remiantis intelektinės nuosavybės teisės nuostatomis ginčiau, susiję su esminių standartų patentų reguliavimu, būtų sprendžiami tikslingiau. Taip pat atkreiptinas dėmesys būtent į padarytas generalinio advokato išvadas. Manytina, jog aukščiau nurodytas esminio standarto patento savininko bei potencialaus standarto įgyvendintojo veiksmų planas yra laikytinas per daug abstrakčiu, o jame nurodyti kriterijai yra per daug vertinamojo pobūdžio sąvokų, kurios neturėtų paskatinti keisti, kaip minėta, ydingos Europos Komisijos praktikos.

Taip pat, nagrinėjant Europos Komisijos praktiką bei politiką, svarbu pažymėti ir jau minėtas Gaires, kurios yra taikomos horizontaliems susitarimams. Europos Komisija, atsižvelgdama į tai, kad standartizavimo procesu yra daromas didelis teigiamas ekonominis poveikis, pastebėjo, kad tam tikromis aplinkybėmis nustatant standartus taip pat gali būti daromas ribojamasis poveikis konkurencijai, nes gali būti ribojama kainų konkurencija ir ribojama arba kontroliuojama gamyba, rinkos, naujovės ar techninė plėtra. Taip gali būti daroma trimis pagrindiniais būdais: mažinant

kainų konkurenciją, ribojant naujoviškas technologijas ir ribojant tam tikrų bendrovių galimybes veiksmingai naudotis standartu ir taip jas išstumiant arba diskriminuojant[124].

Europos Komisija taip pat atkreipė dėmesį, jog, standartizuojant gali būti daromas antikonkurencinis poveikis, jei apribojamos tam tikrų bendrovių galimybės veiksmingai naudotis standartų nustatymo proceso rezultatais (t. y. specifikacijomis ir (arba) pagrindine intelektinės nuosavybės teise standartui įgyvendinti). Antikonkurencinio poveikio rizika kyla ne tik tuo atveju, kai visiškai apribojamos bendrovės galimybės naudotis standarto rezultatais, bet ir tuo atveju, kai tokia galimybė suteikiama draudžiamomis arba diskriminuojamomis sąlygomis. Sistema, pagal kurią galimos svarbios intelektinės nuosavybės teisės atskleidžiamos iš karto, gali būti padidinama tikimybė, kad bus suteiktos galimybės veiksmingai pasinaudoti standartu, nes naudodamiesi tokia sistema dalyviai gali nustatyti, kokios technologijos yra saugomos intelektinės nuosavybės teisėmis ir kokios ne. Todėl dalyviai gali atsižvelgti į galimą poveikį galutinei standarto rezultato kainai ir patikrinti, ar intelektinės nuosavybės teisių turėtojas norėtų suteikti licenciją, jei jo technologija įtraukta į standartą.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą teismų praktiką, darytina išvada, jog konkurencijos teisė, o ypač nuostatos reguliuojančios piktnaudžiavimą padėtimi ir horizontaliuosius susitarimus, yra būtent pirmasis aspektas, kuo remiantis yra skatinami ir, galima teigti, net „verčiami“, licencijuoti ir atskleisti savo esminių standartų patentus standartizavimo procese Europos Sąjungoje.

Kadangi šiame magistro baigiamajame darbe yra lyginamas teisinis reguliavimas Europos Sąjungoje bei JAV, nagrinėjant esminių standartų patentų licencijavimo sąveiką su konkurencijos teisės nuostatomis, svarbu atsižvelgti ir į JAV jurisdikciją. Minėta, jog JAV esminių standartų patentų licencijavimo reikalavimas iš esmės nėra siejamas su intelektinės nuosavybės teise[125], bet, kaip ir Europos Sąjungoje, būtent su konkurencijos teisės nuostatomis.

Teisinėje literatūroje sutinkama, jog tiek JAV, tiek Europos Sąjungoje, esminių standartų patento savininko apgaulingas elgesys standarto priėmimo procese tam, kad įgautų didesnės vėlesnės naudos, kai jau standartas bus priimtas, yra laikytinas konkurencijos teisės pažeidimu[126]. Susidariusiu atveju, autorės nuomone, yra tikslinga atsižvelgti į JAV Federalinės Prekybos Komisijos (*angl. Federal Trade Commission (FTC)*) priimtus ir su esminių standartų licencijavimu susijusius sprendimus. *Robert Bosh GmbH* bylos skunde Federalinė Prekybos Komisija tvirtino, jog *Bosh* ir *SPX Service Solutions* susijungimas gali monopolizuoti atitinkamą rinką, o *SPX* veiksmai

[124] Europos Komisijos komunikatas, *Supra* note 21.
[125] Dratler J. Jr., *Supta* note, p. 17-19.
[126] Schmalensee R., Standard-Setting, Innovation Specialists and Competition Policy, *The Journal Of Industrial Economics*, 2009, 3, p. 529.

siekiant kitiems asmenims uždrausti naudoti patentus, kurie gali būti esminiai dviem standartams, yra nesuderinami su konkurencijos teisės nuostatomis[127]. Federalinė Prekybos Komisija paaiškino, jog siekis uždrausti galimai neteisėtus veiksmus esminių standartų patentų kontekste kelia potencialą žala JAV konkurencijai, vartotojams bei inovacijoms, kadangi esminių standartų patentų savininkai galėtų daryti įtaką investicinėms bendrovėms plėtoti ir įgyvendinti standartą, kas stabdo produktų, kuriuose naudojamas standartas, gamybą bei tobulinimą, o tai veda į didesnių kainų vartotojams nustatymą. Federalinė Prekybos Komisija taip pat nustatė, jog šią potencialią žalą konkurencijai šios bylos kontekste galima būtų pavadinti nesąžiningais konkurenciniais metodais, draudžiamais Sherman aktu. Sutiktina su nuomone, Federalinė Prekybos Komisija susidariusiu atveju daugiau siekė nustatyti precedentą, kuriuo remiantis būtų užkristas kelias įmonių susijungimo atveju garyti neigiamą įtaką JAV vartotojams[128], todėl ši byla baigėsi abipusiu šalių sutarime nustatytomis sąlygomis[129].

Kita, dar visai neseniai nagrinėta iš esminių standartų patentų licencijavimo sąveikos su konkurencijos teisės normomis JAV jurisdikcijoje kylanti byla – tai vėlgi Federalinėje Prekybos Komisijoje nagrinėta *Molorola Mobility LLC* ir *Google Inc.* byla[130]. Šioje byloje buvo nagrinėjamas pastarųjų įmonių susijungimas, kuris įvairiais aspektais yra aptariamas teisinėje literatūroje. Įdomu tai, jog Federalinė Prekybos Komisija buvo davusi leidimą šiam įmonių susijungimui kaip atitinkančiam JAV konkurencijos teisės normas, tačiau vėliau buvo pradėta baimintis, jog *Motorola* ir *Google* gali pradėti vykdyti nesąžiningos konkurencijos metodus, draudžiamus Sherman aktu, ir siekti uždrausti galimai neteisėtus veiksmus esminių standartų, kuriuose yra naudojami patentai, atveju bei vengti sudaryti FRAND įsipareigojimus, todėl bylos nagrinėjimo metu įmonėms buvo uždrausta iš viso pareikšti bet kokius kaltinimus tretiesiems asmenims, dėl neva neteisėtų veiksmų uždraudimo, nebent potencialus licenciatas aiškiai parodo, kad naudoja įmonėms priklausančius esminių standartų patentus ir atsisako sudaryti ir veikti vadovaujantis FRAND įsipareigojimu. Vėliau šis Federalinės Prekybos Komisijos įpareigojimas tapo ilgalaikiu *Google* įsipareigojimu, kuriame nustatyta, jog *Google* gali imtis veiksmų dėl tikėtinai neteisėtų veiksmų uždraudimo mobiliojo ryšio, vaizdo kodeko, ir belaidžių LAN standartų srityje tik tuo atveju, jeigu: *pirma*, neteisėti veiksmai vyksta ne JAV jurisdikcijoje; *antra*, potencialus licencijatas raštu pareiškė ar

[127] 2012 m. lapkričio 21 d. Federalinės Prekybos Komisijos skundas byloje dėl *Robert Bosh GmbH*, Jungtinės Amerikos Valstijos v Federalinė Prekybos komisija Nr. C-4377.
[128] Cotter T. F., The Comparative Law and Economics of Standard-Essential Patents and FRAND Royalties, *Legal Studies Research Paper Series* [interaktyvus], 2013, 40, p. 17. < http://ssrn.com/abstract=2318050> [žiūrėta 2014-11-18].
[129] *Op cit* 127.
[130] 2013 m. liepos 26 d. sprendimas ir įsakymas byloje dėl *Molorola Mobility LLC* ir *Google Inc*, Jungtinės Amerikos Valstijos v Federalinė Prekybos komisija Nr. C-4410

prisiekė, jog jis nesudarys FRAND įsipareigojimo dėl *Google* priklausančių esminių standartų patentų, jokiomis sąlygomis; *trečia*, potencialus licenciatas atsisako sudaryti FRAND įsipareigojimą dėl pastarosios esminių standartų patentų, net ir tuo atveju, kai yra priimtas teismo ar arbitražo sprendimas dėl FRAND įsipareigojimo sąlygų konkrečiu atveju; arba, *ketvirta*, potencialus licenciatas neužtikrina *Google*, jog pastarasis sieks sudaryti licencijavimo susitarimą vadovaujantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacine sąlyga[131].

Autorės nuomone, pastarieji Federalinės Prekybos Komisijos priimti sprendimai yra itin reikšmingi esminių standartų patentų licencijavimo ir konkurencijos teisės sąveikos aiškinimui JAV, kadangi, visų pirma, parodo aktualius atvejus, kada konkurencijos teisė ir kaip yra taikoma FRAND įsipareigojimo sudarymo ar nesudarymo kontekste. Atkreiptinas dėmesys, jog šios bylos parodo, kad piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi JAV FRAND įsipareigojimų kontekste yra vertinamas iš anksto, t. y. prieš atsirandant šio konkurencijai žalingo reiškinio padariniams. Šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, būtent toks vertinimas ir yra laikytinas sektinu pavyzdžiu.

Taip pat pastebėtina, jog esminių standartų licencijavimo vertinimas per konkurencijos teisės nuostatas yra vykdomas tuomet, kai egzistuoja potenciali grėsmė, kad esminių standartų patentų savininkas imsis nepagrįstų neva neteisėtų veiksmų uždraudimo kaltinimų. Kitais žodžiais tariant, yra siekiama „užbėgti už akių“ iš nepavykusio licencijavimo kylančioms problemos, kurios detaliai aptariamos toliau šiame magistro baigiamajame darbe. Tuo tarpu Europos Sąjungoje konkurencijos teisės nuostatos yra daugiau tais atvejais, kai esminių standartų savininkas atsisako licencijuoti ar atsisako sudaryti licencijavimo susitarimą su potencialiais standarto įgyvendintojais bei gamintojais.

Atkreiptinas dėmesys ir į *Google* byloje nustatytus kriterijus, kokiais atvejais yra galima pareikšti grįstus kaltinimus tretiesiems asmenims dėl neva neteisėtų veiksmų atlikimo ir siekti pastarųjų uždraudimo. Nepaisant to, jog šios sąlygos buvo adresuotos konkrečiai *Google* tam tikrų standartų atžvilgiu, manytina, jog jos galėtų būti taikomos visuotinai, taip išvengiant ar sumažinant visą eilę iš esminių standartų patentų įgyvendinimo bei jų teisinio reguliavimo kylančių probleminių aspektų: pradedant jau aukščiau darbe minėtais patentų karais ir baigiant toliau nagrinėjamomis nepavykusio esminių standartų patentų licencijavimo pasekmėmis.

[131] 2013 m. sausio 3 d. susitarimas byloje dėl *Molorola Mobility LLC* ir *Google Inc*, Jungtinės Amerikos Valstijos v Federalinė Prekybos komisija Nr. C-4410.

2.5 Esminių standartų patentų nepavykusio licencijavimo naujausios problemos

2.5.1 Patentų pasala kaip nepavykusio esminių standartų patentų licencijavimo pasekmė

Europos Komisija pažymėjo, jog naudodamasis savo intelektinės nuosavybės teisėmis, dalyvis, turintis standartui įgyvendinti būtinas intelektinės nuosavybės teises, tam tikromis standartų nustatymo sąlygomis taip pat gali įgyti galią kontroliuoti standarto naudojimą. Jei standartu sudaroma kliūtis patekti į rinką, taip bendrovė gali kontroliuoti produktų ar paslaugų rinką, su kuria susijęs standartas. Dėl to bendrovės gali imtis antikonkurencinių veiksmų, pavyzdžiui, atsisakydamos suteikti būtinų intelektinės nuosavybės teisių licencijas arba reikalaudamos pernelyg didelių mokesčių (pernelyg didelių honorarų) jau patvirtinus standartą, priversti naudotojus laukti ir taip riboti jų galimybes veiksmingai naudotis standartu. Tačiau net jei patvirtinus standartą gali atsirasti ar padidėti šių teisių turėtojų, turinčių standartui įgyvendinti būtinas intelektinės nuosavybės teises, įtaka rinkoje, nedaroma prielaida, kad turėti standartui įgyvendinti būtinas intelektinės nuosavybės teises ar jomis naudotis yra tas pats, kas ir turėti įtaką rinkoje ir ja naudotis. Įtakos rinkoje klausimą galima svarstyti tik kiekvienu atveju atskirai[132].

Jau aukščiau buvo minėta šiame magistro baigiamajame darbe nagrinėjant Europos Komisijos sprendimą *Rambus* byloje, kaip viena klaidingo arba neaiškaus FRAND įsipareigojimo aiškinimo pasekmė įvardintina taip vadinama „patentų pasala“ (*angl. „patent ambush“*). Netiesiogiai šie veiksmai yra apibūdinami ir aukščiau pateiktame Europos Komisijos vertinime išdėstytame Gairėse.

Taigi, atkreiptinas dėmesys, jog „patentų pasala“ yra išnaudotojiško elgesio pasekmė, kai šalis naudojasi standartizavimo organizacijų vykdomu esminių technologijų/patentų atranka. Pastarąją veiklą charakterizuoja tokie kriterijai: *pirma*, nepakankamas ar klaidinamas esminio patento atskleidimas; ir, *antra*, kai jau tam tikras standartas yra priimtas, santykiuose su potencialiais licenciatais, aptinkami įrodymais neparemti teiginiai[133].

Literatūroje aptinkami dvi „patentų pasalų“ taktikos, t. y.:

(i) *„bait & switch“* (*liet. „jaukas ir pakeitimas“*) – tai tokia taktika, kai patento savininkas skatina susijusio standarto priėmimą, siūlydamas neatlygintino licencijavimo sąlygas, o vėliau, kai standartas yra plačiai naudojamas rinkoje, įgyvendina savo išimtines teises į patentą[134].

---

[132] Europos Komisijos komunikatas, *Supra* note 21.

[133] Barazza, S., Licensing standard essential patents, part one: the definition of F/RAND commitments and the determination of royalty rates, *Supra* note 52, p. 468.

[134] Merges R. P. ir Kuhn J. M., An Estoppel Doctrine for Patented Standards [interaktyvus]. *California Law Review*, 2009, 37, p. 14-16. < http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1134000> [žiūrėta 2014-10-28].

(ii) *„snake-in-the-grass“* (*liet. „gyvatė žolėje“*) – tai tokia taktika, kai esminio patento savininkas specialiai nepraneša, jog jis yra tokio patento savininkas, o vėliau, kai jau standartas yra įsigalėjęs, patentas yra plačiai ginamas, remiantis išimtinėmis teisėmis[135].

Akivaizdu, jog aukščiau minimos „patentų pasalos“ yra ydingas reiškinys, todėl, šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, itin svarbu išsiaiškinti ir išanalizuoti priežastis, dėl ko atsiranda šis reiškinys.

Standartizavimo organizacijos, dažniausiai, rinkos dalyvių reikalauja atskleisti jų turimus esminių standartų patentus dar standarto priėmimo nagrinėjimo procedūros metu tam, kad tiek organizacijos nariai, tiek potencialūs standartų įgyvendintojai įvertintų alternatyvių technologijų įtaką bei galimybes, galimas sąnaudas ir bendrą galimą licencijavimo naštą. Atrodo, tinkamas esminio patento atskleidimas laiku turėtų būti naudingas visoms standartizavimo procese dalyvaujančioms šalims. Taigi kyla klausimas, kodėl gi egzistuoja „patentų pasalos“, jeigu visų šalių sąžiningas bendradarbiavimas yra vertintinas tik teigiamai. Atsakymas į šį klausimą yra pakankamai elementarus – tuo atveju, jeigu esminio patento savininkas laiku ir tinkamai neatskleidžia savo turimo esminio patento (pažeidžia pirmąjį – sąžiningumo – reikalavimą) asmuo pasilieka sau galimybę naudotis patentų suteikiamomis išimtinėmis teisėmis ir uždrausti tretiesiems asmenims (kurių po standartizavimo proceso kiekis, dažniausiai, būna žymiai padidėjęs) savo ūkinėje komercinėje veikloje naudoti jam priklausantį patentą.

„Patentų pasalos“, autorės nuomone, akivaizdžiai atskleidžia šiuo metu esančios sistemos reguliavimo, o ypač atsakomybės nuostatų, nepakankamumą. Dabartinis teisinis reguliavimas sudaro galimybę neatskleisti ar klaidingai atskleisti esminių standartų patentą ir vėliau piktnaudžiauti turimomis išimtinėmis intelektinės nuosavybės teisėmis.

Teisinėje literatūroje teigiama, jog „patentų pasalos“ veiksmai turi antikonkurencinį poveikį: *pirma*, drausdami alternatyvių technologijų įvertinimą ir įtraukimą į standartą, trikdo optimalių technologijų atrinkimo procesui[136]; *antra*, šiais veiksmais yra apeinamas *prima facie* esminių standartų detalų nagrinėjimas standartizavimo organizacijoje, kai kitų organizacijos narių patentų būtinumo standartui tikrinimas yra kruopščiai atliekamas[137]; *trečia*, „patentų pasala“ apriboja galimybę būsimiems standartų įgyvendintojams įvertinti bendrą galimą licencijavimo naštą; bei *ketvirta*, apsunkina derybas dėl licencijavimo sąlygų ir jų atitikimo standartizavimo organizacijų

[135] Merges R. P. ir Kuhn J. M., *Supra* note 134. p. 16-18.
[136] Carlton, D.W. ir Shampine, A. An Economic Interpretation of FRAND [interaktyvus], *Journal of Competition Law and Economics*, 2013, 9(3), p. 8. < http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2256007> [žiūrėta 2014-10-28].
[137] Barazza, S., Licensing standard essential patents, part one: the definition of F/RAND commitments and the determination of royalty rates, *Supra* note 52, p. 468.

intelektinės nuosavybės nuostatoms bei FRAND įsipareigojimo keliamoms sąlygoms[138]. Kaip analizuota anksčiau šiame magistro baigiamajame darbe, tokias ir panašias situacijas Europos Komisija nagrinėja remiantis konkurencijos teisės nuostatomis bei jai suteiktais įgaliojimais šioje srityje kaip tai buvo atlikta *Rambus* byloje.

Kita vertus, aukščiau išdėstytas vertinimas yra nelaikytinas pakankamu, kadangi neužketa iš esmės kelio „patentų pasalos“ veiksmams. Manytina, jog teisinis reguliavimas turėtų ne tik drausti „patentų pasalos“ veiksmus (pažymėtina, jog tokie veiksmai *per se* nėra draudžiami), tačiau ir atgrasyti potencialius pažeidėjus nuo pastarųjų veiksmų atlikimo, o tam yra būtinos atitinkamos sankcijos, kurių Europos Komisija, autorės nuomone, šiuo metu yra nepajėgi nustatyti, taip pat kaip ir būsimas Bendras Patentų Teismas.

2.5.2 Neteisėtų veiksmų, susijusių su licencijuotų esminių standartų patentų naudojimu, uždraudimo reglamentavimo problematika

Galimybė reikalauti nutraukti neteisėtus veiksmus, kuri, dažniausiai, yra laikoma patentų savininkui suteikta veiksminga teisių gynimo priemone, standartų nustatymo kontekste šiuo metu, matyt, yra labiausiai nagrinėjama problema[139]. Ši teisių gynimo priemonė potencialiai skatina esminių standartų patentų savininkus užlaikyti šių patentų licencijavimą ypač tada, kai yra tikėtina, jog atsakovas, kurio reikalaujama nutraukti patento naudojimą, ateityje sieks sudaryti FRAND įsipareigojimą, tačiau tuo metu dar nėra pradėjęs derybų su esminio standarto patento savininku[140]. Iš dalies patentų užlaikymo veiksmai primena „snake-in-the-grass“ (*liet. „gyvatė žolėje“*) taktiką „patentų pasalų“ kontekste.

Aukščiau išdėstytam reguliavimo bei esminių standartų patentų licencijavimo sąlygų neaiškumui spręsti, teisinėje literatūroje yra susiformavę du požiūriai/siūlymai. Pirmasis požiūris, kurį palaiko ir esminių standartų patentų licencijavimą plačiai nagrinėjantis profesorius Carl Shapiro, teigia, jog sąžiningas, pagrįstas ir nediskriminacinis esminių standartų patentų licencijavimo įsipareigojimas pats savaime suponuoja, jog neteisėtų veiksmų uždraudimo institutas

[138] Ganglimair B. ir Tarantino E., Patent Discosure in Standard Setting, 2011 Working Paper 11-15, p. 6 [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-28] < http://www.netinst.org/Ganglmair_Tarantino_11_15.pdf>.
[139] Žr. Camesasca P., Langus G, Neven D. ir Treacy P, Injunctions For Standard-Essential Patents: Justice Is Not Blind, *Journal of Competition Law&Economics*, 2013, 9(2), p. 285–311.; arba Yeh B. T., Availability of Injunctive Relief for Standard-Essential Patent Holders [interaktyvus], *CRS Report for Congress*, 2012. https://www.law.berkeley.edu/files/CRS_SEP_Report_9-2012.pdf [žiūrėta 2014-11-05].
[140] Barazza S., Licensing standard essential patents, tart two: the availability of injunctive relief, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2014, p. 552.

neturi būti taikomas[141]. Antroji nuomonė atsiriboja nuo FRAND įsipareigojimo keliamų reikalavimų ir teigia, jog aukščiau minėtas užlaikymas turi būti vertinamas geros valios kontekste[142].

Šio magistro baigiamojo darbo autorė taip pat palaiko pirmąjį požiūrį, teigiantį esminių standartų patentų savininkui neturi būti suteikta galimybė suinteresuotiems FRAND įsipareigojimo sudarymu asmenims uždrausti esminio standarto patento naudojimą. Autorės nuomone, būtent sąžiningumo bei nediskriminacinė sąlygos susidariusiu atveju turėtų apsaugoti suinteresuotą asmenį, nuo esminio standartų patentų savininko užlaikymo veiksmų. Pastaruoju atveju, pastebima, jog teisinis reguliavimas turėtų drausti esminių standartų patentų užlaikymo veiksmus taip pat kaip ir „patentų pasalos“ veiksmus, nors šiuo metu negalima vienareikšmiškai teigti, jog tokie veiksmai yra draudžiami. Kaip atitinkamai atgrasyti potencialius pažeidėjus nuo pastarųjų veiksmų atlikimo ir kam yra būtinas aiškus ir nedviprasmis teisinis reguliavimas bei sankcijos, kaip toliau aptariama šiame magistro baigiamojo darbo skyriuje, šiai dienai negali pasiūlyti nei Europos Sąjunga, nei JAV.

Vertinant esminių standartų patentų užlaikymo veiksmus bei siekiant pagrįsti aukščiau išdėstytą autorės požiūrį dėl egzistuojančio teisinio reguliavimo nepakankamumo, svarbu atsižvelgti į Europos Sąjungos bei JAV teismų ir kompetentingų institucijų priimtus susijusius sprendimus bei jų reikšmę.

Išskirtinę reikšmę Europos Sąjungos teisinei praktikai FRAND įsipareigojimų bei esminių standartų patentų užlaikymo veiksmų vertinimo kontekste turi minėta taip vadinama *Orange book* byla. Šioje byloje valstybės narės teismas pirmą kartą kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, prašydamas išaiškinti situaciją, kai derybos dėl to, kad būtinos intelektinės nuosavybės teisės savininkas suteiktų licenciją, nepavyko, nes licenciją norintis gauti asmuo nepateikė besąlygiško pasiūlymo ir daugybę kitų klausimų, susijusių su FRAND įsipareigojimo aiškinimu[143].

Pažymėtina, jog *Huawei* v ZTE byloje Vokietijos teismui *Orange book* testas pasirodė prieštaraujantis Europos Komisijos formuojamai praktikai, o būtent išaiškinimams, pateiktiems *Samsung*[144] byloje. Šioje byloje *Samsung*[145] pateikė eilę ieškinių atskirose Europos Sąjungos valstybių narių jurisdikcijose siekdama uždrausi neteisėtus *Apple Inc*. veiksmus. Kadangi *Apple Inc*. atsisakė sudaryti su *Samsung* licencijavimo susitarimą, pastaroji teismuose rėmėsi savo esminių

[141] Farrell J., Hayes J., Shapiro C. ir Sullivan T, Standard Setting, Patents, and Hold-Up, *Antitrust Law Journal*, 2007, Vol. 74, p. 603-670.
[142] Geradin D. ir Rato M., *Supra* note 85.
[143] *Supra* note 121.
[144] Europos Komisijos sprendimo byloje Nr. COMP/39939 2014 m. balandžio 29 d. santrauka *Samsung* C 350/8.
[145] Įmonės Samsung Electronics Co., Ltd, Samsung Electronics France, Samsung Electronics GmbH, Samsung Electronics Holding GmbH ir Samsung Electronics Italia SpA Europos Komisijos sprendime byloje Nr. COMP/39939 kartu vadinamos Samsung.

standartų patentais, kurių atžvilgiu sudarė FRAND įsipareigojimą standartizavimo procese Europos Telekomunikacijų Standartų Institute dar 1998 metais. Taigi susidariusioje situacijoje Europos Komisija atkreipė dėmesį, jog intelektinės nuosavybės teisės yra „kertinis vieningos rinkos akmuo“. Tačiau tokiomis teisėmis neturi būti piktnaudžiaujama, kai jos yra būtinos siekiant įgyvendinti pramonės standartus, kurie neša didelę naudą tiek verslo subjektams, tiek vartotojams. Taigi tuo atveju, kai įmonės sudarė susitarimą dėl jų patentų licencijavimo sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, tuo atveju, naudojimasis teise uždrausti asmenims, kurie siekia sudaryti licencinį susitarimą, gali būti laikomas priešingu konkurencijos teisei[146]. Tačiau, pažymėtina, jog Europos Komisija nepaaiškino, kuo gi pasireiškia jos nurodomas „siekis“.

Atkreiptinas dėmesys, jog vienas iš Vokietijos Landgericht Düsseldorf teismo užduotų klausimų skamba taip: „jei piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi prielaida daroma jau tuomet, kai patento pažeidėjas praneša esąs pasirengęs deryboms, ar SESV 102 straipsnyje nustatyti specialūs kokybiniai ir (arba) laiko reikalavimai, susiję su pasirengimu deryboms? Ar prielaidą, kad toks pasirengimas egzistuoja, galima daryti jau tada, kai patento pažeidėjas tik apskritai (žodžiu) praneša esąs pasirengęs derėtis, ar patento pažeidėjas jau turi būti pradėjęs derybas, pavyzdžiui, nurodydamas konkrečias sąlygas, kuriomis jis yra pasirengęs sudaryti licencinę sutartį?“. Kitais žodžiais tariant, Vokietijos teismas prašo išaiškinti, kas yra, kuo pasireiškia ir kokiais kriterijais Samsung sprendime minimas „siekis“, atitinkamai, ar *Orange book* kriterijai sutinka su reguliavimu Europos Sąjungoje.

Svarbu atkreipti dėmesį, jog Vokietijos teismo pateikti klausimai atskleidžia esminę problemą, ar SESV 102 straipsnis gali reguliuoti intelektinės nuosavybės išimtinių teisių naudojimą ir disponavimą jomis, kadangi pats savaime šis straipsnis, nurodydamas konkrečius būdus, kaip galima piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi, nedraudžia intelektinės nuosavybės teisių savininkui remtis savo turimomis išimtinėmis teisėmis ir jų įgyvendinti savo nuožiūra. Pažymėtina, jog šiuo klausimu generalinio advokato pateikta išvada nepateikia aiškaus atsakymo, o daugiau apsiriboja abstrakčiu vertinimu. Tačiau, autorės nuomone, Europos Teisingumo Teismo sprendimas, tuo atveju, jeigu į aukščiau nurodytus klausimus būtų atsakyta neigiamai, suformuotų absoliutų teisinį vakuumą. Todėl tikėtina, jog Teisingumo Tesimas į užduotus klausimus atsakys teigiamai ir toliau FRAND įsipareigojimų sudarymą bei vykdymą vertins vadovaudamasis SESV 102 straipsniu. Nepaisant to, autorės nuomone, toks sprendimas būtų vertintinas labiau kaip išsisukimas iš padėties, kadangi joks kitas reguliavimas šiuo metu Europos Sąjungoje būtų neįmanomas. Atitinkamai

[146] Antitrust: Commission sends Statement of Objections to Samsung on potential misuse of mobile phone standard-essential patents, European Commission. 2012 m. gruodžio 21 d. pranešimas spaudai MEMO/12/1021.

tikėtina, jog Europos Teisingumo Teismas nepagrįstai plačiai turės išplėsti SESV 102 straipsnio taikymo apimtį, kas neturėtų būti laikoma teisinga teisine praktika, kuri formuoja absoliučiai visų Europos Sąjungos valstybių narių teisę.

Vertinant neteisėtų veiksmų uždraudimo būsimą reglamentavimą intelektinės nuosavybės teisės nuostatomis, t. y. Bendros patentinės apsaugos reglamentu, svarbu atsižvelgti ir į didžiųjų pasaulio inovatorių, kurie pasižymi didelio esminių standartų portfelio turėjimu, nuomonę, kadangi būsimas reguliavimas turėtų itin paveikti jų veiksmus rinkoje. Jau minėta, *kad Adidas AG, Apple Inc., BlackBerry Limited, Google Inc., Hewlett-Packard Company, Intel Corporation, Microsoft Corporation, Samsung Electronics Co., Ltd., Yahoo! Inc*. bei kitos žymios pasaulio įmonės vieningai Europos Sąjungos valstybėms narėms, Europos Parlamentui, Europos Komisijai bei Bendro Patentų Teismo reglamento rengėjams pateikė viešą laišką[147], kuriuo išreiškė savo pastebėjimus ir vieningą nuomonę tam tikrais aspektais, kurių vienas pagrindinių yra laikytinas būtent neteisėtų veiksmų uždraudimo reguliavimas.

Įmonių pateiktame laiške yra baiminamasi, jog būsimas griežtas vieningo Europos patento teisinis reguliavimas, tikėtina, sudarys palankias sąlygas patentų užlaikymo veiksmams ypač vadovaujantis Bendros patentinės apsaugos reglamentu. Šią poziciją korporacijos grindžia tuo, jog Bendros patentinės apsaugos reglamentas paskatins nepagrįstą bylinėjimąsi siekiant uždrausti tariamai neteisėtus veiksmus visoje Europos Sąjungoje. Kita vertus, aukščiau minėtos korporacijos, yra daugiausiai JAV kapitalo, taigi ir teisinis požiūris yra sąlygotas būtent šios jurisdikcijos ypatybių.

Taigi, atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą nuomonę, šio magistro baigiamojo darbo autorės nuomone, svarbu atsižvelgti, kaip yra vertinami patentų užlaikymo veiksmai ir sprendžiami ginčai, kylantys iš šių veiksmų esminių standartų patentų licencijavimo, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis bei nediskriminacinėmis sąlygomis, atveju.

Daugelis JAV autorių teigia, jog dėl patentų užlaikymo veiksmų yra atsakingos standartizavimo organizacijos, kurios šių veiksmų draudimą yra įtvirtinusios savo intelektinės nuosavybės nuostatose, o pastarųjų priėmimas yra dalis proceso, siekiant prisijungti prie standartizavimo organizacijų bei pasižyminčios sutartinių santykių pobūdžiu (sutikimas su intelektinės nuosavybės nuostatais yra laikomas sutarties su standartizavimo organizacija sudarymas. – aut. pastaba)[148]. Visa tai lemia, kad bene vienareikšmiškai vyrauja požiūris, kad yra

[147] *Supra* note 109.

[148] Tsai J. ir Wright J. D. Standard Setting, Intellectual Property Rights, and the Role of Antitrust in Regulating Incomplete Contracts [interaktyvus], *Antitrust Law Journal*, 2015, 80(1), p. 3-4. < http://ssrn.com/abstract=2467939> [žiūrėta 2014-11-19].

galimi du variantai, kai patentų užlaikymo reiškinys įvyksta: *pirma*, kai įmonė dalyvauja standartizavimo organizacijos veikloje ir sutinka sudaryti FRAND įsipareigojimą, tačiau, iškilus teisminio ginčo galimybei, reikalauja nepagrįstai didesnio atlyginimo nei kiti standartizavimo organizacijos nariai; ir *antra*, kai įmonė neatskleidžia savo esminių standartų patentų tol, kol šie standartai yra priimamai, o, juos priėmus reikalauja nepagrįstai didelio atlyginimo teikdama ieškinį teismui (ar grasindama tokį pateikti), siekiant uždrausti neva neteisėtus veiksmus[149]. Būtent pastaruoju atveju ir kyla ginčai dėl neteisėtų veiksmų uždraudimo esminių standartų patentų licencijavimo kontekste.

Autorės nuomone, byla JAV jurisdikcijoje, kurią susidariusiu atveju yra svarbu paminėti tai – Federalinėje Prekybos Komisijoje nagrinėta *Rambus* byla, kilusi tokiomis pačiomis aplinkybėmis, kaip ir Europos Sąjungos jurisdikcijoje.

Federalinė Prekybos Komisija susidariusiu atveju rėmėsi aukščiau minėtu Sherman akto pažeidimu, kadangi, anot šios komisijos, *Rambus* dalyvavo standartizavimo procese tik tam, kad gautų informacijos apie priimamą standartą ir pakeistų savo patento paraišką taip, kad pastarasis užimtų itin svarbią standarto dalį ir jo indėlis į licencijavimą būtų atlyginamas žymiai labiau nei kitų standartizavimo organizacijų dalyvių, kas sąlygotų *Rambus* monopolį[150]. Nepaisant to, teismai nepritarė šiai Federalinės Prekybos Komisijos nuomonei, kadangi nebuvo įrodytas faktas, jog *Rambus* pasinaudojo jam nepriklausančiais patentais ar sutrukdė standartizavimo procedūrą standartizavimo procedūrą. Buvo įrodytas tik tai, jog *Rambus* veikė apgaulingai, kas nesuponuoja Sherman akto pažeidimo[151].

Iš to, kas išdėstyta aukščiau, autorės nuomone, galima teigti, jog esminių standartų patentų užlaikymo veiksmus yra iš tiesų sudėtinga nubausti jų atlikėjus tiek Europos Sąjungoje, tiek JAV jurisdikcijoje. Manoma, jog viena pagrindinių priežasčių yra ta, jog šie – esminių standartų patentų užlaikymo – veiksmai *per se* nėra draudžiami nei intelektinės nuosavybės, nei konkurencijos teisės nuostatomis, o net ir tuo atveju, jeigu standartizavimo organizacijų intelektinės nuosavybės nuostatose (kaip, pavyzdžiui, ETSI), tokie veiksmai yra draudžiami, pastarosios organizacijos neturi pakankamai instrumentų bei galios taikyti sankcijas tuo labiau, kad dėl pačios užlaikymo sąvokos nėra prieita vieningos nuomonės.

[149] Wallace J. M., Rambus v. F.T.C. In The Context of Standard-Setting Organizations, Antitrust, and the Patent Hold-up Problem, *Berkley Technology Law Journal*, 2009, Vol. 24, p. 668, 2009.
[150] Federalinės Prekybos Komisijos vieša nuomonė byloje dėl Rambus, Inc., Nr. 9302.
[151] Jonas H., The Recent DOJ and FTC Policy Suggestions for Standard Setting Organizations - The Way Out of Standard-Essential Patent Hold-up? *Journal of Intellectual Property & Entertainment Law*, 2013 Vol. 2 Issue 2, p. 339.

3 IŠVADOS

1. Patentai bei standartai turi bendrą inovacijų ir technologijų skatinimo tikslą, atskleidžia techninę informaciją visuomenei; tačiau, tuo tarpu kai standartais siekiama kuo atviriau ir plačiau atskleisti išradimą, metodą ar net atradimą, patentais yra suteikiama jo savininkui išimtinė monopolija. Taigi esminių standartų patentai, kurie sujungia standartų ir patentų sąvokas bei reguliavimą į vieną, turi ieškoti pusiausvyros tarp to, kiek, kaip ir už kokį atlyginimą turėtų būti patentas atskleistas suinteresuotiems asmenims, kai patento savininkui yra suteiktos išimtinės teisės į jį.
2. Standartizavimo organizacijoms sutartinių santykių pagrindu turėtų būti suteikta daugiau įgaliojimų. Pačios organizacijų priimamos intelektinės nuosavybės nuostatos, kuriose būtų apibrėžta, kas standartizavimo procese yra laikoma sąžiningu, pagrįstu ir nediskriminaciniu esminiu standartų patentų licencijavimu, turėtų būti privalomojo pobūdžio ir saistytų prisijungiančius esminių standartų patentų savininkus (organizacijos narius) sutartiniais santykiais. Todėl esminių standartų patentų turėtojai, prisijungdami prie standartizavimo organizacijos turėtų sudaryti sutartis, kurios įpareigotų taikytis standartizavimo organizacijos priimtų nuostatų. Tik tokiu atveju, derinant standartizavimo organizacijų intelektinės nuosavybės nuostatas su įvairių jurisdikcijų institucijomis, būtų užtikrintas nuoseklus esminių standartų patentų licencijavimo, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, aiškinimas.
3. Pirmoji – sąžiningumo – sąlyga FRAND įsipareigojime turėtų būti aiškinama ir siejama su sąžiningu esminių standartų patentų atskleidimu dviejuose lygiuose, t. y.: *pirma*, standartizavimo organizacijai, kuri pranešė apie tam tikro standarto priėmimą, ir, *antra*, sąžiningu esminių standartų patentų atskleidimu suinteresuotiems asmenims, kurie rengiasi įgyvendinti tam tikrą standartą. Antroji – pagrįstumo – sąlyga FRAND įsipareigojime turėtų būti siejama su pagrįstu atlygiu, kuris turi būti sumokėtas esminių standartų patentų savininkui už jo indėlį į tam tikrą standartą, atsisakant absoliučios monopolijos į tam tikrą išradimą, šį išradimą sąžiningai atskleidžiant ir vėliau licencijuojant visiems suinteresuotiems asmenims, kurie yra pasiryžę sudaryti ir laikytis FRAND įsipareigojimo.
4. Išanalizavus FRAND įsipareigojimo pagrįstumo vertinimo teorijas, darytina išvada, jog taip vadinamas *„pseudo-pool“* aiškinimas, siūlantis, kad susitariančias

licencijuoti esminius standartų patentus šalis sietų sutartiniai santykiai, o dar prieš standarto patvirtinimą, Autorės siūlymu, standartizavimo organizacijoje, kooperuojantis organizacijos ekspertams, esminių standartų patentų savininkams bei būsimiems standartų įgyvendintojams, būtų nustatyta, kas yra laikytina pagrįstu atlyginimu visų esminių standartų patentų, dalyvaujančių *„patent-pool“* susitarime, nepriklausomai nuo to, kiek esminių standartų tams tikras savininkas atskleidė, bet atsižvelgiant į tų atskleistų patentų kokybinį indėlį į priimamą standartą.

5. Europos Komisijos FRAND įsipareigojimo sąlygų aiškinime yra palikti du esminiai trūkumai: *pirma*, sąžiningumo bei pagrįstumo sąlygos yra sutapatinamos, paliekant neaiškumą, ką kiekviena iš šių sąlygų reiškia bei koks yra kiekvienos tikslas; ir, *antra*, Europos Komisijos pozicija, jog bet kuriuo esminių standartų patentų licencijavimo momentu yra galima pasikliauti *ex ante* teorija, iš esmės suponuoja, kad bet kuriuo metu galima atsižvelgti į standarto priėmimo metu galiojusias licencijavimo sąlygas, tačiau, ilgainiui padaugėjus rinkos dalyvių ir pasikeitus ekonominei situacijai tokia teorija, kaip ir JAV pripažįstama *„arm‘s-length“* teorija, gali neatitikti konkrečios faktinės situacijos poreikio.
6. Trečioji – nediskriminacinė – FRAND įsipareigojimo sąlyga turėtų būti aiškinama kaip pasižyminti dvipusiu veikimu: *pirma*, procedūroje iki standarto priėmimo ši sąlyga turi būti aiškinama kaip draudžianti standartizavimo organizacijai bet kokiais pagrindais diskriminuoti esminių standartų patentų savininkus, kurie yra pasirengę sudaryti FRAND įsipareigojimą; ir, *antra*, po to kai standartas yra priimamas ir tam tikras patentas yra pripažįstamas esminiu, šio patento savininkui turi būti draudžiama bet kokiais pagrindais diskriminuoti standartų įgyvendintojus, kurie sutinka sudaryti licencinį susitarimą dėl šio standarto įgyvendinimo.
7. Būsimam Bendrajam Patentų Teismui pagal kompetenciją bus priskiriamas ieškinių nagrinėjimas dėl kompensacijų už licencijas remiantis Bendros patentinės apsaugos reglamento 8 straipsniu, tuo tarpu Bendrosios patentinės apsaugos reglamento preambulėje yra nustatyta, jog bendro galiojimo Europos patentų priverstinį licencijavimą atitinkamų dalyvaujančių valstybių narių teritorijų atžvilgiu turėtų reglamentuoti jų teisės aktai. Bendrojo Patentų Teismo kompetencija šiuo aspektu nėra suderinta su Bendros patentinės apsaugos reglamentu, o šis nesuderinamumas suteiks Bendrajam Patentų teismui „jungtinę“ kompetenciją spręsti nacionalinės teisės klausimus, kas, manytina, sukels kompetencijų pasiskirstymo klausimo tarp

Bendrojo Patentų Teismo bei nacionalinių teismų. To galėjo būti išvengta, jeigu Europos patentų priverstinis licencijavimas būtų reglamentuotas Europos Sąjungos, bet ne nacionaliniu lygiu.

8. JAV Federalinės Prekybos Komisijos *Google* byloje pateiktas konkurencijos teisės normų taikymo sąlygos esminių standartų licencijavimo ar atsisakymo licencijuoti šiuos patentus kontekste turėtų būti laikytinos pavyzdžiu tiek tolimesnei JAV praktikai, tiek Europos Sąjungos kompetentingoms institucijoms. Pastarosios sąlygos nustato, jog asmuo esminių standartų patentų savininkas gali imtis veiksmų dėl tikėtinai neteisėtų veiksmų uždraudimo tik tuo atveju, jeigu potencialus licenciatas aiškiai parodo, kad naudoja esminių standartų patentus ir atsisako sudaryti FRAND įsipareigojimą. Kita vertus, visų standartizavimo procese asmenų interesai būtų geriau apginami, jeigu tokie ginčai būtų sprendžiami vadovaujantis tinkamai parengtomis intelektinės teisės nuostatomis.
9. Sąžiningas, pagrįstas ir nediskriminacinis esminių standartų patentų licencijavimo įsipareigojimas, o ypač sąžiningumo ir nediskriminacinė sąlygos, pats savaime suponuoja, jog esminių standartų patentų savininkui neturi būti suteikta galimybė uždrausti naudoti tokį FRAND įsipareigojimo sudarymu suinteresuotiems asmenims. Manytina, kad, tuo atveju, jeigu ši pozicija vyrautų teisiniame reguliavime, būtų išvengta ar bent jau sumažintas esminių standartų patentų užlaikymas, kuris yra laikytinas labiausiai paplitusia nepavykusio esminių standartų patentų licencijavimo pasekme, o taip pat atgrasytų asmenis nuo „patentų pasalų“ veiksmų.

LITERATŪRA

Monografijos

1. Kur A. ir Dreier T., *European Intellectual Property Law: Text, Cases and Material*, Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA: MPG Books Group, UK, 2013.

Moksliniai straipsniai

1. Abbott K. W ir Sindal D. International „standards“ and international governance. Journal of European Public Policy, 2001, 8:3: 345-370.
2. Barazza, S., Licensing standard essential patents, part one: the definition of F/RAND commitments and the determination of royalty rates, Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2014, Vol. 9, p. 465-481.
3. Barazza S., Licensing standard essential patents, tart two: the availability of injunctive relief, Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2014, p. 552-564.
4. Camesasca P., Langus G, Neven D. ir Treacy P, Injunctions For Standard-Essential Patents: Justice Is Not Blind, Journal of Competition Law&Economics, 2013, 9(2), p. 285–311.;
5. Contreras J.L., FRAND: A Pseudo-Pool Approach to Standards-Based Patent Licensing, Antitrust Law Journal, 2013, 79, p. 47-94.
6. Dratler J. Jr., Licensing of Intellectual Property Law, Volume 1, Commercial Law and Intellectual Property Law Series, ISBN 1-58852-064-1, 2005, p. 3-26.
7. Durie, D. J. ir Lemley M. A., A Structural Approach to Calculating Reasonable Royalties, Lewis & Clark Law Review, 2010, 14:627-652.
8. Farrell J., Hayes J., Shapiro C. ir Sullivan T, Standard Setting, Patents, and Hold-Up, Antitrust Law Journal, 2007, Vol. 74, p. 603-670.
9. Fröhlich M. The smartphone patent wars saga: availability of injunctive relief for standard essential patents. Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2014, Vol. 9, No. 2, p. 156-159.
10. Geradin D., The *European Commisssion Policy Towards the Licensing of Standard-Essential Patents: Where Do We Stand*? Oxford University Journal of Competition Law & Economics, 2013, 9(4): 1125 -1145.
11. Jonas H., The Recent DOJ and FTC Policy Suggestions for Standard Setting Organizations - The Way Out of Standard-Essential Patent Hold-up? Journal of Intellectual Property & Entertainment Law, 2013 Vol. 2 Issue 2, p. 323-351.
12. Kühn, K., Scott Morton, F. ir Shelanski, H., Standard Setting Organizations Can Help Solve the Standard Essential Patents Licensing Problem, CPI Antitrust Chronicle, 2013.

13. Lawrance S. ir Peirson L., The General Court's 2012 Microsoft judgment: 'reasonable' fines and 'reasonable' licence fees, Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2013, Vol. 8, No. 3, p. 236-240.
14. Lemley, M. A., Intellectual Property Rights and Standard-Setting Organizations. California Law Review, 2002, 90 (6): 1889 – 1980;
15. Lemley A. M. ir Shapiro C. A Simple Approach to Setting Reasonable Royalties for Standard-Essential Patents. Berkeley Technology Law Journal. 2013, p 1136-1166.
16. Lemely M. A., Standardizing Government Standard-Setting Policy for Electronic Commerce. Berkeley Technology Law Journal, 1999, 14(2): 745-758.
17. Lemeley, M. A. Ten Things to do About Patent Holdup of Standards (And One Not To). Boston College Law Review, 2007, 40: 149-168.
18. Mattli, W., The Politics and Economics of International Institutional Standandard Setting: An Introduction, Journal of European Public Policy, 2011, 8:3, 328-344.
19. Rysman, M., Simcoe, T., Patents and Performance of Voluntary Standard-Setting Organizations, Management Science, 2008m, 54(11): 1920-1934.
20. Salant D. J, Formulas for Fair, Reasonable and Non-Discriminatory Royalty Determination, International Journal of IT Standards and Standartization Research, 2009, 7(1), p. 66-75.
21. Schmalensee R., Standard-Setting, Innovation Specialists and Competition Policy, The Journal Of Industrial Economics, 2009, 3, p. 526-552.
22. Shaver, L. Illuminating Innovation: From Patent Racing to Patent War. Washington and Lee Law Review, 2014, 69, p.1891-1947.
23. Švirinas, D. ir Volochova, A. Atsisakymo sudaryti licencinę sutartį vertinimas pagal konkurencijos teisę. Jurisprudencija. 2008, 10 (112), p. 76-86.
24. Teece, D. J. ir Sherry, E. F., Standards Setting and Antitrust, Minnesota Law Review. 2003, 87, p. 1913-1994.
25. Toikka, R. S. Patent Licensing Under Competitive and Non-Competitive Conditions. Journal of Patent and Trademark Office Society 82, 2000, p. 279-302.
26. Treacy P. ir Lawrance S., FRANDly fire: are industry standards doing more harm than good? Journal of Intellectual Property Law, 2008, Vol. 3, p. 22-29.
27. Wallace J. M., Rambus v. F.T.C. In The Context of Standard-Setting Organizations, Antitrust, and the Patent Hold-up Problem, Berkley Technology Law Journal, 2009, Vol. 24, p. 668-712.

Elektroniniai leidiniai

1. 2013 m. rugsėjo 26 d. Adidas AG, Apple Inc., ARM Holdings plc, BlackBerry Limited, Bull SAS, Cisco Systems Inc., Deutsche Post AG, Deutsche Telekom AG, European Semiconductor Industry Association (ESIA) Google Inc., Hewlett-Packard Company, Intel Corporation, Microsoft Corporation, Samsung Electronics Co., Ltd., Syndicat de l'Industrie des Technologies de l'Information (SFIB), Telecom Italia S.p.A. ir Yahoo! Inc. viešas laiškas Europos Sąjungos valstybėms narėms, Europos Parlamentui, Europos Komisijai bei Bendro Patentų Teismo reglamento rengėjams [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-11-01] <http://www.microsoft.com/global/eu/RenderingAssets/pdf/3201.2013%2009%2026%20-%20UPC%20-%20Industry%20Open%20Letter.pdf>.
2. American National Standards Institute, Guidelines for Implementation of the ANSI Patent Policy (An Aid to More Efficient and Effective Standards Development Fields That May Involve Patented Technology) [interaktyvus], 2012. [žiūrėta 2014-10-15] <http://publicaa.ansi.org/sites/apdl/Documents/Standards%20Activities/American%20National%20Standards/Procedures,%20Guides,%20and%20Forms/ANSI%20Patent%20Policy%20Guidelines%202012%20final.pdf>.
3. Biddle B., White A. ir Woods S. How Many Standards in a Laptop? (And Other Empirical Questions) [interaktyvus] *Arizona State University Sandra Day O'Connor College of Law*, 2010, [žiūrėta 2014-09-14]. <http://ssrn.com/abstract=1619440>.
4. Carlton D.W. ir Shampine A., An Economic Interpretation of FRAND [interaktyvus], *Journal of Competition Law and Economics*, 2013, 9(3). [žiūrėta 2014-10-28] <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2256007>.
5. Creative Commons [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-15] <http://www.creativecommons.lt/creative-commons-licenciju-suteikiamaos-galimybes>.
6. Cotter T. F., The Comparative Law and Economics of Standard-Essential Patents and FRAND Royalties, *Legal Studies Research Paper Series* [interaktyvus], 2013, 40. [žiūrėta 2014-11-18] <http://ssrn.com/abstract=2318050>.
7. Europos komisija. Competition policy in brief. Sandard-essential patents. *European Union* [interaktyvus], 2014, ISBN 978-92-79-35553-0, ISSN:2315-31:13 [žiūrėta 2014-11-18]. < http://ec.europa.eu/competition/publications/cpb/2014/008_en.pdf>.
8. Ganglimair B. ir Tarantino E., Patent Discosure in Standard Setting, 2011 *Working Paper 11-15* [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-28] <http://www.netinst.org/Ganglmair_Tarantino_11_15.pdf>.

9. Geradin D. ir Rato M., Can Standard-Setting Lead to Exploitative Abuse? A Dissonant View on Patent Hold-Up, Royalty Stacking and the Meaning of FRAND [interaktyvus], *European Competition Journal*, 2007. [žiūrėta 2014-11-05] <http://ssrn.com/abstract=946792>.
10. Yeh B. T., Availability of Injunctive Relief for Standard-Essential Patent Holders [interaktyvus], *CRS Report for Congress*, 2012. [žiūrėta 2014-11-05] <https://www.law.berkeley.edu/files/CRS_SEP_Report_9-2012.pdf>.
11. Layane-Farrar, A, Padilla A. J. ir Schmalensee, R. Pricing Patents for Licensing in Standard Setting Organizations: Making Sense of Frand Commitments. [interaktyvus] *CEMFI Working Paper* No. 0702, 2007. [žiūrėta 2014-10-22] <ftp://ftp.cemfi.es/wp/07/0702.pdf>.
12. Lietuvos standartizacijos departamentas [interaktyvus]. Vilnius, 2014. [žiūrėta 2014-10-01]. <http://www.lsd.lt/typo_new/index.php?id=209>
13. Merges R. P. ir Kuhn J. M., An Estoppel Doctrine for Patented Standards [interaktyvus]. *California Law Review*, 2009, 37. [žiūrėta 2014-10-28] <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1134000>.
14. Remarks by the President in State of Union Address [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-10] <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-state-union-address>.
15. Salung Petersen C., Riis T. ir Schovsbo J, The Unified Patent Court (UPC), Compulsory Licensing and Competition Law [interaktyvus], 2014. [žiūrėta 2014-10-29]. <http://ssrn.com/abstract=2489006>.
16. Shapiro, C., ir Varian, H. R. Information Rules: A Strategic guide to the Network Economy [interaktyvus], *Harvard Business School Press*, 1999. [žiūrėta 2014-10-20] <http://mbauninorte.files.wordpress.com/2009/08/information-rules.pdf>.
17. Staus J. The Present State of the Patent System in the European Union: As Compared with the Situation in the Unites States of America and Japan [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-11] <http://www.suepo.org/public/background/straus.pdf>.
18. Tarptautinė Standartizavimo Organizacija. What is standard? [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-13] <http://www.iso.org/iso/home/standards.htm>.
19. Tarptautinė Telekomunikacijų Sąjunga, Common Patent Policy for ITU-T/ITU-R/ISO/IEC [interaktyvus. [žiūrėta 2014-10-13] <http://www.itu.int/en/ITU-T/ipr/Pages/policy.aspx>.
20. Tarptautinė Telekomunikacijų Sąjunga. Understanding patents, competition and standardization in an interconnected world, [interaktyvus] ITU 2014. [žiūrėta 2014-10-13] <http://www.itu.int/en/ITU-T/Documents/Manual_Patents_Final_E.pdf>.

21. Tsai J. ir Wright J. D. Standard Setting, Intellectual Property Rights, and the Role of Antitrust in Regulating Incomplete Contracts [interaktyvus], Antitrust Law Journal, 2015, 80(1). [žiūrėta 2014-11-19] < http://ssrn.com/abstract=2467939>.
22. Vikipedija. Laisvoji enciklopedija. De facto standard. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-10-13] <http://en.wikipedia.org/wiki/De_facto_standard>.

Lietuvos Respublikos teisės aktai

1. Lietuvos standartizacijos departamento nuostatai. *Valstybės žinios*. 2013, Nr. 48-2415;
2. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 8-120; 2011, Nr. 4-127;
3. Lietuvos Respublikos standartizacijos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 35-972.

Lietuvos Respublikos teismų praktika

1. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies, Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939-1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto sąrašo „1939-1990 metų okupacijų represinės struktūros, tarnybos ir pareigos, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos“ 9 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai Vilnius, 2000 m. vasario 10 d. Valstybės žinios, 2000-02-18, Nr. 14-370.

Tarptautinės sutartys ir kiti dokumentai

1. Europos Telekomunikacijų Standartų Instituto 2014 m. kovo 19 d. procedūrų taisyklių priedas Nr. 6..
2. Europos Telekomunikacijų Standartų Instituto 2013 m. rugsėjo 19 d. intelektinės nuosavybės teisių nuostatai.
3. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 75-1796.
4. 1994 m. gruodžio 23 d. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba [1994], OL 336/214.

Europos Sąjungos teisės aktai

1. Europos Komisijos komunikatas. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairės (Tekstas svarbus EEE), 2011/C 11/01.
2. Europos Patentų Išdavimo Konvencija (Europos Patentų Konvencija). Valstybės žinios. 2004, Nr. 147-5325.
3. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 98/34/EB, 2004/22/EB, 2007/23/EB, 2009/23/EB ir 2009/105/EB ir panaikinamas Tarybos sprendimas 87/95/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1673/2006/EB (Tekstas svarbus EEE).
4. Europos Parlamento ir Tarybos 2012 m. gruodžio 17 d. reglamentas (ES) Nr. 1257/2012 kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas kuriant bendrą patentinę apsaugą. [2012] OL, L 361/1.
5. Europos Sąjungos Tarybos 2013 sausio 11 d. susitarimas dėl Bendro patentų teismo Nr. 16351/12.

Tarptautinių teismų ir kompetentingų institucijų sprendimai

1. Antitrust: Commission confirms sending a Statement of Objections to *Rambus*, European Commission. 2007 m. rugpjūčio 23 d. pranešimas spaudai MEMO/07/330.
2. Antitrust: Commission initiates formal proceedings against *Qualcomm* European Commission. 2007 m. spalio 1 d. pranešimas spaudai MEMO/07/389.
3. Antitrust: Commission initiates formal proceedings against *Qualcomm* European Commission. 2009 m. lapkričio 24 d. pranešimas spaudai MEMO/09/516.
4. Antitrust: Commission sends Statement of Objections to *Samsung* on potential misuse of mobile phone standard-essential patents, European Commission. 2012 m. gruodžio 21 d. pranešimas spaudai MEMO/12/1021.
5. Europos Bendrojo Teismo 2012 m. birželio 27 d.. sprendimas *Microsoft Corp. v Europos Komisija,* byloje Nr. T-167/08.
6. Europos Komisijos 2004 m. gegužės 24 d. Sprendimas 2007/53/EB dėl [EB] 82 straipsnio ir EEE susitarimo 54 straipsnio taikymo prieš *Microsoft Corp*. Bylos Nr. COMP/C‑3/37.792, OL L 32, 2007.

7. Europos Komisijos 2012 m. vasario 13 d. sprendimas byloje COMP/M.6381-*Google/Motorola Mobility*, C(2012) 1068.
8. Europos Komisijos sprendimo byloje Nr. COMP/39939 2014 m. balandžio 29 d. santrauka *Samsung* C 350/8.
9. Europos Patentų Ofiso Apeliacinė Tarnybos 2006 m. lapkričio 15 d. sprendimas byloje Nr. T0154/04.
10. Europos Sąjungos Bendrojo teismo Antrosios kolegijos prezidento 2012 m. vasario 1 d. įsakymas *SK Hynix v Komisija*, byloje Nr. T-148/10.
11. Europos Teisingumo Teismo 1978 m. vasario 14 d. sprendimas *United Brands Company ir United Brands Continentaal BV v Komisija* (1978), byloje Nr. 27/76, Rink. p. 207.
12. Europos Teisingumo Teismo 1979 m. vasario 13 d. sprendimas *Hoffmann-La Roche&Co. AG v Komisija* (1979), byloje Nr. 85/76.
13. Europos Teisingumo Teismo 1983 m. lapkričio 9 d. sprendimas *Michelin v Komisija* byloje Nr. 322/81, Rink. p. 3461.
14. Europos Teisingumo Teismo 2004 m. balanžio 29 d. sprendimas *IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH & Co. KG*, byloje Nr. C-418/01. ERC I-05093, 2004
15. Generalinio advokato Melchior Wathelet išvada, pateikta 2014 m. lapkričio 20 d., *Huawei Technologies Co. Ltd v ZTE Corp., ZTE Deutschland GmbH*, byloje Nr. C‑170/13.
16. Pirmosios instancijos teismo 2000 m. kovo 30 d. sprendimas *Kish Glass v Komisija*, byloje Nr. T-65/96, Rink. p. II-1885.
17. Pirmosios instancijos teismo 2003 m. gruodžio 17 d. sprendimo *British Airways v Komisija*, byloje Nr. T-219/99, Rink. p. II-5917.

Užsienio šalių teisės aktai

1. Jungtinių Amerikos Valstijų 35 kodeksas – Patentai.
2. The Sherman Antitrust Act, 26 Stat. 209, 15 U.S.C. §§ 1–7.
3. 1936 m. gegužės 5 d. Vokietijos patentų įstatymas (2009 m. liepos 31 d. redakcija).

Užsienio šalių teismų ir kompetentingų institucijų sprendimai

1. 2012 m. lapkričio 21 d. Federalinės Prekybos Komisijos skundas byloje dėl *Robert Bosh GmbH, Jungtinės Amerikos Valstijos v Federalinė Prekybos Komisija* Nr. C-4377.

2. 2013 m. balandžio 5 d. Landgericht Düsseldorf (Vokietija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje *Huawei Technologies Co. Ltd v ZTE Corp., ZTE Deutschland GmbH* (Bylos Nr. C-170/13).
3. Federalinės Prekybos Komisijos 2013 m. balandžio 23 d. sprendimas ir įsakymas byloje dėl *Robert Bosh GmbH, Jungtinės Amerikos Valstijos v Federalinė Prekybos Komisija* Nr. C-4377.
4. Federalinės Prekybos Komisijos 2013 m. liepos 26 d. sprendimas ir įsakymas byloje dėl *Molorola Mobility LLC ir Google Inc, Jungtinės Amerikos Valstijos v Federalinė Prekybos Komisija* Nr. C-4410.
5. Federalinės Prekybos Komisijos vieša nuomonė byloje dėl *Rambus, Inc*., Nr. 9302
6. Federalinės Prekybos Komisijos 2013 m. sausio 3 d. susitarimas byloje dėl *Molorola Mobility LLC ir Google Inc, Jungtinės Amerikos Valstijos v Federalinė Prekybos Komisija* Nr. C-4410.
7. United States District Court for The Northern District of Illinois Eastern Division 2012 m. liepos 22 d. sprendimas byloje *Apple, Inc. ir Next Software Inc. v Motorola, Inc. ir Motorola Mobility, Inc*. Nr. 1:11-cv-08540.
8. United States District Court, S.D. New York. *Georgia-Pacific Corporation v United States Plywood Corporation Tenney*, District Judge 1970 m. gegužės 28 d. Civ. A. No. 99-195.
9. United States District Court for The Northern District of Illinois Eastern Division 2012 m. liepos 22 d. teisėjo Richard A. Posner nuomonė byloje *Apple, Inc. ir Next Software Inc. v Motorola, Inc. ir Motorola Mobility, Inc*. Nr. 1:11-cv-08540.
10. United States Court of Appeals for the Federal circuit 2014 m. gegužės 16 d. sprendimas byloje *Apple, Inc. ir Next Software Inc. v Motorola, Inc. ir Motorola Mobility, Inc*. Nr. 2012-1548,-1549.

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

Magistro baigiamajame darbe atskleidžiama esminių standartų patentų esmė bei analizuojamas jų licencijavimo ypatumai, remiantis sąžiningomis, pagrįstomis bei nediskriminacinėmis sąlygomis. Darbe, išanalizavus susijusią Europos Sąjungos bei Jungtinių Amerikos Valstijų teismų bei kompetentingų institucijų praktiką, o taip pat teisinę literatūrą, atskleidžiamos šių sąlygų prasės bei pateikiami pasiūlymai kaip sąžiningos, pagrįstos bei nediskriminacinės sąlygos turėtų būti aiškinamos. Galiausiai magistro baigiamajame darbe yra pateikiamos nepavykusio licencijavimo pasekmės bei pasiūlymai kaip esminių standartų patentų licencijavimą galima padaryti sėkmingesniu.

Atlikus tyrimą buvo patvirtina, kad esminių standartų patentų licencijavimo teisinis reguliavimas Europos Sąjungoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose yra nepakankamas.

Reikšminiai žodžiai:

Esminių standartų patentai, standartizavimo organizacijos, atlygintinis licencijavimas, FRAND įsipareigojimas, neteisėtų veiksmų užraudimas.

In this master thesis meaning of standard essential patents are disclosed, as well as licensing under fair, reasonable and non-discriminatory terms of these patents are analysed. After performing analysis of relevant practice made by courts and competent institutions of European Union and United States of America, as well as legal literature, meaning of these terms was disclosed and proposal presented, how fair, reasonable and non-discriminatory terms should be explained. Moreover, in this master thesis consequences of unsuccessful licensing are presented as well as suggestions of how to improve licensing of standard essential patents.

Key words:

Standard essential patents, standard setting organizations, pecuniary licensing, FRAND commitment, injunctive relief.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

ESMINIŲ STANDARTŲ PATENTŲ LICENCIJAVIMAS REMIANTIS SĄŽININGOMIS, PAGRĮSTOMIS IR NEDISKRIMINACINĖMIS SĄLYGOMIS

Atsižvelgiant į tai, kad esminių standartų patentų licencijavimo sąlygų turinys vis dar nėra aiškus, šio darbo tikslas yra išsiaiškinti ir išanalizuoti šių patentų teisinio reguliavimo bei licencijavimo problemas ir pateikti išvadas bei pasiūlymus, kaip turėtų būti reguliuojamas esminių standartų patentų licencijavimas bei aiškinamos sąžiningos, pagrįstos ir nediskriminacinės sąlygos. Siekiant įgyvendinti šį tikslą, magistro baigiamuoju darbu yra atskleidžiama esminių standartų patentų teisinė sąvoka bei jų licencijavimo sąžiningumo, pagrįstumo ir nediskriminacinės sąlygų sąvokas. Darbe yra taip pat nustatomos teisinio reguliavimo spragos, esančios šioje kategorijoje bei pateikiamos išvados ir pasiūlymai, kaip turėtų būti aiškinamos aukščiau minėtos licencijavimo sąlygos.

Magistro baigiamasis darbas yra sudarytas iš trijų esminių dalių. Pirmojoje dalyje yra detaliai analizuojamos patentų bei standartų reikšmės, jų reguliavimo priežastys ir sąveika. Toliau darbe yra analizuojamas standartizavimo institucijų veikla patentą pripažįstant esminiu tam tikro standarto atžvilgiu bei pateikiama esminio standarto patento sąvoka.

Antrojoje dalyje yra atskleidžiamos esminių standartų patentų licencijavimo sąžiningumo, pagrįstumo ir nediskriminacinės sąlygų teisinės sąvokos, analizuojama Europos Sąjungos bei Jungtinių Amerikos Valstijų teismų bei kompetentingų institucijų praktika. Toliau magistro baigiamajame darbe yra analizuojama esminių standartų patentų licencijavimo sąveika su intelektinės nuosavybės bei konkurencijos teise. Galiausiai magistro baigiamajame darbe yra pateikiamos nepavykusio licencijavimo pasekmės, bei pasiūlymai kaip esminių standartų patentų licencijavimą galima padaryti sėkmingesniu.

Paskutinėje magistro baigiamojo darbo dalyje, atsižvelgiant į tai, jog esminių standartų patentų licencijavimo teisinis reguliavimas Europos Sąjungoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose yra nepakankamas, yra pateikiamos išvados bei pasiūlymai. Šioje dalyje yra pateikiamas patentų bei standartų sąveikos išaiškinimas, siūlymai dėl standartizavimo organizacijų galių padidinimo, pateikiamos sąžiningumo, pagrįstumo bei nediskriminacinių sąlygų sąvokos, nustatomos pagrindinės teisinio aiškinimo spragos bei pateikiami pasiūlymai, kaip šių spragų galima būtų išvengti.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

STANDARD ESSENTIAL PATENTS: LICENSING UNDER FAIR, REASONABLE AND NON-DISCRIMINATORY TERMS

Considering that content of terms on licensing of standard essential patents are still not clear, the aim of this master is to identify and analyse legal issues related to regulation and licensing of these patents, as well as to present conclusions and suggestions, how standard essential patents shall be regulated and how fair, reasonable and non-discriminatory terms shall be explained. In order to fulfil this aim, fair, reasonable and non-discriminatory are disclosed in this master thesis. After identifying the man issues of legal regulation and interpretation in the category of standard essential patents, conclusions and proposals how the terms of licensing shall be explained.

Master thesis is contains of three parts. In the first part significance of patents and standards, their regulation and interaction are being analysed. Further in the first part, activities of standard setting organizations in recognition of a patent as essential for a certain standard and, as a consequence concept of standard essential patent is presented.

In the second part fair, reasonable and non-discriminatory legal meaning and significance are presented. Moreover, in the context of these terms practice of courts as well as competent institutions of European Union and United States of America, are analysed. Furthermore, in this master thesis licensing of standard essential patents are analysed in the context of intellectual property as well as competition law. In the end of the second part, consequences of unsuccessful licensing are analysed and suggestions presented how to make licensing of standard essential patents may be more successful.

Considering that the regulation on licensing of standard essential patents is not sufficient neither in the European Union, nor in the United States of America, in the last part of this master thesis, conclusions and suggestions are offered. In this part author presents meaning of interaction of patents and standards, suggestions to increase role of standard setting organisations, presents meaning of fair reasonable and non-discriminatory terms, main issues on legal interpretation and suggestions, how these issues may be solved.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2014 m. gruodžio 15 d.

Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas),
Teisės fakulteto, Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės instituto, Tarptautinės žmogaus, vartotojų ir intelektinės nuosavybės apsaugos programos,

(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentas (-ė) Daugailė Syrusaitė,

(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / bakalauro / magistro baigiamasis darbas
„Esminių standartų patentų licencijavimas remiantis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

_____ _____

(parašas) *(vardas, pavardė)*